

ISSN 1335 - 0404

PEDAGOGICKÉ ROZHLÁDY

2

2017

ODBORNO-METODICKÝ ČASOPIS

Obsah:

VÝCHOVA A VZDELÁVANIE ŽIAKA

- Dagmar Hajtóová
Cielené vzdelávacie aktivity na rozvoj komunikačných kompetencií s využitím digitálnych interaktívnych pomôcok
Výťah z atestačnej práce k prvej atestácii predškolská pedagogika ...1
- Viera Fungáčová
Stimulácia socio-emocionálneho rozvoja prostredníctvom edukačných aktivít a hier
Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v študijnom odbore učiteľstvo pre MŠ ...4
- Zuzana Sedmáková
Zbierka problémových úloh, hier a pracovných listov na precvičenie pohybu v štvorcovej sieti pre deti v materskej škole
Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v študijnom odbore učiteľstvo pre MŠ ...6
- Iveta Slobodníková
Rozvíjanie matematickej gramotnosti u detí predškolského veku prostredníctvom Tangramu
Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v študijnom odbore predškolská pedagogika ...8
- Miriám Kováčová
Vplyv intervenčného pohybového programu na rozvoj lokomočných pohybov detí predškolského veku
Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v študijnom odbore predškolská pedagogika ...11
- Helena Šulová
Stratégie a metódy rozvoja grafomotoriky detí v materskej škole
Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu v študijnom odbore učiteľstvo pre predprimárne vzdelávanie ...13
- Ivana Poliaková
Využitie aktivizujúcich metód na podporu motivácie k aktívnej činnosti vo vybratých tematických oblastiach výchovy v ŠKD
Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v študijnom odbore: vychovávateľstvo ...16
- Ľubica Húsková
Aplikácia hier v rámci oddychu v školskom klube detí
Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v študijnom odbore vychovávateľstvo ...18
- Zuzana Kollárová
Model terapeutického pôsobenia v školskom klube detí so zameraním na sekundárne výchovné prejavy
Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu v študijnom odbore: všeobecné a špeciálne vychovávateľstvo, špecializácia: pedagogika emocionálne a sociálne narušených ...21
- Olga Majlingová
Motivácia žiakov k čítaniu v školskom internáte
Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v študijnom odbore vychovávateľ ...26
- Jana Vaculová
Výchova k zdraviu v primárnom vzdelávaní
Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu v študijnom odbore učiteľstvo pre 1. stupeň ZŠ ...28

Pedagogické rozhľady

Odborno-metodický časopis pre školy
a školské zariadenia

2/2017

Dvojmesačník

Ročník 26

Editor:

Metodicko-pedagogické centrum Bratislava

Šéfredaktor: Marián Valent

Výkonná redaktorka: Viera Stankovičová

Redakčná rada:

Simoneta Babiaková, Darina Bačová,
Mária Ďurčeková, Erika Fryková, Darina Výbohová,

Mária Onušková, Renáta Pondelíková,

Juraj Vantuch

Zahraniční korešpondenti:

Milan Pol (Česká republika)

Anna Gajdzica (Poľsko)

Kristof Lajosné Antónia (Maďarsko)

Obálka: Renáta Pondelíková

Preklad do angličtiny: Anna Pávová

Adresa redakcie:

Metodicko-pedagogické centrum

regionálne pracovisko Horná 97

975 46 Banská Bystrica

Tel.: 048/4722 905

Fax: 048/4722 933

e-mail: viera.stankovicova@mpc-edu.sk

www.mpc-edu.sk

Vyšlo: 31. augusta 2017

Vychádza päťkrát ročne

Evidenčné číslo: EV 3414/09

ISSN 1335-0404

Príspevky v časopise sú recenzované. Recenznú radu tvoria členovia redakčnej rady časopisu.

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor.

Redakcia sa nemusí vždy stotožniť s názormi autora.

Nevyžiadané rukopisy nevraciamy.

CIELENÉ VZDELÁVACIE AKTIVITY NA ROZVOJ KOMUNIKAČNÝCH KOMPETENCIÍ S VYUŽITÍM DIGITÁLNYCH INTERAKTÍVNYCH POMÔCOK

VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE K PRVEJ ATESTÁCII PREDŠKOLSKÁ PEDAGOGIKA

Dagmar Hajtúová, Materská škola, Kalná nad Hronom

Posledné roky pozorujem, že deti majú problém s verbálnym vyjadrovaním. Nedokážu dostatočne vyjadrovať svoje myšlienky, formulovať požiadavky a v neposlednom rade v materskej škole pribúdajú aj deti s rôznymi poruchami reči. Máme deti, ktoré majú problém s výslovnosťou hlások, alebo zhoršenú výslovnosť, chybnú artikuláciu hlások, niekedy majú problém s gramatickou správnosťou slov, alebo aj narušenú komunikačnú schopnosť. V hrách vznikajú často konflikty, pretože deti sa nedokážu počúvať aktívne, mnohokrát nedokážu ani viesť rozhovor. Deťom chýba spontánnosť, sú neisté, obyčajne dominujú veľmi krátke, strohé, niekedy len jednoslovné odpovede, ba dokonca gesto rukou, či myknutie plecami. V bežnej komunikácii, v rozhovore s rovesníkmi i s dospelými, v rôznych hrách, aktivitách, či činnostiach, alebo prezentácii vlastných požiadaviek, návrhov a pripomienok robia deti dlhé prestávky, ako keby hľadali tie správne slová, ktoré nie a nie nájsť. V komunikácii používajú často citoslovcia, alebo rôzne nevhodné výrazy. Cieľom mojej atestačnej práce je navrhnúť a zrealizovať súbor vzdelávacích aktivít na rozvoj hovorenej reči, komunikačných schopností s využitím digitálnych interaktívnych pomôcok.

Metódy predškolskej edukácie rozvíjajúce jazykovú gramotnosť detí

Metódy formulujúce jazykové a komunikačné kompetencie detí zahŕňajú:

- *metódy fonematického uvedomovania* – predvádzanie, napodobňovanie, porovnávanie, experimentovanie,
- *lexikálne metódy uvedomovania* – orientácia pomocou slov, objasňovanie významu slov, porovnávanie významu slov,
- *gramatické metódy* – analogické napodobňovanie, porovnávanie, kontrastné porovnávanie,
- *metódy stimulácie rozvoja reči* – rozhovor, beseda, opis, hádanky, rozprávanie, reprodukcia, dramatizácia a i.,
- *metódy súladného rozvoja hovorenej a písanej reči* – čítanie textu a obrázkové čítanie spojené s rozhovorom, počúvanie, reprodukcia a produkcia vlastných verzií počúvaného textu, imitácia, rečové experimentovanie, prezeranie knihy a sledovanie ukazovateľov textu, metódy tvorby kníh a časopisov, písanie denníka, slovné sekvenčné hry, rozhovory, komunikácia s počítačom a iné,
- *metódy stimulácie ranej gramotnosti* – napr. gramotné prostredie bohaté na tlač, metóda ranný odkaz, metóda jazykovej skúsenosti, slovná banka, čítanie kníh s predikciou a pod.

Dieťa predškolského veku má mať na konci predškolského obdobia schopnosť porozumieť komunikačným zámerom iných ľudí a dosiahnuť svoje vlastné (Doušková, Kružlicová, 2012, s. 10). Jazykový a rečový rozvoj osobnosti dieťaťa pozitívne ovplyvňuje celková podnetnosť prostredia. Sem možno zaradiť okrem iného aj podnety bohaté na vecné prostredie (hračky,

didaktické pomôcky, digitálne interaktívne pomôcky a i.). Z dôvodu neustáleho prínosu v tejto oblasti sme aj v našej materskej škole inovovali v triedach centrá gramotnosti a neustále ich dopĺňame vhodným a pohodlným detským nábytkom – stolmi a stoličkami, pohodlnými kreslami a pohovkami, knižnicami; obmieňame detské knižné vybavenia, dopĺňame novými digitálnymi interaktívnymi pomôckami; vyhradili sme v ňom miesto – samostatnú nástenku, plochu na prezentáciu výtvarov detí, napr. *cinquainov*, príbehov jazykovej skúsenosti, maľovaného čítania a pod.; vybavili detskými zrkadlami, ktoré zjednodušia a skvalitnia vykonávanie individuálnych artikuláčnych cvičení s deťmi; pomôckami na vykonávanie dychových, rytmických cvičení; počítačom s vhodnými detským softvérovým prostredím (napr. *Alík : Môj prvý šlabikár*); priestor na humorné výpovede detí, vymyslené rozprávky, príbehy, riekanky, básničky na precvičovanie s deťmi.

Digitálna gramotnosť a používanie interaktívnych pomôcok

Digitálnu gramotnosť chápeme ako súbor znalostí, zručností a porozumenia potrebného na primerané, bezpečné a produktívne používanie digitálnych technológií na učenie sa a poznávanie –v zamestnaní a v každodennom živote. Je to súbor schopností (Kalaš, 2011):

- zmysluplne využívať rôzne digitálne nástroje pre svoje potreby, na svoje poznávanie, na vyjadrenie seba a svoj komplexný osobný rozvoj,
- efektívne riešiť úlohy a problémy v digitálnom prostredí,
- kvalifikovane si zvoliť a vedieť používať vhodnú digitálnu technológiu na nájdenie informácií, ich spracovanie, použitie, šírenie alebo vytvorenie,
- kriticky vyhodnocovať a analyzovať znalosti získané z digitálnych zdrojov,
- rozumieť spoločenským dôsledkom (vrátane bezpečnosti, ochrany súkromia a etiky), ktoré vznikajú v digitálnom svete.

Už v predprimárnom vzdelávaní využívame technické prostriedky, ako digitálne kamery, digitálne, fotoaparáty, bežný počítač, jeho štandardné výstupy, ako monitor, tlačiareň, multifunkčné zariadenie, reproduktory, slúchadlá. K digitálnym prostriedkom využívaným vo vzdelávaní radíme aj interaktívne zariadenia, ako napríklad interaktívne tabule, dataprojektory, internet, či mobilné telefóny. Dnešný trh nám ponúka najmodernejšie zariadenia, ku ktorým patrí tablet, ktorý je funkčne aj dizajnovo prispôsobený aj malému užívateľovi. Ďalšou skupinou technických prostriedkov sú zariadenia na špeciálne potreby detí, pre veľmi malé deti, digitálne a programovacie hračky, technika na skúmanie a bádanie, konštruovanie, zaznamenávanie, komunikovanie. Digitálne technológie nám v súčasnosti poskytujú množstvo nástrojov, prostredníctvom ktorých vznikajú nové možnosti v edukácii. Umožňujú prispôbiť edukatívny proces individuálnym potrebám detí, poskytujú veľmi dôležité digitálne kompetencie, ktoré sú potrebné v dnešnej znalostnej spoločnosti. Dnešné deti sa rodia do informačnej spoločnosti a bez schopnosti správne používať digitálne technológie sa v bežnom živote

nezaobídu. Počítač, interaktívna tabuľa, digitálne hračky a iné digitálne interaktívne pomôcky sa stávajú bežnou súčasťou edukačných aktivít a činností dieťaťa v materskej škole.

Ukážky aktivít na rozvoj komunikačných kompetencií s využitím digitálnych interaktívnych pomôcok

Názov aktivity: RUKAVIČKA

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia: Gramatická správnosť a spisovnosť

Výkonový štandard: Formuluje gramaticky správne jednoduché rozvinuté vety a súvetia.

Obsahový štandard: Čítanie rozprávky Rukavička z interaktívnej knihy

Pomôcky: interaktívna kniha Talking Book, nákupná taška, pletená rukavička

REALIZÁCIA:

Motivačná časť: krátkou scénkou, návratom z nákupu, keď po vyložení nákupu zostane na dne nákupnej tašky pletená rukavička. Položím deťom otázku „Čo s ňou? Na čo všetko by sme ju mohli použiť?“ Deti voľne odpovedajú: na zohrievanie ruky, na pohladenie, ako čiapku pre bábiku, ako vrecúško na cukríky, peňaženku, bavlnenú loptičku, domček pre myšku, záložka do knihy.

Expozičná časť: Deti sedia už v menšej skupine okolo okrúhleho stola, na ktorom je pripravená interaktívna kniha, v ktorej sú podľa postupnosti príbehu na každej strane nalepené obrázky k rozprávke Rukavička. V úvode samotnej aktivity pripomeniem deťom princíp nahrávania príbehu do interaktívnej knihy a spoločne si zopakujeme dôležité pravidlá nahrávania. Napríklad: ako primerane nahlas hovoriť do mikrofónu, ako sa plynulo vyjadrovať a nerobiť dlhé prestávky, pretože čas nahrávania beží. Potom už môžu tvoriť príbeh podľa obrázkov – ilustrácie ľudovej rozprávky Rukavička. Deti si postupne knihu podávajú a do mikrofónu po jednom nahrávajú hovorené slovo, text k príslušnému obrázku, ilustrácii. Formulujú gramaticky správne jednoduché rozvinuté vety a súvetia.

Fixačná časť: Po narozprávaní textu k ilustráciám jednotlivými deťmi, sa deti v skupine dohodnú, kto bude ešte raz knihu listovať a púšťať text z nahrávacieho zariadenia. Takto si deti príbeh Rukavička vypočujú ešte raz.

Po prečítaní príbehu navrhmem deťom, aby sme si rozprávku o rukavičke aj zahráli. Pre deti mám pripravené: klobúk, zvieracie čiapky a rekvizitu – veľkú namaľovanú rukavicu s okienkami. Ponechám deti, aby si úlohy v rozprávke medzi sebou rozdelili. V prvej skupine detí si rolu rozprávača zoberiem ja = učiteľka, v druhej skupine ponechám túto rolu deťom.

Hodnotiaca časť: V závere spoločne zhodnotíme aktivitu. Deti sa vyjadria, čo ich pri aktivite zaujalo, čo sa im páčilo. Porozprávame sa o spoločne vytvorenej knihe, kde sa každý svojím dielom podieľal na tvorbe niečoho zaujímavého. Na istý čas knihu vyložíme v šatni, aby deti svoj prerozprávaný príbeh mohli prezentovať aj rodičom.

Získané kompetencie: vyjadruje a komunikuje svoje myšlienky, názory, reprodukuje texty, volí primeraný, kreatívny spôsob komunikácie vzhľadom na situáciu, prejavuje predčitateľskú gramotnosť, preberá zodpovednosť za seba i za činnosť skupiny.

Názov aktivity: VÝLET DO TRAMTÁRIE

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia: Artikulácia a výslovnosť

Výkonový štandard: Vyslovuje správne, zreteľne a plynulo všetky hlásky a hláskové skupiny.

Obsahový štandard: Čítanie knihy s prediktabilným textom.

Pomôcky: interaktívna kniha Talking Book, fixky

REALIZÁCIA:

Motivačná časť: Zo stoličiek, polykarpovej stavebnice a rôznych doplnkov si spoločne s deťmi vytvoríme auto. Navrhmem deťom, aby sme išli na výlet do Tramtárie. V rozhovore s deťmi sa ich opýtam „Čo si myslíte, ako táto krajina vyzerá? Skúste mi ju opísať“. Deti voľne rozprávajú, ako krajina vyzerá, kto v tej krajine žije, čo tam robia, jedia a pod. Spoločne sa rozhodneme, že sa do Tramtárie pôjdeme pozrieť. Musíme sa však pobaliť.

Expozičná časť: Deti sedia v skupine (4 - 5 detí) za okrúhlym stolom. Pred sebou majú fixky a interaktívnu knihu. Kniha má už pripravenú úvodnú stránku, kde je názov Keď pôjdem do Tramtárie spolu s úvodnou ilustráciou. Na každej ďalšej strane je pripravený text KEĎ PÔJDEM DO TRAMTÁRIE, ČO SI VEZMEM? spolu s malou ilustráciou dopravného prostriedku. Deti do voľného určeného priestoru, pod slovíčko VEZMEM SI dokreslia predmet, (môžu aj osobu), ktorý si vezmú zo sebou. Deti, ktoré vedia písať, môžu názov obrázka aj zapísať. Potom predmet pomenujú a spolu s celým textom „Keď pôjdem do Tramtárie, vezmem si“ nahrajú do zariadenia knihy. Takto si knihu pri stole podávajú, až kým každý nenakreslí obrázok a nenahovorí text do mikrofónu.

Fixačná časť: Keď je kniha vytvorená, deti ju čítajú jednotlivito (bez nahrávania) a zoznamujú sa s predmetmi, ktoré kamaráti do knihy nakreslili. Celkom na záver knihu čítajú len púšťaním nahrávacieho zariadenia knihy.

Hodnotiaca časť: Spoločne s deťmi zhodnotíme priebeh celej aktivity. Deti majú priestor na vyjadrenie postrehov a názorov, ktoré súvisia s jednotlivými časťami aktivity. Uvedú tie, ktoré ich zaujali, zdôvodnia prečo. Deti si formou sebahodnotenia zhodnotia úspešnosť, prípadne odôvodnia neúspešnosť dosahovania cieľa v aktivite.

Získané kompetencie: vyjadruje a komunikuje svoje myšlienky, názory, reprodukuje texty, prejavuje predčitateľskú gramotnosť, hrá sa a pracuje vo dvojici, v skupine, v kolektíve.

Názov aktivity: AKO VYTVORÍŠ RÝM

Vzdelávacia oblasť: Jazyk a komunikácia: Fonologické procesy a uvedomovanie

Výkonový štandard: K zvolenému slovu uvedie slovo, ktoré sa s ním rýmuje.

Obsahový štandard: Ako vytvoríš rým

Pomôcky: Interaktívna stena, farebné bzučiaky nahrávacie

REALIZÁCIA:

Motivačná časť: Deti sedia okolo stola, na ktorom sú pripravené farebné bzučiaky. Deťom prednesiem báseň Kristy Bendovej Bola raz jedna trieda. Porozprávame sa o obsahu básne, pozornosť venujeme rýmom a slovám, ktoré sa v nej rýmujú, ale aj tým, ktoré sa nerýmujú, aby deti počuli rozdiel medzi nimi. Napr. trieda – krieda, hruška – vrecúška a pod.

Expozičná časť: deti sedia pred interaktívnou stenou, ktorá je rozdelená do troch stĺpcov, v jednom stĺpci dve okienka vedľa seba. V ľavom okienku je obrázok pripravený (strom, polica, pes, kačka, motorka, košík, tráva, taška a i.), pravé okienko je prázdne. Dieťa obrázok v okienku pomenuje, nahrá do zariadenia na interaktívnej stene. Potom na stole, kde sú pripravené kartičky (do okienok na pravej strane interaktívnej steny) si vyberie obrázok, ktorý znázorňuje podobne znejúce slovo (dom, lavica, les, mačka, bosorka, kočík, káva, fľaška), s ktorým vytvorí rým. Napr. strom - dom, polica

- lavica, pes - les, kačka - mačka a pod. Obrázok zasunie do okienka na pravej strane, názov nahrá do zariadenia interaktívnej steny. Všetky obrázky si pred aktivitou pomenujeme, aby som sa uistila, že deti rozumejú tomu, čo ich obrázok zobrazuje, aby vedeli správne zareagovať. Keď sú všetky obrázky zasunuté do okienok a správne popárené, spustíme prehrávacie zariadenie a ešte raz si vypočujeme podobne znejúce slová.

Fixačná časť: Deti si vyberú podľa vlastného výberu ľubovoľnú dvojicu podobne znejúcich slov a pokúsia sa vytvoriť krátky básnický rým.

Hodnotiaca časť: Deti zhodnotia svoju úspešnosť v aktivite, vyjadria, čo sa im v aktivite páčilo, ktorý rým sa im páčil, či bolo niečo, čo bolo pre ne náročné a pod.

Získané kompetencie: nachádza neobvyklé odpovede alebo riešenia, využíva primerané pojmy, znaky a symboly, hodnotí vlastný výkon, teší sa z vlastných výsledkov, uznáva aj výkon druhých, volí primeraný, kreatívny spôsob komunikácie vzhľadom na situáciu.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV:

DOUŠKOVÁ, A. a M. KRUŽLICOVÁ, 2012. *Edukačná aktivita a zážitkové učenie v materskej škole*. Bratislava: Pro Solutions. ISBN 978-80-8139-004-3
KALAŠ, 2011. *Spoznávame potencional digitálnych technológií v predprimárnom vzdelávaní*. Bratislava: Ústav informácií a prognóz školstva. ISBN 978-80-7098-495-6

STIMULÁCIA SOCIO-EMOCIONÁLNEHO ROZVOJA PROSTREDNÍCTVOM EDUKAČNÝCH AKTIVÍT A HIER

VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA PRVÚ ATESTÁCIU V ŠTUDIJNOM ODBORE UČITEĽSTVO PRE MŠ

Viera Fungáčová, Materská škola Radvanská 26, Banská Bystrica

Atestačná práca je zameraná na stimuláciu socio-emocionálneho rozvoja prostredníctvom súboru hier a aktivít v skupine detí v materskej škole. Počas mojej praxe pozorujeme zmeny v správaní sa detí, ktoré majú stúpajúcu nežiaducu tendenciu. Prejavy škodoradosti, žalovanie, agresívne správanie, podráždenosť, zlosť, ťažké vyrovnávanie sa s konfliktnou situáciou, provokácie druhých a ďalšie, sú prejavy správania, ktoré poukazujú na potrebu dôsledného a neustáleho uplatňovania prosocionálnej a emocionálnej výchovy nielen v prostredí materskej školy. Cieľom atestačnej práce je zistiť účinnosť didaktických aktivít a hier na zlepšenie správania detí.

Realizácia hier a aktivít zameraných na stimuláciu socio-emocionálneho rozvoja

Vzorka: heterogénna skupina detí: 9 detí 3 – 4-ročných, 1 dieťa 4 – 5-ročné, 6 detí 5 – 6-ročných a 3 deti s odloženou školskou dochádzkou

Metódy: pozorovanie, rozhovor, popis výtvarných prác detí, sociometria

Vstupná úroveň rozvoja detí v socio-emocionálnej oblasti: Zistili sme, že väčšina detí v skupine nedokáže ovládať svoje potreby a odložiť ich uspokojenie, svoje pocity dokáže pomenovať iba za „dobré“ a „zlé“, nevedia primerane prijať kritiku, reagujú zlostne, tvrdohlavo, nekomunikujú a pod., nevedia sa vcítiť do konania a pocitov druhých, sú málo empatické, nedokážu účinne vyjednávať, nedokážu sa podeliť o hračku aj keď o ňu dokážu požiadať. Niektoré deti nechápu odlišnosť iných, v našej skupine rómskeho dievčatka, nerešpektujú odlišnosť.

Ukážky hier a aktivít zameraných na rozvoj seba-poznania, empatie a vyjadrenia citov

ZÁVER

Dieťa predškolského veku by malo disponovať komunikačnými kompetenciami na takej úrovni, aby bolo schopné súvislo a zrozumiteľne vyjadrovať svoje myšlienky, a tak nadväzovať kontakt s okolím. Rozvíjanie reči ide zároveň s rozvíjaním myslenia a poznania. Reč dieťaťa teda nie je len prostriedkom komunikácie, ale i objektom učenia, preto je ovládanie komunikačných kompetencií základným predpokladom pripravenosti na vstup dieťaťa do základnej školy.

Motívom pri voľbe témy atestačnej práce boli moje osobné skúsenosti s využívaním digitálnych interaktívnych pomôcok v oblasti rozvíjanie jazykovej gramotnosti detí a záujem detí o tieto aktivity. V neposlednom rade to však bol aj záujem nájsť také netradičné spôsoby, pomocou ktorých by som u detí hravou a zábavnou formou rozvíjala komunikačné zručnosti detí, gramatickú správnosť a spisovnosť ako aj fonologické uvedomovanie.

Hry a aktivity zamerané na rozvoj seba-poznania

Názov aktivity: Čarovná pochvala

Obsahový štandard: Vlastná jedinečnosť a jedinečnosť iných.

Výkonový štandard: Uvedomovať si a uplatňovať vlastnú jedinečnosť a vlastné nápady so zreteľom na iných, priateľným spôsobom obhajovať svoje vlastné názory.

Pedagogické stratégie (metódy, formy, zásady): diskusia v skupine, kreslenie, symbolické vyjadrovanie mimikou, gestikuláciou.

Motivačná časť: Deti počúvajú príbeh o usilovnej Aničke, ktorá je veľmi poriadkumilovná a vie si po sebe všetko upratať. Učiteľka využije situačnú scénu, v ktorej deťom ukáže, ako si vie pekne poukladať svoje oblečenie, hračky. Vyzve niekoho, či by si to tiež nechcel skúsiť. Kladiet deťom otázky: „Čo si myslíte, čo by povedala mamička, keby videla takú pekne poskladanú kôpku vecí?“. Učiteľka opakuje po deťoch ich prezentované pozitívne vyjadrenia. „A čo myslíte, mohli by sme takúto pochvalu vyjadriť bez slov? Ako by ste to urobili?“

Expozičná časť: Deti sedia v kruhu na vankúšikoch. Učiteľka vyzve deti, aby porozmýšľali, ako by oni pochválili sami seba, alebo svojho kamaráta za niečo, čo robí dobre, alebo čo dnes urobil dobre a bolo to veľmi príjemné a pekné. Začne učiteľka a pochváli deti za niečo pekné. Postupne každé dieťa chváli za niečo pekné niekoho z triedy. Koho deti nepochválili, pochváli učiteľka. Potom kladiet deťom otázky: „Ako sa Vám to páčilo? Čo sa ti páčilo? Kto pochválil teba? Ako si sa vtedy cítil? Ako si sa cítil, keď si chválil niekoho druhého?“

Fixačná časť: Po vystriedaní detí učiteľka upriami pozornosť aj na neverbálnu komunikáciu pri pochvale, napr. pokývaním hlavou, ukázaním 1 – palcom hore, pohladením, žmurknutím, kreslením srdiečka do vzduchu a pod. – nechá to na tvorivosti detí.

Diagnostická časť: Učiteľka vyzve deti, aby kresbou skúsili vyjadriť pochvalu nejakým symbolom, alebo svojím spôsobom. Takto si rozvíjajú tvorivosť a fantáziu. Učiteľka ich pochváli, vyzdvihne ich tvorivosť a práce vyvesí na viditeľné miesto.

Názov aktivity: Opakovací panáčik

Obsahový štandard: Vlastná jedinečnosť a jedinečnosť iných.

Výkonový štandard: Prejaviť pozitívne postoje k svojmu telu, vyjadriť ich prostredníctvom umeleckých výrazových prostriedkov, komunikovať prijateľným spôsobom pozitívne a negatívne emócie, pocity.

Pedagogické stratégie (metódy, formy, zásady): sociálna a morálna diskusia, dramatizácia, pohybová hra, rozvoj priestorového vnímania.

Motivačná časť: Učiteľka uvedie hru reprodukciu reálnej situácie z prostredia triedy (alebo motivačným príbehom z detskej literatúry), keď dieťa povedalo známou formulku: „A čo po mne opakuješ?“ – situácia, keď dieťa v rámci sociálnej interakcie neakceptuje iné dieťa a nechce ho prijať do svojej hry, medzi svojich kamarátov. V tej situácii učiteľka využije príležitosť vysvetliť deťom, že väčšinu činností, ktoré sa naučíme, robíme opakovaním po druhých. Učíme sa tak robiť nové veci, ktoré sme nevedeli. Učiteľka položí otázky: „Čo myslíte, je vhodné opakovať všetko, čo vidíme? Čo by sme nemali opakovať? Ako by sme sa mali zachovať, keď vidíme niečo zlé, nesprávne?“ Dávame pozor na hodnotiace stanovisko, lebo niektoré veci nemusia byť jednoznačne dobré alebo zlé, pokúsime sa to vysvetliť deťom.

Expozičná časť: V triede je pripravené javisko pre „herca“, pred ktorým budú deti usadené jedným smerom, aby deti videli na „herca“. Učiteľka zadá inštrukciu k postupu hry: „Dnes sa zahráme na „opakovacích“ panáčikov. Našou úlohou bude opakovať presne tú činnosť, ktorú nám predvedie jeden z nás. Ten bude stáť na našom javisku ako herec a my budeme presne opakovať to, ako sa bude tváriť, hovoriť alebo pohybovať.“ Hru začne učiteľka. Povie deťom: „Opakujte po mne“ a snaží sa robiť rôzne činnosti, bláznivé aj vážne.

Fixačná časť: V hre pokračujú deti. Učiteľka koriguje hru, dbá na vystriedanie všetkých detí, aby aj tie menej obľúbené pocítili dôležitosť svojej identity k skupine, aby si okrem sebadôvery a sebavedomia rozvíjali aj pohybové, verbálne a dramatické schopnosti, odvahu a smelosť vystúpiť pred kolektívom.

Diagnostická časť: Učiteľka zhodnotí priebeh hry a vyjadrí stanovisko pre korekciu prípadných nedostatkov. Hru môžu deti opakovať v nezmenenej forme, alebo s akceptovaním nových pravidiel.

Hry a aktivity zamerané na rozvoj empatie

Názov aktivity: Moje srdiečko

Obsahový štandard: Delenie, pomoc, obdarovanie

Výkonový štandard: Rozdeliť sa, obdarovať niekoho, pomôcť inému.

Pedagogické stratégie (metódy, formy, zásady): dlhodobá aktivita, pozorovanie, individuálne činnosti, socio-morálne diskusie.

Motivačná časť: Učiteľka deťom porozpráva príbeh o starčekovi, ktorý žije v ďalekej puste krajine sám a je mu smutno. Blížia sa Vianoce, starček sedí pred domom a je čoraz smutnejší, lebo vie, že na Vianoce bude opäť sám. A na Vianoce by nemal byť nikto sám.

V inej ďalekej krajine žilo na kopci v domčeku dievčatko, ktoré malo ďalekohľad a veľmi rado pozeralo na hviezdy. Hviezdy boli ako malé zrkadielka, ktoré odrážali všetko, čo sa na zemi deje. Až raz zbadalo dievčatko v jednej hviezdičke obraz smutného starčeka. Pretože malo dobré srdiečko, nechcelo, aby starček bol smutný a sám. Rozmýšľalo preto, ako by mu urobilo radosť a dostalo nápad. Nafúkalo balóniky, na ktoré priviazalo taký istý ďalekohľad, ako malo ono a poslalo ho starčekovi. Starček sa darčeku veľmi potešil. Teraz už nie je sám. Môže pozerať na hviezdy, v ktorých sa zrkadlí celý svet.

Expozičná časť: Učiteľka kladie deťom otázky, či sa aj oni cítia niekedy smutní, čo by ich potešilo, či poznajú niekoho, kto býva často smutný, alebo potrebuje pomoc, ako by mu pomohli, čím by mu urobili radosť. Ukáže deťom strom, ktorý je tiež smutný, lebo nemá listy. Je zvláštny tým, že môže rozkvitnúť kvetmi, ktoré majú tvar srdiečok.

Fixačná časť: Srdiečko môže dostať a nalepiť na strom každé dieťa, ktoré nejakým spôsobom pomôže alebo obdaruje iného, bez toho, aby očakávalo odmenu. Úlohou detí je nájsť spôsob, ako niekomu pomôcť, potešiť alebo obdaruje niekoho iného, ak budú cítiť v srdiečku, že je to potrebné. Spolu s učiteľkou posudzujú, diskutujú a rozhodujú o tom, kto z detí môže takéto srdiečko dostať a prilepiť ho na strom.

Diagnostická časť: V priebehu dlhodobej aktivity učiteľka pozoruje, dôsledne a citlivo posudzuje aktivity detí a rozhoduje spolu s nimi, kto a prečo si srdiečko zaslúži.

Hry a aktivity zamerané na vyjadrenie citov

Názov aktivity: Zrkadlo emócií

Obsahový štandard: Komunikácia emócií

Výkonový štandard: Komunikovať prijateľným spôsobom pozitívne a negatívne emócie a vyjadriť ich prijateľným spôsobom.

Pedagogické stratégie (metódy, formy, zásady): diskusia, reprodukcia textu rozprávky, skupinová hra, analýza hry, výtvarné aktivity, rozvoj zrakového vnímania.

Motivačná časť: Učiteľka pripomenie deťom rozprávku O Snehulienke. Deti stručne porozprávajú obsah rozprávky. Prostredníctvom obrázkov pomenujú pocity jednotlivých postáv rozprávky: ako sa cítila kráľovná, keď zistila, že už nie je najkrajšia na svete, ako sa cítila poľovník, keď viedol Snehulienku do lesa, Snehulienka, keď zistila, že ju poľovník chce zabiť, princ, keď objavil Snehulienku a pod.

Expozičná časť: Učiteľka ukáže deťom obrázky, emotikony rôznych emócií. Deti napodobnia jednotlivé výrazy tváre. Overia si v zrkadle, ako ich tvárička vyzerá pri jednotlivých prejavoch emócií.

Fixačná časť: Deti reagujú na otázky učiteľky: „Ako si sa cítil pri vyjadrovaní emócie? V ktorej úlohe si sa cítil lepšie, horšie? Je správne vyjadriť, ako sa cítim? Akým spôsobom vyjadriť to, ako sa cítim? Ako sa môžu cítiť iní ľudia pri určitom prejave mojej emócie?“ – učiteľka konkretizuje, uvádza príklady. V závere deti dokreslia emócie do tvári v pracovnom liste, vyfarbia postavičky.

Diagnostická časť: V priebehu činnosti učiteľka pozoruje reakcie jednotlivých detí, reaguje podľa vzniknutej situácie. Deti navzájom hodnotia vonkajšie prejavy svojich emócií.

Názov aktivity: Varím, varíš, varíme

Obsahový štandard: Vlastná jedinečnosť a jedinečnosť

iných.

Výkonový štandard: Komunikovať prijateľným spôsobom pozitívne i negatívne emócie a vyjadriť pocity. Prejavovať radosť z hry.

Pedagogické stratégie (metódy, formy, zásady): skupinová hra, vyjadrovanie pomocou gesta, mimiky, pohybová improvizácia.

Motivačná časť: Učiteľka rozpráva deťom príbeh o tom, ako ju pozvala priateľka na narodeninovú oslavu. Bolo tam výborné jedlo, jej však zachutila polievka. Dala si jednu lyžičku, zrazu sa jej zachcelo tak smiať, až rozosmiala všetkých naokolo. Nabrala si druhú lyžicu a zrazu sa jej z očí kotúlali slzy. Sama nevedela, čo sa to s ňou robí. Rozhodla sa, že si dá aj tretiu lyžicu, a tak aj spravila. Odrazu vyskočila zo stoličky a začala tancovať po dome a všetci sa k nej pridali.

Expozičná časť: Učiteľka zavolá deti k veľkému hrncu na stole a povie krátku riekanku: *Abraka – dabraka, čáry – máry, už sa nám to varí. Alebo sa nám to iba marí?* Pohybom ruky a varechou naznačuje učiteľka miešanie. Počas miešania aktivizuje deti:

„Deti, uvaríme si dnes škôlkarskú polievku. Tá môže byť napríklad smutná, veselá, nazloštená, mrzutá, plačlivá, ospalá a pod. Teraz varím polievku veselú. Kto chce ochutnať? Deti ochutnávajú polievku a vyjadrujú príslušnú emóciu.

Fixačná časť: Učiteľka varí polievku, deti s ňou hovoria riekanku, dáva deťom polievku ochutnávať, deti vyjadrujú, ako im chutí. Vyjadria svoju emóciu, ktorú si vybrali. Spoločne robia grimasy, kolíšu sa, vydávajú rôzne zvuky, tvária sa ospalo, smutne, namyslene, ustrašene.

Diagnostická časť: Učiteľka pozoruje deti, usmerňuje, dá im možnosť, aby aj oni uvarili svoju polievku a vymysleli jej názov. Môžu uvariť aj farebnú polievku.

Výstupná diagnostika a vyhodnotenie výsledkov realizácie programu

Po ukončení projektu sme zistili, že sa vzťahy medzi učiteľkou a deťmi, ako aj medzi deťmi navzájom, viditeľne zlepšili. Vzťahy s učiteľkou sú v plnej miere bezprostredné a priateľské. Vzťahy medzi deťmi navzájom vykazujú známky pozitívnych zmien vo vzájomnom správaní sa k sebe. Deti dokážu ovládať svoje potreby vo väčšine pozorovaných situácií, posunúť ich na neskorší čas. Okrem jedného dieťaťa, ktoré reaguje plačom na okamžité nespĺnenie svojich nárokov, ostatné deti dokážu regulovať svoje emócie. Aj u tohto dieťaťa už

badáť známky pokroku, keďže už nereaguje tvrdohlavo, zaťato, nevhodným zaobchádzaním s hračkami. Na začiatku projektu sa deti vyjadrovali o svojich pocitoch iba v rámci pojmov „cítim sa dobre“, „cítim sa zle“. Dôvody svojich pocitov vedeli uviesť všetci. Tu vznikal priestor na diskusiu, čo by sme mohli urobiť, aby sme sa cítili lepšie, ako primerane prijať kritiku a kedy je kritika dobrá, prečo je dobré zložitú situáciu riešiť pokojne. Deti v skupine sú aktívne, zadané úlohy dokončia. Niektoré deti však plnia úlohy iba po zadaní učiteľkou. Myslím si, že tu je priestor na individuálne rozvíjanie vnútornej motivácie týchto detí. Týka sa to dvoch detí. Všetky deti sú schopné spolupracovať navzájom, aj keď vidieť, že deti, ktoré majú vodcovské sklony, sa vedú ťažšie dohodnúť. Pozitívne však je, že sa usilujú hľadať kompromis. Vo všeobecnosti sa vedú dohodnúť, dokážu účinne vyjednávať. V oblasti empatie, ktorá sa nám na začiatku projektu javila ako najviac problematická, sme dosiahli takisto výrazne pozitívne výsledky, i keď túto oblasť považujeme v skupine našich detí za tú, kde musíme pracovať aktívne ďalej. Dosiahli sme pozitívny výsledok v tom, že deti vnímajú kamarátov tak, že aj oni majú svoje bolesti, strach, smútok, či radosť a že my sme tí, ktorí im môžeme pomôcť namiesto toho, aby sme im ublížili. Vedú pomenovať, ako by sa cítili v ich „koži“. Sú situácie, keď niektoré deti ešte stále poukazujú na chyby druhých so zámerom „aby sa pani učiteľka na nich nahnevala“. Nachádzame priestor, v ktorom môžeme empatické cítenie úspešne rozvíjať ďalej tak, aby deti vedeli sami prežiť a pochopiť pozitívnu alebo negatívnu situáciu a vytvárať si primerané postoje a správanie.

Záver

Náš projekt na stimuláciu socio-emocionálneho rozvoja detí prostredníctvom edukačných aktivít a hier sme realizovali od júna 2015 do decembra 2015. Pri realizácii súboru didaktických aktivít a hier, zameraných na rozvoj sebazpoznania, empatie a vyjadrenia citov, sme sa presvedčili, že už v predškolskom veku je možné ale i potrebné korigovať nevhodné a nežiaduce správanie detí vhodnými stratégiami a využitím prosocionálneho výchovného štýlu učiteľom. Potvrdilo sa nám, že systematickým plánovaním a zaradovaním aktivít a hier je možné usmerňovať rozvoj dieťaťa žiaducim smerom, eliminovať nežiaduce prejavy správania, a tak vychovávať človeka zodpovedného, čestného a šťastného.

ZBIERKA PROBLÉMOVÝCH ÚLOH, HIER A PRACOVNÝCH LISTOV NA PRECVIČENIE POHYBU V ŠTVORCOVEJ SIETI PRE DETI V MATERSKEJ ŠKOLE VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA PRVÚ ATESTÁCIU V ŠTUDIJNOM ODBORE UČITEĽSTVO PRE MŠ

Zuzana Sedmáková, Materská škola, Krškany

Vzdelávacia oblasť Matematika a práca s informáciami je jednou zo vzdelávacích oblastí Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie v materských školách. Má štyri podoblasti. V druhej podoblasti Geometria a meranie je výkonový štandard, ktorého najvyššia úroveň vyžaduje od detí, aby sa na základe pokynov daných pomocou symbolov ↓, ←, →, ↑ (alebo pomocou iných dohodnutých symbolov pre pohyb v štvorcovej sieti) dokázali pohybovať v štvorcovej sieti.

Pôsobím ako učiteľka v heterogénnej skupine 13 detí. Koncom septembra, po ukončení adaptačného obdobia, som u detí v najstaršej vekovej skupine, to znamená u 5 – 6-ročných detí, ktorých je v triede šesť – 4 chlapci a 2 dievčatá, diagnostikovala prostredníctvom pozorovania a analýzou výsledkov činností a úloh odbornometodický problém. Odbornometodickým problémom u detí predškolského veku bola nedostatočná schopnosť pohybovať sa a plánovať pohyb v štvorcovej sieti

na základe pokynov daných pomocou symbolov \leftarrow , \uparrow , \rightarrow , \downarrow , či už sa to týka kreslenia v štvorcovej sieti po čiarach alebo pohybu po štvorčekoch.

Cieľom mojej atestačnej práce je navrhnúť, zrealizovať a zhodnotiť zbierku problémových úloh, hier a pracovných listov, prostredníctvom ktorých deti zvládnu na základe pokynov daných pomocou symbolov \leftarrow , \uparrow , \rightarrow , \downarrow pohyb a plánovať pohyb v štvorcovej sieti, či už to bude pohyb kreslený v štvorcovej sieti po čiarach alebo pohyb po štvorčekoch.

Ukážka problémových úloh, hier a pracovných listov

Úloha 1: Vytvor štvorcovú sieť

Cieľ: Poznať význam pojmu štvorcová sieť, vedieť vytvoriť štvorcovú sieť zo štvorcov, poznať pojmy štvorec a obdĺžnik, pokračovať vo vytvorenej postupnosti predmetov, v ktorej sa pravidelne menia objekty.

Pomôcky: 6 x 6 farebných štvorcov vystrihnutých z farebného papiera ľubovoľnej veľkosti.

Postup: Problémovú úlohu organizujem so šiestimi deťmi v triede okolo pracovného stola. Motivujem ich metódou problémovej otázky: „Deti, čo je to štvorcová sieť?“ Deti odpovedajú podľa vlastných predstáv a skúseností. Individuálne ich hodnotím a povzbudzujem.

Úloha sa skladá z dvoch častí:

1. časť: Každé dieťa dostane 6 kusov papierových štvorcov s rozmermi 10 x 10 centimetrov. Použila som šesť farieb. Úlohou detí bude vytvoriť vlastnú štvorcovú sieť o rozložení 2 x 3 štvorce, aby im vznikol obdĺžnikový tvar. Deti motivujem k manipulácii s predmetmi motivačnou výzvou: „Deti z tých šiestich štvorcov sa pokúste vytvoriť štvorcovú sieť. Musí mať obdĺžnikový tvar.“ Riešením úlohy je obdĺžnik, každé dieťa ho má inej farby.

2. časť: Šesť detí sedí pri jednom stole. Využijem skupinovú formu vzdelávania. Problémovou úlohou je spoločne vytvoriť jednu veľkú štvorcovú sieť so stranou 6 x 6 štvorcov, ale musia dodržiavať pravidlo, že v jednom stĺpci sa farba bude nachádzať iba raz. Deti riešia úlohu ako skupina a môžu si pomáhať. Motivujem ich problémovou úlohou do manipulácie s predmetmi: „Deti vašou úlohou bude vytvoriť spoločne jednu veľkú štvorcovú sieť. Pri riešení tejto problémovej úlohy musíte dbať o to, aby ste v každom riadku a v každom stĺpci mali svoj farebný štvorec iba jedenkrát. Môžete si pomáhať.“ Riešením úlohy je jeden veľký rôznofarebný štvorec, v každom stĺpci a riadku sa striedajú farebné štvorce rôznych farieb. Deti priebežne motivujem pochvalou a povzbudením k dokončeniu skupinovej problémovej úlohy. Na záver deti hodnotia seba a skupinu.

Pri realizácii úlohy **Vytvor štvorcovú sieť** deti aplikovali svoje poznatky o priestorových tvaroch – štvorec a obdĺžnik pri oboznamovaní sa s novým matematickým pojmom štvorcová sieť. Po ukončení úlohy deti poznajú a dokážu pracovať so štvorcovou sieťou, vedia, že štvorcovú sieť tvoria štvorce, rozumejú pojmom štvorec a obdĺžnik, pokračujú vo vytvorenej postupnosti predmetov, v ktorej sa pravidelne menia objekty.

Úloha 2: Vytvor cestu od štartu k cieľu

Cieľ: Zvládnuť pohyb po štvorčekoch v štvorcovej sieti pomocou symbolov \downarrow , \rightarrow , \uparrow , \leftarrow .

Pomôcky: štvorcová sieť vo fólii – 6 kusov, štvorčeky so šípkami v miske.

Postup: Problémovú úlohu organizujem skupinovú formou v triede okolo stola. Deti dostanú štvorcovú sieť, na ktorej sú v štvorčekoch vyznačené ŠTART a CIEĽ a niekoľko prekážok vyznačených krížikom. Štvorčeky so symbolmi šípkov sú v strede stola v nádobke. Deti motivujem problémovou úlohou metódou rozprávania: „Deti zahráme sa na bežecké preteky. Vy ste pretekári. Každý pretekár sa postaví na štartovací štvorec. Vašou úlohou je premiestniť sa do cieľového štvorca, ktorý je v hornej časti štvorcovej siete.“ Deti ukážu na svojich pracovných listoch, kde sa nachádza štart. Úlohou detí bude premiestniť sa zo štartovacieho štvorca do cieľového štvorca. Na vyznačenie cesty použijú štvorčeky so šípkami z misky. Úloha má viac riešení. Metódou rozhovoru sa rozprávam s nimi o ich návrhoch na voľbu správnej cesty. Každé dieťa pracuje podľa svojich schopností, a preto hodnotím výsledok u dieťaťa a nie rýchlosť ukončenia aktivity.

Hra 1: Návšteva ZOO

Cieľ: Na základe pokynov daných pomocou symbolov \downarrow , \rightarrow , \uparrow , \leftarrow zvládnuť pohyb v štvorcovej sieti po štvorčekoch. Správne poznať a pomenovať zvieratá na obrázku.

Pomôcky: štvorcová sieť vytvorená na fólii, ktorej štvorec má veľkosť 25 x 25 centimetrov, obrázky zvierat žijúcich v zoo – veľké a malé (slon, žirafa, lev, krokodíl, opica, zebra), makety šípkov, hárok papiera s pokynmi – symboly \downarrow , \rightarrow , \uparrow , \leftarrow , prázdne okienka.

Postup: Pri realizácii hry využijem skupinovú organizačnú formu vyučovania. Hru sa hráme na školskom dvore. Štvorcovú sieť máme vytvorenú na veľkej fólii, ktorú môžem premiestňovať z exteriéru aj do interiéru. Na motiváciu k hre využijem vstupnú metódu motivačný rozhovor: „Deti boli ste už v ZOO? Aké zvieratká tam žijú?“ Deti prezentujú vlastné zážitky a skúsenosti. Spoločne si pozrieme rozloženie ohrádok pod fóliou a deti pomenúvajú zvieratá. Hru začíname pred vstupnou bránou do ZOO v jednej časti siete. Deti dostanú hárok papiera so symbolmi \downarrow , \rightarrow , \uparrow , \leftarrow a oboznámim ich s problémovou úlohou: „Deti vašou úlohou bude zvládnuť pohyb v štvorcovej sieti po štvorcoch pomocou symbolov šípkov. Medzi symbolmi máte prázdne štvorce. Do týchto prázdnych štvorcov musíte doplniť ohrádky so zvieratkami, ktoré turisti pri svojom výlete po ZOO navštívili.“ Deti priamo manipulujú s predmetmi, počítajú symboly a podľa nákresu ukladajú makety šípkov na veľkú fóliu a pohybujú sa od ohrádky so zvieratkami vyberú správnu odpoveď z malých obrázkov a doplnia správne zviera do prázdneho štvorca na hároku papiera so symbolmi. Hru precvičujem s deťmi 3 - 4 krát.

Hra 2: Cesta k dopravným prostriedkom

Cieľ: Plánovať pohyb a pohybovať sa v štvorcovej sieti po čiarach pomocou symbolov \downarrow , \rightarrow , \uparrow , \leftarrow , poznať a pomenovať dopravné prostriedky, porovnať počet symbolov použitých k premiestneniu sa z jedného miesta na druhé.

Pomôcky: interaktívna tabuľa, notebook, kresliaci program Natural ART.

Postup: Hru sa hráme na interaktívnej tabuli v triede. Využijem skupinovú organizačnú formu vyučovania.

Štvorcovú sieť máme nakreslenú v programe Natural ART. Deti do hry motivujem motivačnou problémovou otázkou: „Aké dopravné prostriedky vidíte v štvorcovej sieti?“ – autobus, vlak, lietadlo, loď. Na vzbudenie záujmu využijem motivačné rozprávanie: „Blížil sa predĺžený víkend a rodina sa rozhodovala, ktorým z týchto štyroch dopravných prostriedkov by mohli ísť na výlet. Vybrali si ten, ktorý prekoná cestu najrýchlejšie. Vašou problémovou úlohou bude nájsť najkratšiu cestu od domu k dopravnému prostriedku a to tak, že sa budete premiestňovať pomocou symbolov šípok po čiarach v štvorcovej sieti.“ Deti chodia po jednom k interaktívnej tabuli a značia cestu od domu k vybranému dopravnému prostriedku. Ku každému dopravnému prostriedku volíme cestu inej farby. Autobus – modrá, vlak – červená, lietadlo – žltá, loď – zelená. Dieťa zaznamenáva pohyb symbolmi ↓, →, ↑, ← v štvorcovej sieti po čiarach. Metóda praktickej činnosti a manipulácia s predmetmi umožní každému jednému účastníkovi riešiť problémovú úlohu z hry. Vzniknuté pohyby zaznamenáme pomocou štvorcov so šípkami v priestore pred interaktívnou tabuľou. Symboly na interaktívnej tabuli a na štvorcoch v priestore pod interaktívnou tabuľou sa farebne zhodujú. Použité šípky spočítame a porovnáme. Deti vyberú ten dopravný prostriedok, ku ktorému sa dostali použitím najmenšieho počtu šípok. Hru sme si opakovali a precvičovali.

Pracovný list 1: Mikulášska čižmička

Cieľ: Na základe pokynov daných pomocou symbolov ↓, ←, →, ↑ sa dokáže pohybovať a plánovať pohyb v štvorcovej sieti, pohyb po štvorčekoch. V obore do 10 určí počítaním po jednej počet objektov v skupine, graficky zaznačí.

Problémová úloha: Pomôž Mikulášovi pozbierať postrácané mikulášske darčeky do mikulášskej čižmičky. Cestu si znač symbolmi ↓, →, ↑, ←. Spočítaj pozbierané darčeky a daný počet zaznač do vyznačenej ohrádky s čižmičkami. Svoju cestu po štvorcovej sieti vyskúšaj zaznačiť do prázdnej ohrádky symbolmi ←, ↑, →, ↓.

Pomôcky: pracovné listy, drevené pastelky a ceruzky.

Postup: Riešenie problémovej úlohy v pracovnom liste realizujem so skupinou detí v triede okolo stola. Deti pracujú individuálne, každý rieši svoj pracovný list. Na vzbudenie záujmu som využila motivačné rozprávanie o Mikulášovi, ktorý postrácal darčeky, treba mu pomôcť darčeky pozbierať do mikulášskej čižmy. Deti značia na pracovnom liste pomocou symbolov cestu od darčeka k darčeku až k mikulášskej čižme.

Pracovný list 2: Cestujeme autobusom

Cieľ: Na základe pokynov daných pomocou symbolov ↓, ←, →, ↑ sa dokáže pohybovať a plánovať pohyb v štvorcovej sieti, pohyb po štvorčekoch.

Problémová úloha: Deti chodia do školy autobusom. Už čakajú na zastávke. Pomôž ujovi šoférovi autobusu všetky deti zozbierať a bezpečne dopraviť do materskej školy. Vystrihni si šípky a vyznač s nimi cestu autobusom.

Pomôcky: pracovné listy, nožnice, tyčinkové lepidlá.

Postup: Riešenie pracovných listov som zaradila do fišačnej časti výchovno-vzdelávacej činnosti. Deti sedia na stoličkách okolo stola. Každé dieťa má pred sebou pracovný list, nožnice a tyčinkové lepidlo. Deti motivujem do riešenia problémovej úlohy motivačným rozhovorom na tému ako cestujú deti do školy. Odpovede detí pramenia z ich osobných skúseností, alebo z odporozovania. Zastávka autobusu je vedľa materskej školy. Deti vyzvem, aby pomohli riešiť problém vodičovi autobusu a naplánovali mu cestu od zastávky k zastávke až ku škole a bezpečne dopravili deti na miesto určenia. Deti pracujú individuálne

Záver

Navrhla som tri problémové úlohy, tri hry a štyri pracovné listy, ktoré som s deťmi zrealizovala v časovom rozmedzí troch mesiacov. Venovala som sa šesť člennej skupine 5 – 6-ročných detí. Deti úlohy riešili samostatne. Dobre reagovali na nové podnety a situácie. Ciele boli stanovené primerane a ich náročnosť sa stupňovala, efektívne napomohli k odstráneniu diagnostikovaného odborného-metodického problému. Problém nastal pri zmene zadania cieľa, ak mali pohyb po štvorcovej sieti po štvorčekoch nahradiť kresleným pohybom po čiarach štvorca. Navrhujem pri novej problémovej úlohe, s ktorou sa deti nemali možnosť stretnúť v osobnom živote, riešiť ju skupinovú aktivitou v rovine a v priestore. Tým zabezpečím získanie skúseností, vedomostí a zručností, ktoré deti budú vedieť použiť v samostatnej aktivite. Po zrealizovaní a zhodnotení navrhnutej zbierky problémových úloh, hier a pracovných listov môžem vyhlásiť, že deti zvládnu na základe pokynov daných pomocou symbolov ←, ↑, →, ↓ pohyb a dokážu plánovať pohyb v štvorcovej sieti, či už to bude pohyb kreslený v štvorcovej sieti po čiarach alebo pohyb po štvorčekoch.

Pracovný list č.2: Cestujeme autobusom
Problémová úloha: Deti chodia do školy autobusom. Už čakajú na zastávke. Pomôž ujovi šoférovi autobusu všetky deti zozbierať a bezpečne dopraviť do základnej školy.

Vystrihni si šípky a vyznač s nimi cestu autobusom.

↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓

ROZVÍJANIE MATEMATICKEJ GRAMOTNOSTI U DETÍ PREDŠKOLSKÉHO VEKU PROSTREDNÍCTVOM TANGRAMU VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA PRVÚ ATESTÁCIU V ŠTUDIJNOM ODBORE PREDŠKOLSKÁ PEDAGOGIKA

Iveta Slobodníková, Materská škola, Malonecpalská ul. 206/37, Prievidza

Pri skladaní hlavolamu Tangram je dôležité dodržiavať nasledovné pravidlá hry: V každom obraze musí byť použitých všetkých sedem dielikov Tangramu – žiadny diel, geometrický tvar, nesmie zostať nepoužitý. Žiadne diely sa nesmú prekryvať, musia sa však dotýkať. Rovnobežník môže byť použitý aj prevrátený. S hlavolamom Tangram sa dá pracovať tromi spôsobmi: 1. poskladať obrazec podľa predlohy, v ktorej sú zaznačené všetky časti Tangramu, dieťa ukladá dieliky Tangramu na predkreslenú legendu; 2. vytvárať obrazce z geometrických tvarov podľa vlastnej fantázie, predstav, vzniknutý obrazec si dieťa zaznačí na papier obkreslením geometrických tvarov; 3. poskladať časti do vopred daných obrysov znázorňujúcich rôzne obrazce a správne vyriešenie do týchto obrazcov zakresliť.

Odborno-metodický problém: Aký je vplyv skladania hlavolamu Tangram na rozvoj matematickej gramotnosti u detí predškolského veku?

Cieľ práce: Zistiť mieru vplyvu skladania Tangramu na rozvoj matematickej gramotnosti u detí predškolského veku.

Vstupná diagnostika

Charakteristika detí: vstupné meranie som uskutočnila v mesiaci apríl 2016 v triede detí, ktoré majú rok pred plnením povinnej školskej dochádzky. Trieda 20 detí, z ktorých je 10 dievčat a 10 chlapcov. Do vstupnej diagnostiky som zapojila všetky deti. Z predchádzajúcich pozorovaní som zistila, že problémy v matematickej gramotnosti sa prejavili u detí z nepodnetného rodinného prostredia alebo so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Nástrojom vstupnej diagnostiky detí boli 1 diagnostický hárok a 2 hry na tvorivosť.

1. Diagnostický hárok – pracovný list s veľkonočnou kraslicou. Úlohou detí bolo identifikovať geometrické tvary v obrázku a následne vyfarbiť veľkonočnú kraslicu podľa vyznačenej legendy: z 20 detí úlohu zvládlo 17 detí. Tri deti nevedeli podľa legendy správne kraslicu vyfarbiť.

2. Skladanie Tangramu kačice s dôrazom na dodržanie obrysov predkreslenej predlohy: z 20 detí sa úloha podarila len 12 deťom. Ostatné deti to viackrát skúšali nanovo, ale bezúspešne. Ten istý obrazec použijem vo výstupnom meraní po intervencii, keď počas tejto doby budú deti riešiť ďalšie úlohy skladania Tangramu v rôznych edukačných aktivitách.

3. Vymyslím Tangram – zostaviť ľubovoľný obrazec z Tangramu podľa vlastnej fantázie a následne vzniknutý tvar obkresliť: z 20 detí úlohu zvládli všetky deti, problémy so skladaním obrazca podľa vlastnej fantázie neboli, ale vyskytli sa pri obkresľovaní vzniknutého obrazca.

V intervenčnom programe som navrhla didaktické aktivity, ktorými si budú deti rozvíjať logické myslenie, orientáciu v rovine aj v priestore, jemnú motoriku ruky. Budú rozoznávať a určovať farby, geometrické tvary.

1. týždeň: V krajine Geometriko. Výkonový štandard:

Poznať, rozlíšiť, určiť niektoré rovinné geometrické tvary – kruh, štvorec, trojuholník, obdĺžnik. Aktivity: Náhrdelník pre mamičku. Tvoríme obrázky. Triediči.

2. týždeň: Prišla jar. Výkonový štandard: Čítať kreslený príbeh a obrázkový seriál. Zostaviť z geometrických tvarov obrazce podľa fantázie. Využívať koordináciu zraku a ruky. Aktivity: Jar k nám prišla. Jarné kvety. Môj kvet. Maľujeme jar.

3. týždeň: Dedkove zvieratka. Výkonový štandard: Zostaviť z geometrických tvarov obrazce podľa predlohy a slovných inštrukcií. Zvládnuť na základe napodobňovania a slovných inštrukcií dospelého manipuláciu s počítačom v kresliacom programe RNA. Poznať, rozlíšiť a určiť na základe sprostredkovaného pozorovania niektoré domáce, voľne žijúce zvieratá. Aktivity: Na dvore. Pri potoku, pri vode. Moje obľúbené zviera. Zvieratá a ich mláďatá.

4. týždeň: Tangramové rozprávky. Výkonový štandard: Zostaviť z geometrických tvarov obrazce podľa predlohy, slovných inštrukcií. Reprodukovať voľne ľudové a autorské rozprávky, príbehy. Riešiť interaktívne úlohy v detských edukačných programoch. Aktivity: Rozprávka O pampúšikovi. Včielka pomocníčka. Smutné obrázky. Medovníkový domček.

5. týždeň: Ja a zrkadlo. Výkonový štandard: Zhotoviť z geometrických tvarov obrazce podľa inštrukcií dospelého. Zaujať rôzne postavenia podľa pokynov. Aktivity: Hra na zrkadlo. Zrkadlový obraz. Vytvor celok.

6. týždeň: Dopravné prostriedky. Výkonový štandard: Zostaviť z puzzle, rozstrihaných obrázkov, geometrických tvarov obrazce podľa predlohy a slovných inštrukcií. Aktivity: Spolu to zvládneme. Dopravný prostriedok.

Ukážky didaktických aktivít

Téma: V krajine Geometriko

1. EDUKAČNÁ AKTIVITA: Náhrdelník pre mamičku
Pomôcky: plastové geometrické tvary, interaktívna tabuľa, nástroj pero

Postup: Deti spájajú plastové geometrické tvary (na navliekanie) do náhrdelníka podľa vlastnej fantázie, aj podľa určených pravidiel – algoritmov, (pravidelného striedania geometrických tvarov), aj podľa farieb.

Ďalšia skupinka detí pracuje na interaktívnej tabuli – na šnúrku navliekajú geometrické tvary (presúvaním) využitím nástroja „pero“. Dodržujú pravidelné striedanie geometrických tvarov podľa vzoru, podľa zadania učiteľkou.

2. EDUKAČNÁ AKTIVITA: Tvoríme obrázky

Pomôcky: plastové geometrické tvary, predlohy postáv, kvetov, predmetov

Postup: Deti vykladajú geometrické tvary z PVC na predlohu znázorňujúcu rôzne predmety, postavy, dopravné prostriedky... Geometrické tvary na predlohe sú bezfarebné, deti volia geometrické tvary zhodné s tými na predlohe, ľubovoľných farieb.

Téma: Dedkove zvieratká**1. EDUKAČNÁ AKTIVITA: Na dvore**

Pomôcky: hlavolam Tangram – plastový, Tangram veľký, predlohy zvierat z Tangramu

Postup: Deti sedeli v kruhu na koberci. Vzbudila som u nich záujem piesňou o kohútikovi a sliepočke. Deťom som dávala hádanky o zvieratkách, ktoré žijú na dedkovom dvore. Obrázky zvierat boli nachystané pod transparentnou podložkou s včielkou Bee-bot. Kto uhádol hádanku, naprogramoval včielku na konkrétne políčko so zvieratkou. V hádankách sa ukrývali: kohút, sliepka, kačka, holub, hus, mačka, pes.

Jednotlivé zväčšené predlohy zvierat boli pripevnené na magnetickej tabuli. Spolu s deťmi sme skladali z geometrických tvarov Tangram zvieratá, o ktorom bola aj hádanka. Deti napodobnili zvuk zvieratá, opisovali jeho charakteristické vlastnosti, pohyb. Postupne sme poskladali všetky zvieratá na magnetickej tabuli.

Deti sa presunuli ku stolíkom, kde mali nachystané predlohy zvierat aj so siedmymi dielikmi Tangramu. Vybrali si ich z obalu, rozložili na stole okolo seba a skladali podľa mojich inštrukcií. Najskôr skladali obrazce s predkresleným návodom, po otočení na druhú stranu skladali návod len s obrysom zvieratá. Individuálne som kontrolovala ich postup, povzbudzovala ich, aby zotrvali v aktivite a priebežne som hodnotila ich činnosť.

2. EDUKAČNÁ AKTIVITA: Pri potoku, pri vode

Pomôcky: Tangram, predlohy zvierat žijúcich pri vode z Tangramu

Postup: Dedko mal v záhrade jazierko, v ktorom sa často čľapotali kačky, husi, labuť aj žabka, rybka. Rád ich pozoroval, ako plávajú, hľadajú si v jazierku potravu.

Pomôžeme dedkovi a zvieratká mu poskladáme z Tangramov. Deti si vyberú predlohu zvieratá, aké dedkovi poskladajú. Kto poskladá jedno zvieratko, môže si s kamarátom vymeniť predlohu iného zvieratá. Takto si zložia postupne všetky zvieratá.

3. EDUKAČNÁ AKTIVITA: Moje obľúbené zviera

Pomôcky: PC, program RNA

Postup: Deti si v kresliacom programe RNA na počítači kreslia svoje obľúbené zviera z geometrických tvarov. Môžu využiť aj pečiatky zvierat. Po dokreslení zvierat dokreslia zvieratám prostredie, okolie.

4. EDUKAČNÁ AKTIVITA: Zvieratá a ich mláďatá

Pomôcky: zvieratá poskladané z Tangramov, veľké a malé, Tangramy

Postup: Deti majú nachystané obrázky zvierat z Tangramov, odlišné vo veľkosti. Veľké a malé zvieratá. Vyberajú zo skupiny zvieratá – väčšie predlohy, zviera pomenujú. Potom k nemu vyhľadajú menšiu predlohu rovnakého zvieratá. Deti majú k dispozícii aj Tangramy, z ktorých si môžu zvieratá poskladať podľa predlohy.

Téma: Ja a zrkadlo**1. EDUKAČNÁ AKTIVITA: Hra na zrkadlo**

Pomôcky: zrkadlo

Postup: S deťmi sa rozprávam, čo je to zrkadlo, na čo ho používame, čo je na zrkadle zaujímavé, z čoho je vyrobené, ako sa v ňom vidíme. Každé dieťa sa postupne pozrie do zrkadla na seba, ako sa tvári, aké má oči, aké vlasy. Opisujú svoj obraz v zrkadle.

V tejto súvislosti so zrkadlom im poviem, že sa na také zrkadlá zahráme. Názorne im predvediem s jedným dieťaťom stojacim oproti mne ako sa pohyby v zrkadle

odrážajú. Dieťa zdvihne ruku a ja zopakujem pohyb zrkadlovo. Takto im predvedieme viacero postojov. Deti sa rozdelia do dvojíc, určíme si, kto predstavuje zrkadlo a bude pohyby ukazovať a kto stojí oproti zrkadlu a pohyby bude napodobňovať. Hru sa zahrajú deti viackrát. Roly si vymenia.

2. EDUKAČNÁ AKTIVITA: Zrkadlový obraz

Pomôcky: lano, Tangramy, geometrické tvary

Postup: Deti sedia na koberci. Do prostriedku koberca rozprestriem lano. Deťom vysvetlím, že nám rozdelilo koberec na dve rovnaké polovice. Vysvetlím im, akú hru sa zahráme – Na zrkadlo. Deťom ukážem veľké geometrické tvary – časti Tangramu. Zahráme sa s nimi hru na dvojice. Názorne im predvediem princíp hry. Jeden diel Tangramu priložím k lanu z jeho ľavej strany. Vyzvem dieťa, aby pohľadalo rovnaký geometrický tvar a priložilo ho k lanu z druhej strany – vpravo. Takto deti prikladajú k lanu jeden diel Tangramu, potom dva diely Tangramu, postupne priložia všetkých sedem dielov Tangramu. Zručnejšie deti môžu vyskúšať prikladať podľa osi súmernosti – lana – aj dva Tangramy. Deti navrhujú na čo sa vzniknuté obrazce z Tangramov podobajú, čo im pripomínajú.

3. EDUKAČNÁ AKTIVITA: Vytvor celok

Pomôcky: štvorcová sieť s osou súmernosti, 2 Tangramy pre každé dieťa

Postup: Deti sedia za stolíkmi, pred sebou na stole majú položenú štvorcovú sieť s označenou osou súmernosti. Dva Tangramy má každé dieťa pre seba. Na ľubovoľnú polovicu štvorcovej siete si k čiare priložia najskôr jeden diel Tangramu. Z druhej polovice siete priložia k osi rovnaký diel Tangramu tak, aby mali obidva diely zhodnú polohu, pričom os súmernosti bude v strede medzi nimi. Spolu vytvoria zrkadlový obrazec. Postupne prikladajú k osi súmernosti dva diely Tangramu, tri diely..., až vyložia všetkých sedem dielov Tangramu. Na opačnú stranu štvorcovej siete vykladajú zhodný tvar z dielov druhého Tangramu – vytvárajú celok.

Deti môžu pracovať aj vo dvojiciach na jednej štvorcovej sieti. Jedno dieťa priloží dielik z Tangramu na jednu stranu štvorcovej siete a druhé dieťa zrkadlovo umiestňuje dieliky svojho Tangramu na druhú, opačnú stranu štvorcovej siete.

Téma: Dopravné prostriedky**1. EDUKAČNÁ AKTIVITA: Spolu to zvládneme**

Pomôcky: farebné krúžky, farebné loptičky, predlohy dopravných prostriedkov z Tangramu, hlavolam Tangram, Tangramové medaily

Postup: Vysvetlím pravidlá súťaže v skladaní dopravných prostriedkov. Deťom dám hádanku o jednom dopravnom prostriedku.

Hádanka č. 1 – HELIKOPTÉRA Vrtuľu má hore, vzadu, podobá sa vážke. Vídavaš ju, však jej meno vysloviť je ťažké. Hádanka č. 2 – VLAK Po koľajniciach ako strela beží rovno do tunela. Dlhý je ako had, každý z vás ho má rád. Hádanka č. 3 – MOTORKA Po ceste si jazdí, má dve kolesá a brzdy. Motor vrčí, vyhráva, to je ale zábava. Hádanka č. 4 – LOŤ Nie je ryba, predsa pláva, kapitán nám z diaľky máva. Brázdi moria, brázdi rieky, rybám občas robí prieky. Ktoré družstvo uhádne hádanku, dostane bod – farebnú loptičku. Následne ukážem deťom obrázok dopravného prostriedku poskladaného z Tangramu. Na povel – zapískanie píšťalky – deti

v skupinách začnú skladať dopravný prostriedok, spolupracujú v skupine, pomáhajú si. Keď má skupina obrazec poskladaný, všetci členovia sa postavia a zakričia: Hotovo! Prvá skupina získava 4 body, druhá v poradí 3 body, tretia 2 body, posledná 1 bod. Takýmto spôsobom budú hádať štyri hádanky o dopravných prostriedkoch, skladať z Tangramu v skupinkách a získavať body. Vyhráva skupina s najväčším počtom bodov. Za odmenu deti dostanú Tangramové medaily, rozlíšené veľkosťou.

2. EDUKAČNÁ AKTIVITA: Dopravné prostriedky
Pomôcky: diely Tangramu z farebného papiera, predlohy dopravných prostriedkov, lepidlá, pastelky
Postup: Deti sedia za stolíkmi, poskladajú si dopravný prostriedok, nalepia ho na predlohu a dokreslia mu prostredie, v ktorom sa pohybuje.

Porovnanie vstupnej a výstupnej diagnostiky

Deti, ktoré nevládali skladať obrazec z Tangramu vo vstupnej diagnostike, na začiatku intervenčného programu nedokázali poskladať Tangram s predkreslenými obrysmi. Po realizácii edukačných aktivít s časovou dotáciou šiestich týždňov sa deti posunuli v rozoznávaní, určovaní, triedení a identifikácii geometrických tvarov, dokázali rozlíšiť aj nový tvar, rovnobežník. V skladaní Tangramov u pozorovaných detí nastal pokrok. Po šiestich týždňoch a zrealizovaní aktivít zameraných na skladať obrazec z Tangramu

všetky deti dokázali zložiť Tangram podľa predkreslenej predlohy. Problém deťom robilo poskladať obrazec predlohy Tangramu len s vonkajšími obrysmi. Edukačné aktivity, ktoré som navrhla v intervenčnom programe, rozvíjali logické myslenie detí, tvorivé myslenie, deti sa začali lepšie orientovať v priestore a v rovine. Nie všetky predlohy na skladať obrazec z Tangramu majú rovnakú úroveň náročnosti. Aj podľa toho treba deťom vyberať plániky, ktoré zvládnu, pretože nie všetky deti sú na rovnakom vývojovom stupni v oblasti kognitívneho rozvoja.

Záver

Cieľom mojej atestačnej práce bolo zistiť mieru vplyvu skladania Tangramu na rozvoj matematickej gramotnosti u detí predškolského veku. Na riešenie problému s nedostatočne rozvinutým logickým myslením, matematickými predstavami, som navrhla zaradiť edukačné aktivity v intervenčnom programe prostredníctvom učebnej pomôcky a hlavolamu Tangram. Som presvedčená, že využitie Tangramu v edukácii dieťaťa na rozvíjanie matematickej gramotnosti bolo správnu voľbou. Tangram zefektívnil celú výchovno-vzdelávaciu činnosť. Skladanie Tangramu ovplyvnilo u detí rozvoj matematického myslenia, predstavivosti, stimulovalo poznanie geometrických tvarov a manipuláciu s nimi.

VPLYV INTERVENČNÉHO POHYBOVÉHO PROGRAMU NA ROZVOJ LOKOMOČNÝCH POHYBOV DETÍ PREDŠKOLSKEHO VEKU VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA PRVÚ ATESTÁCIU V ŠTUDIJNOM ODBORE PREDŠKOLSKÁ PEDAGOGIKA

Miriám Kováčová, Materská škola, Družby 3, Banská Bystrica

Odborno-metodický problém: Je možné prostredníctvom špeciálnych edukačných aktivít v krátkom časovom rozmedzí výrazne zlepšiť základné lokomočné pohyby 4 - 5 ročných detí?

Cieľ pedagogického skúmania: Zistiť účinnosť intervenčného pohybového programu na rozvoj lokomočných pohybov 4 - 5 ročných detí v Materskej škole, Družby 3 v Banskej Bystrici.

Výskumný nástroj: Ozeretzského „test na zisťovanie vývoja hybnosti detí“, ktorý „komplexne zisťuje pohybové zručnosti dieťaťa so zreteľom na jednotlivé stránky hybnosti a psychiku dieťaťa“ (Vašek, in: Podprocká, 2014, s. 19).

Za základné komponenty motorického vývinu sú v teste považované: statická koordinácia celého tela (rovnováha), pohybová koordinácia horných končatín, pohybová koordinácia celého tela, pohybová pohotovosť (rýchlosť), koordinácia dvoch pohybov uskutočňovaných súčasne, presnosť izolovaných pohybov, pohybová pamäť. (Podprocká, 2014, s. 19)

Podľa Podprockej (2014) môže učiteľka v materskej škole využívať úlohy z testu na orientačné posúdenie aktuálnej vývinovej úrovne detí, príp. na stimuláciu psychomotorického vývinu dieťaťa, ale na vytvorenie pravdivého obrazu o dieťati sú potrebné aj informácie o predchádzajúcom priebehu vývinu dieťaťa (napr. informácie o ochoreniach, o podnetnosti prostredia, v ktorom dieťa vyrastá, o traumách, či úrazoch, atď.), pretože tie mohli ovplyvniť jeho aktuálnu úroveň.

Vzorka: trieda 4 - 5 ročných detí – tri dievčatá a traja chlapci

Zisťovanie vstupného stavu: 5 detí dosiahlo 3. stupeň, t. j. stredne zníženú normu a 1 dieťa 4. stupeň (hlboko zníženú normu)

Ukážky aktivít:

Pohybový program som vytvorila v súlade so ŠKVP „S Bodkulienkou na ceste za poznaním“, výkonový štandard bol „ovládať základné lokomočné pohyby“. Pohybový program som aplikovala v časovom rozpätí troch mesiacov – marec, apríl, máj 2015 a to trikrát týždenne (pondelok, streda, piatok).

Aktivita č. 1: CESTIČKA

Cieľ: Chodiť vzpriamene a plynule so správnou súhrou paží. V chôdzi meniť smer a dĺžku kroku.

Pomôcky: stuha, plastové kamene, krúžky, kužele

Postup: Učiteľka pripraví „čarovný chodníček“ – 1. chôdza po stuhe, 2. chôdza po plastových „kameňoch“, 3. chôdza pomedzi kužele, 4. chôdza po krúžkoch. Deti opakovane prechádzajú dráhu podľa vopred dohodovaných pravidiel.

Aktivita č. 2: KRÁČAJ AKO...

Cieľ: Chodiť vzpriamene so správnym držaním tela a so správnym postavením hlavy. Uplatňovať rôzne druhy chôdze.

Postup: Aktivita spočíva v striedaní rôznych druhov chôdze (chôdza vpred, vzad, po špičkách, po päťach, po vonkajšej hrane chodidiel, po vnútornej hrane cho-

didiel, s vysokým dvíhaním kolien). Deti sa pohybujú v kruhu a reagujú na pokyn učiteľky (pomenúva chôdzu a prirovná ju k chôdzi zvieratka), ktorá postupne zrýchľuje tempo striedania pohybov.

Aktivita č. 3: NA KRÁĽA A ZLODEJA

Cieľ: Využiť beh pri naháňačke s jednoduchými pravidlami. Reagovať na neverbálny pokyn.

Pomôcky: vankúš, papierová koruna

Postup: Deti kráčajú v kruhu. V strede kruhu na vankúši sedí „kráľ“ (dieťa s papierovou korunou na hlave) so zatvorenými očami. Deti recitujú riekanku: *Kráľ sedí na tróne v papierovej korune. Kto korunu z hlavy vezme, na kráľovský trón si sadne.* Učiteľka ukáže na jedno dieťa z kruhu. To sa rozbehne ku kráľovi, vezme mu z hlavy korunu a uteká von z kruhu a kráľ za ním. Zlodej obehne kruh, vbehnú doň a snaží sa posadiť na vankúš. Ak ho kráľ nedohoní, stáva sa kráľom a hra pokračuje. Ak kráľ zlodeja chytil, znovu je kráľom a hra pokračuje.

Aktivita č. 4: AUTÁ

Cieľ: Pohotovo vybehnúť na dohovorený signál s obmenami. Orientovať sa v priestore.

Pomôcky: červená a zelená zástavka, obrázky farebných domčekov, farebné plochy z molitanových štvorcov súhlasných s domčekmi, krúžky

Postup: Deti držia v rukách krúžok – volant a behajú voľne v priestore po celej hracej ploche – jazdia ako autá. V strede hracej plochy stojí učiteľka a striedavo dvíha a schováva červenú a zelenú zástavku alebo domček. Deti pri behu zrakom stále sledujú vedúceho hry a pohotovo reagujú na zmeny optických signálov: *vztýčená zelená zástavka – beh po vyhradenej ploche, vztýčená červená zástavka – zastaviť a zostať stáť na mieste, domček – bežať na stanovisko podľa farby domčeka.*

Aktivita č. 5: NA KONÍKY

Cieľ: Preskočiť v behu nízku prekážku.

Pomôcky: švihadlá, kužele s otvormi a tyče, drevené tyče, tehličky

Postup: Deti vytvoria dvojice a postaví sa za seba. Zadné dieťa drží v dlaniach konce švihadla, ktoré vedie okolo trupu a popod pazuchy predného dieťaťa. Takto vo dvojiciach preskakujú nízke prekážky. Po absolvovaní celej dráhy sa deti vymenia.

Aktivita č. 6: OSTROVY

Cieľ: Koordinovane využívať dynamickú silu nôh, skákať v podrepe.

Pomôcky: molitanové štvorce

Postup: Deti sú rozdelené do dvoch družstiev. Stoja v radoch za sebou na štartovacej čiare z lana. Prvé dieťa drží dva molitanové štvorce. Na dohovorený štartovací signál položí jeden štvorec za štartovaciu čiaru, skočí naň. Druhý štvorec položí pred seba a preskočí naň. Spôsob a dĺžku skoku prispôsobujú vzdialenosti štvorcov (ako ďaleko si štvorec položí či hodí). Týmto spôsobom preskákajú po „ostrovoch“ až k méte na konci hracej plochy. Uchopí oba štvorce a po okrajoch hracej plochy – po súši s nimi beží k svojmu družstvu. Tam ich odovzdá nasledujúcemu dieťaťu a hra sa opakuje až kým sa nevystriedajú všetci členovia družstva.

Aktivita č. 7: VLČATÁ

Cieľ: Prúdom plynulo prekonávať lezením (preliezť, podliezť) prekážky.

Pomôcky: molitanová stavebnica, lavička, textilný tunel, kužele s otvormi a tyče

Postup: Úlohou detí je pohybovať sa lezením a modifikovať

vať spôsob lezenia prekonávaním prekážok postavených do dráhy – preliezť nízku prekážku, podliezť prekážku, preliezť cez textilný tunel, vyliezť na vyvýšenú plochu a liezť po nej (lavička, zostava z molitanovej stavebnice).

Aktivita č. 8: NA TUNEL

Cieľ: Preliezať v podpore drepom tunelom.

Postup: Dvojice detí si kláknú oproti sebe a spoja ruky v predpažení hore. Posledný pár sa na pokyn učiteľky pustí a lezením sa čo najrýchlejšie pohybujú tunelom. Na konci tunela si opäť kláknú, chytia sa a zakričia hoto vo. To je pokyn pre ďalšiu dvojicu zo začiatku tunela. Tak sa vystriedajú všetky deti. Pri vyššom počte detí môžeme zvoliť súťažnú formu.

Aktivita č. 9: ČAROVNÁ PALIČKA

Cieľ: Reagovať pohotovo na verbálny pokyn.

Pomôcky: palička

Postup: Aktivita spočíva v striedaní rôznych druhov chôdze, behu, poskokov a lezenia (chôdza vpred, vzad, po špičkách, po päťach, po vonkajšej hrane chodidiel, po vnútornej hrane chodidiel, s vysokým dvíhaním kolien, beh, beh s vysokým dvíhaním kolien, s predkopávaním, so zakopávaním, poskoky vpred znožmo, poskoky striedavonož, lezenie, apod.). Deti sa pohybujú v kruhu a reagujú na „čarovanie“ učiteľky. *Čarujem, čarujem ako viem, z detičiek ... (zajkov, žabky, bocianov, ježkov) ... vyčarujem.*

Aktivita č. 10: NA HADA

Cieľ: Chodiť vzpriamene a plynule, paže v upažení – udržať rovnováhu.

Pomôcky: laná

Postup: Učiteľka rozloží po trávniku dve laná, ktoré vytvoria kľukatú „cestičku“ oválneho tvaru. Deti za spevu piesne zo známej hudobno-pohybovej hry chodia po lane a snažia sa udržať rovnováhu. *Kto stúpi na trávu – vypadáva z „hada“. Dnes je veľká paráda, my sa hráme na hada. Hustým lesom preliezame, cestu chvostom zametáme. Dnes je veľká paráda, my sa hráme na hada.*

Aktivita č. 11: STONOŽKY

Cieľ: Behať za vedúcim dieťaťom a meniť smer behu.

Postup: Deti držaním sa za ruky vytvoria „stonožku“. Vedúce dieťa beží po trase v školskej záhrade (lesík, briežok, trávnik) – po rovinke, kľučkujúc, hore kopcom, pomedzi stromy, dolu kopcom, atď. Deti musia beh prispôbiť útvaru, v ktorom bežia aj nerovnostiam terénu. Po zaznení vopred dohovoreného signálu dobehnú k učiteľke. V začiatkoch tvoríme kratšie „stonožky“, neskôr hru sťažíme predlžovaním „stonožky“.

Aktivita č. 12: ČERVENÍ A ŽLTÍ

Cieľ: Zvládnuť 20 m beh k méte.

Pomôcky: vrchnáčiky z PET-fliaš

Postup: Učiteľka rozdelí deti na štyri družstvá, ktoré sú označené farebnými „medailami“ na červené a žlté. Družstvá sa postaví oproti sebe vo vzdialenosti 20 m tak, aby na každej strane hracej plochy, vymedzenej plotom a múrikom, bola polovica červeného a polovica žltého družstva. Princíp hry spočíva vo výmene pozícií družstiev. Jedno z detí z každého družstva pri múriku drží v ruke vrchnáčik z PET-fliaše, ktorý bude slúžiť ako štafetový kolík. Na signál dieťa z vrchnáčikom vyštartuje k „partnerskému“ družstvu a odovzdá vrchnáčik dieťaťu z neho. To zas beží k svojmu náprotivku atď. Dieťa, ktoré už trasu prebehlo si preloží medailu na chrbát, aby bolo jasné, že už bežalo. Hra sa končí, keď si kompletne družstvá vymenia pozíciu. Vyhráva družstvo, ktoré sa vymení skôr.

Aktivita č. 13: OPIČIA DRÁHA č. 1

Cieľ: Prekonať prekážky, prekonať zábrany z neobyčajných polôh.

Pomôcky: detské ihrisko (schody, šmykľavka, pohyblivá lavička, tyč, hrazda), kladinka, lavička.

Postup: Cvičenie realizujeme v školskej záhrade formou prúdového cvičenia. Učiteľka vedie deti dráhou: chôdza po stupienkoch nahor, zavesenie obojruč na hrazdu a zoskok, lezenie po šikmej ploche nahor (po šmykľavke), spustenie sa po tyči, príp. chôdza po stupienkoch nadol, beh ku kladinke, chôdza po kladinke; zoskok, lezenie popod nižšiu prekážku (mostík ihriska), chôdza po pohyblivej lavičke (s pridržaním, príp. bez pridržania), lavička – plazenie po bruchu sunom a priťahovaním oboma pažami, beh ku stupienkom ihriska, chôdza po stupienkoch nahor, sklz v sede po šmykľavke.

Aktivita č. 14: OPIČIA DRÁHA č. 2

Cieľ: Prekonať prekážky, prekonať zábrany z neobyčajných polôh.

Pomôcky: detské ihrisko (schody, šmykľavka, pohyblivá lavička, tyč, hrazda), kladinka, lavička, trampolínka.

Postup: Cvičenie realizujeme v školskej záhrade formou prúdového cvičenia. Učiteľka vedie deti dráhou: beh, chôdza po stupienkoch, sklz v sede po šmykľavke, skok do diaľky z miesta (do piesku), vylezenie na múrik, chôdza po zvýšenej ploche, zoskok z múrika, preskok v behu (čiara, tyč, guma – rôzne výšky), poskoky na trampolíne, lezenie textilným tunelom, slalomový beh okolo kolkov.

Výstupné meranie: jedno dieťa sa presunulo do 1. stup-

ňa (chlapec dosiahol 47, z max. 50 bodov, posun o 30 %), 4 deti do 2. stupňa (39 – 41 bodov, posun od 20 do 28 %), jedno dieťa zostalo na stupni 4 (24 bodov – zlepšenie o 4 body, 8 %).

Cieľom mojej atestačnej práce a pedagogického skúmania bolo zistiť účinnosť intervenčného pohybového programu na rozvoj lokomočných pohybov 4 – 5 ročných detí v Materskej škole, Družby 3 v Banskej Bystrici. Ako ukazuje interpretácia výsledkov testovania, všetky deti z výskumnej skupiny absolvovaním intervencie dosiahli pokrok. Na základe výstupného testovania môžem konštatovať, že intervenčný pohybový program pozostávajúci z pohybových hier zameraných na rozvíjanie jednotlivých lokomočných pohybov detí pozitívne ovplyvnil ich úroveň vo všetkých testovaných položkách.

V praxi sa mi osvedčil systém zaraďovania vybraných pohybových hier k bežným pohybovým aktivitám, ktoré realizujeme v priebehu dňa v materskej škole. Pestrosť a variabilita pohybových hier zaradených do intervenčného pohybového programu pôsobila pozitívne na záujem detí o absolvovanie intervenčného programu. Postupným intenzívnejším zažívaním pocitov úspechu pri plnení úloh jednotlivých hier z dôvodu zlepšovania úrovne lokomočných pohybov sa menil aj prístup detí zo sledovanej skupiny ku pohybovým aktivitám. Zaznamenala som, že deti upustili od vyhýbania sa pohybovým aktivitám a v mesiaci máj som nezaznamenala ani jedno odmietnutie účasti na pohybovej aktivite v mojej triede.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV:

PODPROCKÁ, O., 2014. *Hodnotenie úrovne hrubej motoriky 5 až 6-ročných detí v materskej škole*. Bratislava: MPC. ISBN 978-80-8052-598-9

STRATÉGIE A METÓDY ROZVOJA GRAFOMOTORIKY DETÍ V MATERSKEJ ŠKOLE VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA DRUHÚ ATESTÁCIU V ŠTUDIJNOM ODBORE UČITEĽSTVO PRE PREDPRIMÁRNE VZDELÁVANIE

Helena Šulová, Materská škola, 5. apríla 12, Bánovce nad Bebravou

Pojem grafomotorika označuje „súbor psychomotorických činností, ktoré jedinec vykonáva pri písaní. Písanie je nielen záležitosťou písacích pohybov ruky (u postihnutých osôb tiež nôh, úst), ale je riadené psychikou“ (Průcha a kol., 2003, s. 69). Doležalová (2010) zastáva názor, že na grafomotoriku nemožno nahliadať len ako na pohyb ruky pri grafických úkonoch, ide o omnoho zložitejšiu senzomotorickú činnosť, ktorú jedinec vykonáva pri kreslení a písaní. Cieľom rozvoja grafomotoriky je stimulácia dieťaťa v procese, v ktorom znázorňuje základné grafické tvary a získava špecifické predpoklady na rozvoj písania. Proces rozvoja grafomotoriky podlieha množstvu faktorov, ktoré ho podmieňujú. Nakoľko rozvoj grafomotoriky neprebíha izolovane, ale je procesom komplexným, podmieneným mnohými faktormi, pristúpila som práve na základe tohto kritéria k nasledovnému členeniu metód:

1. Metódy zamerané na rozvoj hrubej motoriky: hry a cvičenia na koordináciu pohybov a zdokonaľovanie základných lokomočných pohybov (chôdza, beh skok, hádzanie, lezenie akrobatické cviky).
2. Metódy zamerané na rozvoj jemnej motoriky a hmatové vnímanie: strihanie, vytrhávanie, skladanie a krče-

nie papiera, lepenie, navliekanie korálikov, práca s prírodninami a konštrukčným materiálom (LEGO, puzzle, stavebnice), modelovanie, práca s náradím, sebaobslužné činnosti.

3. Metódy na reguláciu svalového napätia: prípravné cvičenia zamerané na uvoľnenie ruky (napodobňovanie lietania, krúženie, mávanie, prstové cvičenia), kreslenie plynulým grafickým pohybom vychádzajúcim z ramenného kĺbu na veľký formát papiera.

4. Metódy zamerané na vizuomotoriku: triedenie drobných predmetov podľa určitého kritéria – farby, veľkosti, či tvaru, materiálu, vkladanie predmetov rôznych tvarov do zodpovedajúcich otvorov, skladanie rozstrihaných obrázkov (puzzle), obkresľovanie podľa predlohy, výtvarné aktivity (kreslenie, maľovanie, koláž, akvarel...) práca v pracovných zošitoch.

5. Metódy zamerané na priestorové vnímanie: orientácia na ploche papiera, určovanie polohy vecí a predmetov v triede vzhľadom k svojej osobe a vzhľadom na iný objekt, chápanie pojmov vpravo a vľavo, hore a dole.

Odborno-metodický problém: *Sú výtvarné aktivity a pracovné listy vhodnými metódami a stratégiami na*

zvýšenie záujmu 5 – 6-ročných detí o grafomotorické činnosti so zámerom eliminácie ich grafomotorických ťažkostí v procese rozvoja grafomotoriky v materskej škole?

Časová dotácia: marec – máj 2016

Vzorka: 7 detí s oslabenými grafomotorickými zručnosťami.

Organizácia akčného výskumu: U tých detí, u ktorých predchádzajúca diagnostika preukázala ťažkosti v oblasti grafomotorických zručností, som pristúpila k realizácii následnej podrobnejšej vstupnej diagnostiky, kde som sa zamerala na: držanie písacieho nástroja a manipuláciu s ním, lateralitu dieťaťa, správnu polohu tela pri grafomotorických činnostiach, schopnosť napodobovať predpísané vzory, obsah kresby, zaplnenie plochy papiera a umiestnenie kresby na ploche, uvoľnenie ruky a plynulosť pohybov pri kreslení a grafomotorických činnostiach, vizuomotoriku, priestorovú orientáciu, tlak na podložku, záujem o grafomotorické činnosti a pozornosť pri práci.

Ukážky výtvarných aktivít

Výtvarné aktivity sú pre deti veľmi prirodzenou činnosťou rozvíjajúce jeho predstavivosť, spôsob vyjadrovania jeho pocitov. Úroveň výtvarných činností dieťaťa závisí od jeho mentálnej vyspelosti, pamäte, predstavivosti, zrakového vnímania, úrovne jemnej motoriky, laterality a pozornosti. Výtvarnými aktivitami som u detí rozvíjala grafomotorické zručnosti ako: napodobňovanie tvaru podľa predlohy; zachovanie veľkosti tvaru; vyvinutie primeraného tlaku na výtvarný nástroj; schopnosť napodobniť tvar; zachovávanie súvislosti línie; držanie výtvarného nástroja v dominantnej ruke; schopnosť orientácie na ploche; rozlišovanie zvieracej postavy od ľudskej; vyjadrenie deja príbehu.

Edukačná práca v MŠ je úzko prepojená s ročnými obdobiami, preto aj pri tvorbe pojmovej mapy, ktorej cieľom je rozvoj grafomotorických zručností 5 – 6 ročných detí, som vychádzala z aktuálneho ročného obdobia, ktorým je jar.

Námety výtvarných činností zameraných na získavanie a rozvíjanie grafomotorických zručností 5 – 6-ročných detí na podtému MOTÝĽ.

V prípravnej (motivačnej) časti som sa snažila zaujať pozornosť dieťaťa o danú činnosť a stimulovať jeho záujem prostredníctvom básničky, hádanky, piesne, dramatizácie s maňuškou a pod. V prípade už avizovanej podtémy MOTÝĽA som okrem iných volila napríklad túto krátku báseň, ktorú som súbežne využila aj v procese realizácie uvoľňovacích cvičení: *Motýľ. Vbehol Puntko medzi kvety (chádza po priestore na špičkách, ruky upažené ako krídla) a tam motýľ, druhý, tretí - (opakované mávanie pažami – uvoľnenie ramenného kĺbu) biely, žltý, strakatý. A náš Puntko strapatý (opakované zatváranie a otváranie dlaní, uvoľnenie prstov) motýľa si chytiť chcel - hop! - Motýľ mu uletel. (skríženie dlaní, imitovanie krídiel motýľa, uvoľnenie zápästia) (Autor: Ján Anđel)*

V realizačnej časti som postupovala v kontinuite so stanovenými cieľmi a úlohami jednotlivých aktivít témy HMYZ s podtémou MOTÝĽ s časovou dotáciou ich realizácie jedného týždňa. Prirodzene aj počas nasledujúceho obdobia som pokračovala v rozvoji grafomotoriky prostredníctvom výtvarných aktivít využívajúc ďalšie

témy obsahového celku JAR (Domáce a hospodárske zvieratá, Sviatky jari, Lúčne kvety a ďalšie).

Aktivita 1:

Spôsobilosť: Správne uchopiť grafický nástroj v dominantnej ruke

Cieľ: Vedieť graficky napodobniť tvar podľa predlohy

Úloha: Dokresliť chýbajúce tvary motýľa hrubším grafickým nástrojom

Výtvarná technika: Kresba

Pomôcky: Výkresy, voskovky, predlohy k téme

Postup: Na papier formátu A3 dokresliť k predkreslenému telu motýľa krídla a tykadlá

Aktivita 2:

Spôsobilosť: Vnímať tvary a formy pomocou zmyslov

Cieľ: Vedieť umiestniť prvky na ohraničenej ploche

Úloha: Troma prstami (palec, ukazovák, prostredník) zbierať a lepiť kúsky papiera

Výtvarná technika: Mozaika

Pomôcky: Farebný papier, lepidlo, výkresy

Postup: Lepiť natrhané kúsky papiera do predkreslených tvarov motýľa

Aktivita 3:

Spôsobilosť: Správne sa orientovať v priestore

Cieľ: Vedieť rozlíšiť na ploche papiera hore - dole

Úloha: Nanášať farbu na veľkú plochu papiera pomocou špongie

Výtvarná technika: Zapúšťať farbu – maľovanie

Pomôcky: Špongia, hárok papiera, tempery

Postup: Na veľký hárok papiera zapúšťať farbu pomocou špongie do vlhkého podkladu – maľovanie oblohy a lúky

V hodnotiacej časti som sa zamerala na hodnotenie aktivity vo vzťahu k stanovenému cieľu, pričom som využila metódy pochvaly a povzbudenie so zámerom motivovať dieťa k výtvarným činnostiam prostredníctvom jeho pocitu úspešnosti. Deti s obľubou prijímali ako spôsob ich hodnotenia nálepky smajlíkov, alebo pečiatky na ruku. Po každej aktivite som poskytla možnosť zhodnotenia aktivity samotnými deťmi so zámerom, aby každé dieťa zhodnotilo ako sa mu pracovalo, či to bolo preň náročné, či mu činnosť spôsobovala radosť, či by si ju chcel zopakovať...

Ukážky aktivít s pracovnými listami

Po výtvarných aktivitách sú podľa môjho názoru pracovné listy druhým najefektívnejším nástrojom rozvoja grafomotoriky detí. Na konci predškolského obdobia by malo dieťa zvládnuť v pracovných listoch samostatne nakresliť: čiary (vodorovné, zvislé, šikmé), kruhy, špirály, horné a dolné oblúky, vlnovky, horné a dolné slučky, osmičky. Uvedené tvary tvoria súčasť prípravy detí na písanie v prvom ročníku primárneho vzdelávania.

V motivačnej fáze, ale aj z dôvodu realizácie uvoľňujúcich cvičení, s obľubou používam pesničky, rozprávania krátkeho príbehu, hádanky alebo básničky, ako napr.:

KRUH – lopta: Nemá nohy, ale skáče, udrie sa a nezaplače. Nemá krídla ale letí, hrajú sa s ňou všetky deti.

OVÁL – vajíčko: Vezmem do rúk farbičky, rozcvičím si ručičky. Nakreslím len vajce tak, dokáže to každý žiak.

DOLNÝ OBLÚK – loďka: Máme loďku maľovanú, odvezieme na nej mamu. My sme námorníci smelí, preplávame Dunaj celý.

HORNÝ OBLÚK – dáždňik: Bodkovaný dáždňik mám,

pred dažďom sa ukrývam. Bodkované čižmičky, neboja sa vodičky.

HORNÁ ŠPIRÁLA – strom: Máme stromček zelený, máme stromček z lesa. Bambuľkami pokrytý, celý ligoce sa.

DOLNÁ ŠPIRÁLA – motýľ: Kde bolo, tam bolo, letel motýľ okolo. Keby motýľ vedel písať tralala, veru by mu rezká nôta pristala.

VLNOVKA – had: Dnes je veľká paráda, my sa hráme na hada. Had chvostikom vrtí, skúsme si to deti.

ŠIKMÁ ČIARA – mesiac: Po oblohe v noci letí, ako zlatý dukát svieti. Nože deti uhádnite, čo to v noci svieti.

ROVNÁ ČIARA – kvet: Otáča sa, vrtí, krúti, sprevádza zlatý koč. A lienčka, čo v nej býva, zadarmo má kolotoč.

OSTRÝ OBRAT – čerešne: Dozreli už čerešničky, popadali do trávičky. Pred plotom, za plotom, utekaj sem s batohom.

V *realizačnej fáze* grafických činností detí v pracovnom liste je dôležité uplatnenie didaktických zásad, ktorými sú veľkosť a orientácia formátu papiera, výber vhodného grafického nástroja, estetická kvalita a názornosť kresby (motivačných obrázkov) a v neposlednom rade, jasné a zrozumiteľné inštruovanie dieťaťa zo strany učiteľky. Emocionálno-pohodové prostredie a dostatok času vymedzeného na činnosť sú ďalšími podmieňujúcimi faktormi výkonu dieťaťa. Počas mojej pedagogickej praxe sa mi osvedčilo využitie hudby pri grafomotorických činnostiach s deťmi. Vhodne zvolená hudba odbúrava u detí napätie a pocit úzkosti, čo prispieva k efektívnosti metód rozvíjajúcich grafomotoriku.

Cvičenie prvku: horný oblúk

Spôsobilosť: Zachovávať plynulosť línie pri grafomotorických činnostiach

Cieľ: Pri nácviku tvaru dbať na plynulé vedenie grafického nástroja

Úloha: Plynulo kresliť horný oblúk podľa predkreslenej línie

Postup: rozcvička (na pieseň Prší, prší dážďik, na zelený dáždnik...); obťahovanie horného oblúku na formát A3 voskovou pastelkou alebo kriedou vo zvislej polohe; znázorňovanie horného oblúku vo vzduchu prstom; obťahovanie dáždnika na formát A4 voskovou pastelkou na stole, dokresľovanie dáždnika podľa vlastnej fantázie dieťaťa; obťahovanie línie dáždnika prstom, kreslenie dáždnika jedným ťahom; precvičovanie horného oblúku pomocou bodkovaných línií v PL trojhrannými pastelkami; precvičovanie horného oblúku v riadkoch PL ceruzou.

Cvičenie prvku: dolná špirála

Spôsobilosť: Správne sa orientovať na ploche papiera

Cieľ: Vedieť umiestniť prvky na ohraničenej ploche papiera

Úloha: Grafickým znázornením dolnej špirály vyplniť danú plochu papiera

Postup: rozcvička (PH Motýle na lúke); obťahovanie dolnej špirály na formát A3 voskovou pastelkou alebo kriedou vo zvislej polohe; znázorňovanie dolnej špirály vo vzduchu prstom; obťahovanie motýľa na formát A4 voskovou pastelkou na stole, vyzdobenie krídiel podľa fantázie dieťaťa; obťahovanie línie prstom, kreslenie motýľa jedným ťahom; precvičovanie tvaru pomocou bodkovaných línií v PL trojhrannými pastelkami; precvičovanie tvaru v riadkoch PL ceruzou.

Cvičenie prvku: vlnovka

Spôsobilosť: Kresliť uvoľnenou rukou, plynulo a smelo

Cieľ: Znázorňovať graficky motivovaný pohyb vychádzajúci zo zápästia

Úloha: Osvojiť si zručnosť plynulo a smelo graficky znázorniť vlnovku

Postup: rozcvička (modelovanie hada z plastelíny); obťahovanie vlnovky na formát A3 voskovou pastelkou alebo kriedou vo zvislej polohe; znázorňovanie vlnovky vo vzduchu prstom; obťahovanie hada na formát A4 voskovou pastelkou na stole, vyfarbovanie hada pastelkami;

obťahovanie línie hada prstom, kreslenie hada jedným ťahom; precvičovanie tvaru pomocou bodkovaných línií v PL trojhrannými pastelkami; precvičovanie tvaru v riadkoch PL ceruzou.

V *záverečnej (hodnotiacej) časti* aktivít som na základe stanovených kritérií hodnotenia vyhodnotila priebeh a výsledok činnosti dieťaťa v pracovnom liste. Mnou zvolenými kritériami hodnotenia činnosti dieťaťa v pracovnom liste boli: správny úchop písacieho nástroja, poloha tela pri grafomotorických činnostiach, správny sklon pracovného listu, plynulosť ťahov, tlak na podložku a písací nástroj, schopnosť obťahovania línie, schopnosť sústredenia sa na danú činnosť.

Vyhodnotenie výsledkov akčného výskumu

Je možné konštatovať, že u detí, ktoré mali ťažkosti v niektorej grafomotorickej oblasti, došlo prostredníctvom realizácie stimulačného programu, ktorého nosnými metódami rozvoja boli výtvarné činnosti a práca detí s pracovnými listami, ku zlepšeniu ich grafomotorických zručností. Zlepšenie som zaznamenala vo väčšej, či menšej miere vo všetkých hodnotených grafomotorických oblastiach, najviac sa prejavilo v správnom úchope písacieho nástroja, v správnom držaní tela detí pri grafomotorických činnostiach, v schopnosti napodobňovať predpísaný vzor, v plynulosti ťahov a v oblasti vyvíjania primeraného tlaku na podložku. U jedného dieťaťa, ktoré je zo sociálne znevýhodneného prostredia, pretrvávajú naďalej ťažkosti s grafomotorickými zručnosťami, čo je podmienené okrem jeho rodinnej anamnézy aj tým, že MŠ začalo navštevovať len tento školský rok. V prípade, že bude MŠ navštevovať v budúcnosti pravidelne, predpokladám aj u neho vysokú pravdepodobnosť zlepšenia jeho grafomotorických zručností.

Časová dotácia troch mesiacov vymedzená na realizáciu stimulačného programu determinuje dosiahnuté výsledky detí. Som presvedčená, že za predpokladu monitorovania dlhšieho realizačného obdobia rozvojových aktivít by boli u detí v rozvoji grafomotoriky dosiahnuté ešte lepšie výsledky, pričom návrhy činností by bolo možné dopĺňať a variovať podľa napredovania dieťaťa v jednotlivých grafomotorických oblastiach. Na pozitívny grafomotorický vývoj dieťaťa má zásadný vplyv primeranosť a pravidelnosť realizácie rozvojových aktivít.

Záver

Na základe kvalitatívneho a kvantitatívneho porovnania výsledkov vstupnej a výstupnej diagnostiky si dovoľím tvrdiť, že použité metódy a stratégie stimulačného programu boli účinné a pozitívne ovplyvnili kvalitatívnu úroveň grafomotorických zručností u sledovaných detí. Dôkazom toho je aj skutočnosť, že u väčšiny detí sa zvýšila úroveň zvládnutých elementárnych grafických spôsobilostí. Priebeh jednotlivých činností ukázal, že vhodné metódy a stratégie, primerané tempo, časté opakovanie naučeného a vhodná motivácia ovplyvňujú

napredovanie dieťaťa, čo je dôležité z hľadiska jeho pripravenosti na školu.

Rozvoj grafomotoriky je dlhodobou záležitosťou, pričom v procese jej rozvoja je potrebné pokračovať naďalej vytváraním nových, pre dieťa prítlačlivých hrovo-edukačných situácií, ktoré mu umožnia zažívať pocit úspechu. Veľkou motiváciou pre mňa je, že prostredníctvom re-

alizácie plánovaných a premyslených stratégií a metód sa spolupodieľam na tom, že dieťa s nedostatočne rozvinutou grafomotorickou zručnosťou dokáže s mojou pomocou prekonať ťažkosti so svojim handicapom, byť tak úspešné na primárnom stupni vzdelávania a byť v živote šťastné.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV:

DOLEŽALOVÁ, J., 2010. *Rozvoj grafomotoriky v projektech*. Praha: Portál. ISBN: 978-80-7367-693-3.

PRŮCHA, J., E. WALTEROVÁ a J. MAREŠ, 2003. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.

VYUŽITIE AKTIVIZUJÚCICH METÓD NA PODPORU MOTIVÁCIE K AKTÍVNEJ ČINNOSTI VO VYBRATÝCH TEMATICKÝCH OBLASTIACH VÝCHOVY V ŠKD VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA PRVÚ ATESTÁCIU V ŠTUDIJNOM ODBORE VYCHOVÁVATEĽSTVO

Ivana Poliaková, Základná škola kniežaťa Pribinu, A. Šulgana 1, Nitra

Odborno-metodickým problémom (OMP) je nedostatočný záujem detí o činnosti ŠKD.

Otázky vymedzujúce OMP: Aký je záujem detí o činnosti a aktivity v ŠKD? Aké sú príčiny pomerne nízkeho záujmu detí o činnosti v ŠKD? Zvýši sa motivácia, aktivita a záujem detí použitím AM vo vybratých tematických oblastiach výchovy (ďalej TOV)? Dokážu deti prehodnotiť svoj vlastný vzťah k aktivitám (činnostiam) v ŠKD?

Vzorka: 12 dievčat a 10 chlapcov

Návrh a realizácia aktivít

Aktivita č. 1: S eurom na nákupe

Obsahový štandard: euro, mince, bankovky, výroba vlastnej meny, sčítanie, odčítanie, súčet, rozdiel, pokladničný blok, reklamný leták, riešenie matematických úloh s eurom na trhu

Výkonový štandard: riešiť aplikačné úlohy rozvíjajúce špecifické matematické myslenie

Špecifické ciele

Afektívne (postojové) ciele:

1. Vnímať peniaze ako prostriedok k uspokojovaniu potrieb človeka (strava, oblečenie)
2. Učiť sa prevziať zodpovednosť za svoje vreckové
3. Používať vreckové v každodennom živote plánovito a zodpovedne

Kognitívne (poznávacie) vzdelávacie ciele:

1. Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 100
2. Nadviazať na vedomosti o peniazoch, ktoré doteraz deti získali

Psychomotorické ciele

1. Narábať prakticky s mincami a papierovými peniazmi ako s platidlom

Časová dotácia: 90 min.

Veková kategória: 8 – 9 rokov

Metódy: motivačný rozhovor, vysvetľovanie, aktivizácia, edukácia podporovaná počítačom, hranie rolí (inscenačná metóda – neštruktúrovaná inscenácia)

Materiálno-didaktické prostriedky: IT, predvádzacie zošity – ActivInspire, farbičky, nožnice, výkresy, rôzne predmety slúžiace na predaj v obchode, pokladnička

Metodický postup: Po odpočinkovej činnosti, keď deti zrelaxujú a oddýchnu si, oznámim im cieľ a plán nasledujúcich aktivít, ktoré máme naplánované.

Motivačná fáza

Aktivita 1 - PEXESO - poprosím deti, aby si sadli na ko-

berec pred IT. Na interaktívnej tabuli mám pripravené 3 pexesa. Sú zamerané na rozvoj finančnej gramotnosti. Každé pexeso hrajú dve družstvá, A a B. Deti si ťahajú kartičky, čím sa zaradia do skupiny A alebo B. Pri prvom pexese je postup taký, že si dieťa vyberie jeden súčet a hľadá k nemu výsledok. Pri druhej hre pexesa si deti vyberajú ľubovoľnú kartičku so súčtom, ku ktorej hľadajú výsledok. Tretie pexeso je totožné s druhým, ale má označenie pre pokročilých. Postupy riešenia pexesa sú v podstate rovnaké, len ich grafické spracovanie je rozdielne, aby bolo pexeso pre deti zaujímavé. Skupiny si počítajú body navzájom a skupiny sa navzájom aj ohodnotia. Precvičia si pamätné počítanie do 100 (+ a - dvojciferných čísel s prechodom).

Aktivita 2 - Senzibilizácia: Rozhovor na tému rodina. Pokuším na význam rodiny a úlohy rodičov. Okrem lásky a starostlivosti, ktorú dávajú svojim deťom bezhranične a nezištne, rodičia zabezpečujú aj základné životné potreby a hodnoty. Na to, aby im tieto hodnoty a potreby mohli zabezpečiť, musia chodiť do práce. Dôležité je, aby si deti uvedomili, že peniaze sú prostriedkom vyjadrenia ľudskej práce, preto si ich treba vážiť. Mzdu, ktorú rodičia dostanú, je potrebné rozdeliť a uvedomiť si priority, na ktoré túto mzdu použijú. Je preto veľmi dôležité naučiť sa používať peniaze, hospodáriť s nimi a poznať ich hodnotu pri nakupovaní.

Realizačná fáza

Keďže deti majú rozdielne záujmy, snažím sa tieto záujmy organizovať. Vyberám také aktivity, ktoré sú rozmanité, originálne a také, ktoré idú s dobou. Mojm cieľom je prepojiť ich s reálnym životom tak, aby získali skúsenosti, ktoré dokážu využiť v praxi. Aj preto som si vybrala nasledujúce aktivity.

V realizačnej fáze si ešte raz vysvetlíme aktivity a zopakujeme si pravidlá.

Aktivita 3 - VÝROBA MÔJHO PLATIDLA - V tejto aktivite je úlohou detí vyrobiť si svoje vlastné peniaze, ktoré použijú pri nákupe na trhu. Dieťa si vytvorí svoje vlastné platidlo, ktoré aj pomenuje. Hodnota a počet platidiel je rovnaká u každého dieťaťa. Dohodli sme sa, že platidlo bude mať hodnotu 0,1, 0,2, 0,5, 1, 2, 5, 10, 50 a to tak, aby súčet platidiel bol 100. Pri výrobe meny použijeme hrubý výkres, farbičky, pastelky, nožnice. Veľkosť a tvar platidla závisí od detí.

Aktivita 4 - TRHOVISKO - V tejto aktivite sa presunieme

na trh, kde sa z detí stávajú predávajúci a kupujúci. Každé z detí má k dispozícii určitú hodnotu platidiel, ktorú si vyrobilo v predchádzajúcej aktivite a je len na ňom, čo si za ne kúpi. Podstatou je uvedomiť si hodnotu peňazí. Deti sa pochvália navzájom tým, čo kúpili, či niečo ušetrili alebo všetky peniaze minuli. Zdôvodnia tiež, prečo si danú vec kúpili a načo im bude slúžiť. V tejto aktivite sa deti zoznámia aj s platobnou kartou, jej fungovaním a používaním.

Aktivita 5 - CVIČENIA NA IT - Znovu požiadam deti, aby si sadli na koberec pred IT, kde mám pre nich pripravené ďalšie súťaže v podobe predvážacích zošitov na IT. Cvičenia sú zamerané na prepojenie finančnej gramotnosti s reálnym životom. Na prvej snímke je zobrazený pokladničný blok. Deti majú za úlohu z piatich možností vybrať správnu odpoveď (pomenovanie pokladničný blok). Druhý zošit obsahuje reklamný leták, kde majú deti odpovedať na otázku, či ceny na letáku sú nižšie alebo vyššie ako 6 eur. Tretí zošit je zameraný na počítanie s eurom. Tabuľka obsahuje kolónky s cenou tovaru, akou eurovou bankovkou platíme a tretia obsahuje, koľko eur nám vrátia. Deti majú rátať buď cenu tovaru, koľko nám vydajú alebo akú hodnotu má mať bankovka, ktorou platíme. Ďalšia aktivita je zameraná na to, že deti majú označiť pravdu alebo nepravdu, koľko stojí uvedená potravina na už spomínanom pokladničnom bloku. V ďalších dvoch cvičeniach deti vypočítavajú požadované hodnoty a dopisujú ich perom na IT. Na všetkých snímkach je nákupný košík, ktorý slúži ako kontrola. V jednotlivých tabuľkách deti pracujú s našou menou, s jej hodnotou vyjadrenou číslom.

Záverečná hodnotiacia fáza

Aktivita 6 - VYHLÁSENIE EUROKRÁĽA/OVNEJ - Vyhodnotíme si aktivity, ktoré sme spolu realizovali. Vyzdvihneme ich aktivitu, deti pochválím vzhľadom na ich predchádzajúce výkony. Výkony detí neporovnávam. Vyhodnocujeme sa navzájom v skupinách a skupiny sa hodnotia navzájom ako celok. Po sčítaní získaných bodov si vyhlásime EUROKRÁĽA/EUROKRÁĽOVNÚ, ktorý/á je odmenený/á korunou. Nakoniec všetkým povzbudím s vierou v to, že každý z nich sa nabudúce môže stať EUROKRÁĽOM/OVNOU.

Aktivita č. 2: Z rozprávky do rozprávky

Obsahový štandard: rozprávka, pozitívne, negatívne vlastnosti rozprávkových bytostí, hlavná postava, pantomíma

Výkonový štandard: identifikovať postavy v rozprávke
Špecifické ciele

Afektívne (postojové) ciele:

1. Rozpoznať víťazstvo dobra nad zlom
2. Identifikovať vlastnosti hlavných postáv

Kognitívne (poznávacie) vzdelávacie ciele:

1. Vymenovať vystupujúce postavy
2. Poznať názvy známych slovenských ľudových rozprávok

Psychomotorické ciele:

1. Zahrať jednoduchú rozprávku

Časová dotácia: 90 min.

Veková kategória: 8 – 9 rokov

Metódy: motivačný rozhovor, motivačná výzva, vysvetľovanie, aktivizácia, pantomíma, brainstorming, edukácia podporovaná počítačom, didaktická hra

Materiálno-didaktické prostriedky: IT, internet, klobúk, ústrižky rozprávok, rozprávka Kocúr v čižmách

Metodický postup: Pred zadaním aktivít sme si spoločne zahrli hru Štronzo, ktorá nám poslúžila na oddych po vyučovaní.

Motivačná fáza

Aktivita 1 - MOTIVÁCIA - Ako motiváciu použijem krátke video - Slovenské ľudové rozprávky s piesňami Pavla Hammela a ilustráciami Ľudovíta Fullu. Deti majú naviesť správnym smerom, aby samy prišli na to, čo bude témou dnešných aktivít.

Aktivita 2 - ROZPRÁVKAR - Deti sa posadia do kruhu na koberci. Do stredu si položíme červený klobúk, v ktorom sú na lístkoch napísané vety z viacerých rozprávok. Deti si jednotlivito ťahajú z klobúka vety z rozprávok. Úryvok z rozprávky prečítajú a hádajú, o akú rozprávku ide. Vystriedajú sa všetky deti s tým, že za správnu odpoveď dostanú smajlíka.

Aktivita 3 - Senzibilizácia: Rozhovor na tému rozprávka. Rozprávky nás sprevádzajú celým našim životom. Od útleho detstva nám rodičia, starí rodičia čítali alebo rozprávali rozprávky. V rozprávkach sa vyskytujú postavy ako princezné, draky, rytieri. Spoločným menovateľom rozprávok je víťazstvo dobra nad zlom. Tieto postavy nás sprevádzajú až dodnes.

Realizačná fáza

Pred realizáciou si predstavíme samotné aktivity, ktoré budeme spolu realizovať. Stanovíme si pravidlá aktivít.

Aktivita 4 - PEXESO - Na rozohriate sa zhráme pexeso, ktoré si zapneme na IT. Na obrázkoch sú postavičky zo známej rozprávky Shrek. Odkrývanie pexesa je založené na stupňoch obťažnosti, keď sa počet kariet zvyšuje. Podstatná je aj rýchlosť družstva. Na záver súťaže sa porovnáva čas. Vyhráva tá skupina, ktorá v kratšom čase odhalí všetky karty pexesa. Deti sa pred súťažou rozdelia do dvoch skupín, podľa toho, či si vytiahnu kartičku A alebo B. Skupinám sa pripočítavajú body. Dovoľené je v skupine si našepkať.

Aktivita 5 - SPOLOČNÉ VYTVARANIE PRÍBEHU - Deti usadím do polkruhu na koberci. Na tabuľu deťom napíšem slová ako - les, zámok, Gertrúda, jednorožec, močiar, striga, slnko, včela. Vysvetlím im, že na základe týchto slov majú vytvoriť príbeh, najlepšie rozprávkový. Postup je taký, že každé dieťa povie jednu vetu tak, aby spoločnými silami vytvorili spoločný príbeh. Hlavným motívom má byť víťazstvo dobra nad zlom. Táto aktivita má často veselý priebeh.

Aktivita 6 - PANTOMÍMA - Úlohou detí je prezentovať čítanú rozprávku pomocou pantomímy. Na túto aktivitu som vybrala známu rozprávku Kocúr v čižmách. Deti sa najskôr opýtam, či poznajú túto rozprávku. Spolu si na úvod v skratke povieme obsah rozprávky a snažíme sa spomenúť na postavy, ktoré v nej vystupujú. Následne im rozprávku prečítam. Spolu sa snažíme vyhodnotiť záver rozprávky. Druhý krok je obsadiť tieto postavy tými deťmi, ktoré prejavia záujem predviesť pantomímu. Postup je nasledovný - vybrané dieťa číta skrátenú verziu rozprávky ako rozprávkar. Pri čítaní rozprávky deti pomocou pantomímy znázorňujú dej a postavy v rozprávke. Ostatné deti zaujmú miesto ako publikum. Je vhodné vybrať rozprávku, kde vystupuje väčšie množstvo postáv.

Záverečná hodnotiacia fáza

Aktivita 7 - VLASTNOSTI ROZPRÁVKOVÝCH BYTOSTÍ - Úlohou tejto aktivity je zhodnotiť kladné a záporné vlastnosti postavy. Hlavná postava sa postaví pred tabuľu. Na pravú stranu dieťaťa zapisujeme pozitívne vlastnosti, na ľavú stranu negatívne vlastnosti. Hlavná postava sa potom otočí a vyjadrí súhlas alebo nesúhlas s názormi svojich kamarátov. Ak vyjadrí svoj nesúhlas, zdôvodní aj prečo.

Aktivita 8 - VYHODNOTENIE AKTIVÍT - Zrátame body, smajlíkov. Vyhodnotíme najlepšiu skupinu a jednotlivca. Spoločne si poukážeme na to, že miera súťaživosti, búrlivý potlesk, radosť, smiech a zábava môžu poukázať na šikovnosť, tvorivosť a aktivitu všetkých detí. Každé dieťa v závere pochválím a vyzdvihnem jeho činnosť v nejakej aktivite.

Záver

Aktivizujúce metódy priniesli nový pohľad na činnosti realizované v ŠKD, vo výchove mimo vyučovania. Aktivizujúce metódy, ktoré som použila v modelových akti-

vitách, zvýšili motiváciu, aktivitu, originalitu a pôsobili aj na tvorivosť detí, ktorá vychádzala z vlastnej aktivity detí. Pozitívna klíma v triede viedla k rozvoju sociálnych a komunikačných schopností. Deti sa dokázali slobodne vyjadriť a konať, vystúpiť pred skupinu a prezentovať seba a svoj názor bez ostychu. Nezastupiteľné miesto má aj prepojenie teórie s praxou, kde deti prostredníctvom vlastnej skúsenosti alebo zážitku uplatňujú svoje vedomosti a zručnosti. Na základe pozorovania a spätnej väzby detí môžem skonštatovať, že použitím aktivizujúcich metód došlo aj k zvýšeniu emotívnosti, fantázie a vnímavosti. Pri realizovaní aktivít sa posilnili pozitívne vzťahy medzi deťmi, ale aj medzi deťmi a vychovávateľom.

Tieto metódy vnímam a odporúčam ako vhodnú cestu a prostriedok na zvýšenie motivácie a záujmu detí nielen o činnosti v ŠKD, vo výchove mimo vyučovania i vo vzdelávaní. Aktivizujúce metódy môžu byť sprievodcom na ceste poznania a udať trend, ako tráviť svoj voľný čas aktívne a efektívne.

APLIKÁCIA HIER V RÁMCI ODDYCHU V ŠKOLSKOM KLUBE DETÍ**VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA PRVÚ ATESTÁCIU V ŠTUDIJNOM ODBORE VYCHOVÁVATEĽSTVO**

Lubica Húsková, Základná škola kniežaťa Pribinu, A. Šulgana 1, Nitra

Cieľom mojej práce je analyzovať vybrané hry v rámci oddychovej, rekreačnej činnosti, vrátane tematických oblastí výchovy v školskom klube detí.

Hra v školskom klube detí

V režime školského klubu detí v porovnaní s výchovno-vzdelávacím procesom má hra nezastupiteľné miesto. Hru považujem za motivujúcu, aktivizujúcu, uvoľňujúcu a harmonizujúcu metódu. Ak je vhodne realizovaná, stáva sa pre deti atraktívnou počas poobedňajších aktivít. Široká škála hier je výzvou pre trávenie voľného času detí a to nielen v školských zariadeniach, ale aj v domácom prostredí.

V širokej oblasti výchovy mimo vyučovania má hra významné postavenie predovšetkým ako výchovný prostriedok. Vo voľnom čase v závislosti od veku patrí hra k najobľúbenejším detským činnostiam. Hry sú súčasťou všetkých druhov a typov činností vo výchove mimo vyučovania, ale výrazné zastúpenie majú najmä počas oddychu vo forme odpočinkovej, rekreačnej činnosti ako aj v tematických oblastiach výchovy.

Odpočinkové činnosti majú pokojný charakter, sú psychicky a pohybovo nenáročné. Slúžia na odstránenie fyzickej a psychickej únavy z vyučovania. Súhlasím s tvrdením J. Pávkovej et al. (2002, s. 85), že pri realizácii odpočinkových aktivít je dôležité si uvedomiť u detí individuálnu mieru únavy a potrebu odpočinku. V mojom oddelení realizujem odpočinkovú činnosť formou pokojných spontánnych hier na koberci, čítaním rozprávkových kníh, hraním spoločenských hier, neformálnymi rozhovormi - rozprávaním vlastných zážitkov detí.

Z pohľadu zúčastnených detí si musí organizátor uvedomiť, aké hry sú vhodné z hľadiska cieľa, obsahu i úrovne pre danú výchovnú skupinu. Vychovávateľ pri plánovaní hrovej aktivity môže uprednostniť aktuálnu situáciu, ktorá vystupuje do popredia detí (stres zo skúšania).

Mimoriadny význam má pri organizovaní hrovej aktivity získanie informácií o spoluhráčoch - aké je v skupine zastúpenie chlapcov a dievčat, vek detí, aké majú záujmy a potreby, aké majú vytvorené sociálne podmienky, výskyt problémov v skupine (Žbirková et al., 1999, s. 59). Vychovávateľ by mal osobitnú pozornosť venovať motivácii ku hre. V každej hre by mala byť motivácia reálna. Vhodnou motiváciou sa u detí rozvíja fantázia, zvedavosť, obrazotvornosť. Existuje niekoľko vhodných spôsobov uplatnenia motivácie, napr. prečítanie úryvku z knihy, rozprávanie skutočného príbehu, doručenie tajnej správy.

Ukážky aktivít**Aktivita č. 1**

Tematický deň: Všetko má svoje miesto

Téma: Domček plný hračiek

Tematická oblasť výchovy: pracovno-technická

Obsahový štandard: Veselé ukladanie hračiek – príbeh o Agátke a škriatkovi, priradovanie obrázkov, roztriedenie hračiek do domčekov a na svoje miesta.

Výkonový štandard: Dieťa dokáže priradiť obrázky na magnetickej tabuli a tým ich uložiť na správne miesto, upratať si hračky po skončení odpočinkovej činnosti na pôvodné miesto.

Čiastkové ciele:

Kognitívne – opakovať geometrické tvary predstavujúce domčeky, rozlišovať materiály, z ktorých sú domčeky postavené a hračky vyrobené, priradiť obrázky predmetov na miesto, kde sa ukladajú.

Afektívne – vzájomne si pomôcť pri ukladaní hračiek, rozpoznať činnosť, ktorá súvisí s pravidelným udržiavaním poriadku, podporiť u detí záujem pri sebaobslužných činnostiach.

Psychomotorické – Vedieť sa postarať o svoje hračky,

poukladať hry a odložiť na určené miesto.

Časová dotácia: 90 min.

Veková kategória: 6 – 7 rokov

Metódy: metóda motivácie – prečítanie motivačného príbehu, motivačný rozhovor, aktivizujúca metóda – tvorivá hra, situačná metóda (priradovanie predmetov na magnetickej tabuli podľa miesta uloženia, aj z hľadiska starostlivosti o hračky).

Materiálno-didaktické prostriedky: hračky, hry, športové náradie, drevené paličky, obrázky predmetov, magnetky, rozprávka

Metodický postup

Motivačná fáza: Neporiadkovo – krajina škriatok

Aktivita A: *Motivácia:* Po odpočinkovej činnosti si deti posadajú na relaxačné kreslá. Hry a hračky zámerne zostávajú na koberci neodložené. Deťom prečítam krátku rozprávku Ako sa Agátka naučila upratovať.

Aktivita B: *Senzibilizácia:* S deťmi rozoberám prečítaný príbeh. Deti opisujú hlavnú postavu, vymenúvajú jej kladné a záporné vlastnosti a reagujú na rozprávku vlastnými zážitkami o upratovaní z domáceho prostredia. Hovoria ako pomáhajú svojim rodičom, rozoberajú jednotlivé činnosti kedy sa im chce upratovať a kedy nie, porovnávajú sa s hlavnou hrdinkou Agátkou. Prečítaná rozprávka deti motivovala, lebo chcu byť ako hlavná hrdinka, ktorá nakoniec pochopila zmysel pre poriadok.

Aktivita C: *Prirad' vec na správne miesto:* Deti sa presunú z relaxačných kresiel do lavíc. Na magneticкую tabuľu som umiestnila ľubovoľné obrázky, predmety, ktoré sa môžu nachádzať nielen v triede, ale aj v detskej izbe. Na hornú časť tabule som priplá obrázky, pod ktoré budú deti ukladať jednotlivé veci. Sú to polica, box na hračky, skriňa, školská taška, kôš na odpadky. Každé dieťa si vyberie jednu ľubovoľnú vec a uloží ju na správne miesto. Po skončení aktivity sa rozprávame, či deťom robil nejaký obrázok problém priradiť ho na správne miesto, alebo pri ktorej hračke, predmete dlhšie uvažovali, kam ho zaradiť.

Realizačná fáza: Naše domčeky

Aktivita D: Na začiatku aktivity vyzvem deti, aby sme sa presunuli do hernej časti triedy na koberec, kde na nás čakajú neupratané hračky, spoločenské hry. V blízkosti nášho neporiadku sú na podlahe vytvorené štyri domčeky rôznych geometrických tvarov zložené z rôznych materiálov a to v nasledujúcej kombinácii: kruh – plast, štvorec – drevo, trojuholník – textil, obdĺžnik – kartón. Deťom vysvetlím pravidlá, cieľ aktivity. Hračky podľa materiálneho zloženia ukladajú z koberca do domčekov.

Aktivita E: Po uprataní hračiek do domčekov deti pozorujú všetky domčeky a porovnávajú ich. Zisťujú nasledovné rozdiely: materiál, z ktorého je domček postavený a odlišný geometrický tvar. Deti sa postavia k svojmu domčeku podľa toho, kde si uložili hračky. Takto vzniknú 4 skupinky detí, každá skupinka si pomenuje svoj dom podľa geometrického tvaru a pokúsi sa nájsť v triede predmety toho istého tvaru, ako je ich domček.

Aktivita F: Deti sedia okolo svojich domčekov a ich spoločnou úlohou v skupine je nájsť riešenie, ako by sa čo najlepšie vedeli postarať o svoje bohatstvo nachádzajúce v domčeku.

Aktivita G: Postupne sa z domčeka vytrácajú všetky hračky, nezavítal medzi nás škriatok Neporiadok, ale sú to práve deti, ktoré sa rozhodli uložiť svoje hračky do skrine, úložných boxov, vitrín.

Záverečná fáza – hodnotiacia

Aktivita H: Vyhodnotenie: Spoločne s deťmi skontrolujeme domčeky, či zostali prázdne, všimame si aj okolie, či sme nezabudli na nejakú hračku. Popozerali sme si úložné boxy, či sa v nich nenachádzajú pomiešané kocky, skladačky z hľadiska materiálu. Všetky deti pochválím za upratanie hračiek, vyzdvihnem ich ochotu počas upratovania, poukážem na správne zaobchádzanie, starostlivosť o hračky a odmením deti maľovankou. Zhodli sme sa, že spoločným potleskom navždy odoženieme škriatka Neporiadka, ktorý sa už v rozprávke skoro našahoval Agátke do detskej izby.

Aktivita č. 2

Tematický deň: Zvieratá okolo nás

Obsahový štandard: napodobňovanie tanca medveďa podľa hudby, zaradenie zvierat podľa prostredia, v ktorom žijú, poskladanie rozstrihaných obrázkov domácich a lesných zvierat, hľadanie dvojíc zvierat podľa zvuku, ktorý vydávajú

Výkonový štandard: Dieťa dokáže vymenovať zvieratá podľa toho, v akom prostredí žijú, pozorne počúvať a identifikovať zvieraťu reč, napodobniť tancom zvieratá

Čiastkové ciele:

Kognitívne – pomenovať a rozlišovať domáce a lesné zvieratá, poznať spôsob života a úžitok domácich zvierat

Afektívne – vzájomne si pomáhať, spolupracovať a nájsť spoločne vhodné riešenie v skupine pri súťažných úlohách, prijať úspech výhry bez posmeškov k ostatným súťažným skupinám, pozorne vnímať zvuky, ktoré vydávajú zvieratá

Psychomotorické – napodobniť tanec medveďa podľa hudby, rozlíšiť pomalú a rýchlu melódiu, napodobniť, alebo určiť zviera podľa pohybu a zvukovej reči, rozvíjať pohybové schopnosti (skákanie, lezenie štvornožky), pomalé a rýchle pohyby

Časová dotácia: 90 min.

Veková kategória: 6 – 7 rokov

Metódy: metóda motivácie – napodobňovanie tanca, motivačný rozhovor, brainstorming – vymenovanie zvierat podľa prostredia v ktorom žijú, hra na rozvoj sluchového vnímania, koordinácie pohybov, súťaž

Materiálno-didaktické prostriedky: spoločenská hra „Tik, tak, bum“, obrázkové dieliky zvierat, šatky, interaktívna tabuľa, obrázky domácich a lesných zvierat, nožnice, lep, papieri

Metodický postup

Motivačná fáza: Medveďku daj labku

Aktivita A: *Motivácia:* Po odpočinkovej činnosti sme zostali v hernej časti triedy. Z dôvodu menšieho priestoru som deti rozdelila do skupín odpočítavaním čísel od 1 do 4. Vznikli nám 4 rady. Deťom som pustila známu pieseň Medveďku daj labku od Spievanky a Zahrajka z rozprávkovej krajiny Spievankovo. Vytvorené skupiny nielen spievali, ale aj napodobňovali chôdzu medveďa

podľa rytmu hudby.

Aktivita B: Sensibilizácia: S deťmi naviažem rozhovor na predvedený tanec. Opisujú nielen medveďa, ale a iné zvieratá žijúce v lese. Deti odpovedajú na otázky. Rozprávajú, ktoré zvieratá mali možnosť uvidieť voľne v prírode, rozhovor dopĺňajú svojimi zážitkami. Zopakovali sme si pravidlá správania počas prechádzky v lese. Deti hovoria o svojich obľúbených zvieratách, ktoré majú doma, ako sa o ne starajú. Tie deti, ktoré nevlastnia domáce zvieratko, sa vyjadrili po akom zvieratku túžia.

Aktivita C: Sedliacky dvor: Vyzvem deti, aby si zobrali šatky, šále určené na previazanie očí. Oboznámim deti s pravidlami hry, poviem im že naša trieda bude predstavovať sedliacky dvor s pobežujúcimi domácimi zvieratami. A práve týmito zvieratami budú deti. Jedno domáce zviera budú napodobňovať pomocou zvuku dve deti. Úlohou detí je nájsť si svoje zvieratko a tým vytvoriť rovnakú dvojicu. V tejto hre vystupovali mačky, psy, kohúty, sliepky, kozy, kravy, barany, kačky, prasiatka. Deťom som individuálne, potichu oznámila, aké zvieratko budú predstavovať. Deti si nasadili šatky a na povel začali hlasom napodobňovať zvieratá. Ak sa dvojice spoznali, dali si dole šatky a pozorovali ostatné zvieratá z dvora. Po skončení aktivity vyhodnotím poradie zvierat, zisťujem pocity detí v úlohe zvierat.

Realizačná fáza: Kráľ zvierat

Deti rozdelím do 4 skupín podľa úrovne vedomostí. Zvolená skupina detí si vymyslí spoločný názov – zviera, obrázok pripnem na magnetickú tabuľu. Každá skupina si sadne okolo jednej lavice. Súťažné popoludnie pozostáva z troch súťažných disciplín. Oboznámim deti s priebehom a bodovaním. Víťaz vždy získa 4 body a ostatné skupiny vždy o bod menej ako predchádzajúca. Pravidlá vysvetľujem individuálne pri každej súťažnej disciplíne.

Aktivita D: K tejto súťažnej disciplíne využijem spoločenskú hru „Tik, tak, bum“. Skupinky detí v podobe zvieratiek sa presunú na koberec, kde vytvoria kruh. Do stredu kruhu umiestnim kartičky, ktoré predstavujú prostredia, kde môžeme stretnúť zvieratá. Úlohou skupín bude vymyslieť zviera žijúce v prostredí, ktoré nám ponúka kartička. Prvá skupina, ktorá bude hádať, stlačí bombu a spoločne vymýšľa zviera. Po odpovedi podá bombu nasledujúcej skupine, ktorá tiež vymyslí zviera. Skupina, ktorej bomba vybuchne, si berie kartičku zo stredu. Hra pokračuje opäť kartičkou zo stredu kruhu, ktorá zadáva nové prostredie. Víťazom sa stane skupina s najmenším počtom kartičiek. Súťaž vyhodnotím a pridám body na magnetickej tabuľi.

Aktivita E: Vystrihovanie - skladačka: Vyzvem skupinky detí, aby sa posadili na svoje miesto a pripravili si nožnice, lep. Skupinkám rozdám papier, dieliky zvierat – líška, medveď, myš. Úlohou detí v skupine je vystrihnúť dieliky zvierat, poskladať a nalepiť na papier. Víťazí skupina,

ktorá má správne a najrýchlejšie nalepené zvieratá. Vyhodnotím súťaž a pridám súťažným tímom body.

Aktivita F: Žaby a krtkovia: Táto pohybová hra si vyžaduje väčší herný priestor, preto presuniem zopár lavíc. Deti sa postavia vo svojej skupine do radu za sebou asi v metrových vzdialenostiach. Na povel poslední v rade preskočia hráča, ktorý stojí pred ním zohnutý. Potom štvornožky podlezú pomedzi nohy ďalšiemu v rade, v tejto striedavej činnosti pokračuje až k prvému hráčovi. Ak je v cieľi, postaví sa pred prvého hráča. V tej chvíli začne hru posledný hráč. Tiež striedavo preskakuje a podlieza všetkých hráčov, až kým sa aj on nedostane na začiatok radu. Víťazí skupina, v ktorej sa ako prví vystriedali všetci hráči. Hra pokračuje ďalej až po určenie konečného poradia. Po skončení aktivity určím poradie a pridám body za súťažnú disciplínu.

Záverečná fáza – hodnotiacia

Aktivita G: Vyhodnotenie: Všetky skupinky sa posadia do domčekov. Spoločne si sčítame pridelené body za jednotlivé súťažné hry v každej skupine. Zhodnotím priebeh súťaží, vzájomnú spoluprácu, podporu v skupine, správanie detí voči súperom. Vyhodnotenie súťažných hier začnem zámerne víťaznou skupinou spoločným potleskom, z dôvodu ponuky širokého výberu odmien. Za kráľov zvierat vyhlásim deti z víťazného tímu. Nasleduje korunovanie detí spojené so zvukovými efektmi, po ktorom si vyberú odmenu zo zázračného kufrička. Postupne predstavím ostatné skupiny, ktoré sa odmeňujú podľa získaného počtu bodov.

Vyhodnotenie úspešnosti navrhovaných a realizovaných hrových aktivít

Záverečným vyhodnotením pozorovaných javov sa potvrdilo, že navrhnuté a realizované modelové hrové aktivity mali medzi deťmi obrovský úspech. K motivácii prispeli: povzbudenie a aktivizácia pri hre, uplatnenie reálnej a názornej motivácie, vhodný výber hrovej aktivity z hľadiska časového trvania, primeranosti veku, rôznorodosti záujmov a potrieb detí, pedagogický takt vychovávateľa, striedanie rôznych druhov hrových aktivít podľa obsahu.

Navrhnuté hrové modelové aktivity vyvolali u detí zvedavosť – hádali vopred, čo bude ich úlohou, priniesli zábavu spojenú s radosťou – deti si chceli hru ešte raz zopakovať, pozitívny zážitok – vyhlásenie výsledkov hrových aktivít formou korunovania, odovzdávanie olympijských medailí sprevádzané hudbou na doladenie atmosféry. Prostredníctvom skupinovej formy niektorých hrových aktivít sa deti naučili vzájomnému rešpektovaniu názoru ostatných detí, pomoci, ohľaduplnosti, podpore sociálnych vzťahov.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV:

PÁVKOVÁ, J., B. HÁJEK, B. HOFBAUER, V. HRDLIČKOVÁ a A. PAVLÍKOVÁ, A., 2002. *Pedagogika voľného času*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-711-6
 ŽBIRKOVÁ, V. et al., 1999. *Hra a jej sociálne súvislosti*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa. ISBN 80-8050-216-1

MODEL TERAPEUTICKÉHO PÔSOBENIA V ŠKOLSKOM KLUBE DETÍ SO ZAMERANÍM NA SEKUNDÁRNE VÝCHOVNÉ PREJAVY VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA DRUHÚ ATESTÁCIU V ŠTUDIJNOM ODBORE: VŠEOBECNÉ A ŠPECIÁLNE VYCHOVÁVATEĽSTVO, ŠPECIALIZÁCIA: PEDAGOGIKA EMOCIONÁLNE A SOCIÁLNE NARUŠENÝCH

Zuzana Kollárová, ŠŠPSI, Duklianska 2, Prešov

Obdobie ranného a predškolského veku je najdôležitejšie obdobie pre vývoj reči a myslenia dieťaťa. V tomto veku sa začína prejavovať väčšina druhov narušenej komunikačnej schopnosti (ďalej NKS). Pri výchove a vzdelávaní žiaka s NKS je nevyhnutná úzka spolupráca školy a rodiny, vytvorenie atmosféry spoločnej zodpovednosti a ujasnenia cieľov i postupov vedúcich k ich dosiahnutiu. Cieľom tejto práce je ponúknuť uplatnenie významnej inovácie v podobe overeného modelu terapeutického pôsobenia v ŠKD pre deti s NKS zameraný na využívanie aktivít sekundárnej prevencie a terapií.

Vzorka: výskum sme realizovali na ZŠ pre deti s narušenou komunikačnou schopnosťou, konkrétne išlo o 10 detí prevažne s vývinovými poruchami učenia (dyslexia, dysgrafia, dysortografia, dyslália, verbálna dyspraxia, dyskalkúlia), niekedy neurologicky citlivejšie, so syndrómom ADHD, zväčša intelektovo v priemere.

Program terapeutických činností

Na realizáciu výskumu sme vypracovali program terapeutických činností na dobu 10 mesiacov, čo v praxi znamenalo jeden celý školský rok, každý deň v týždni (okrem sviatkov a dní voľna). Pri výbere námetov terapeutických a pracovných činností sme vychádzali z osobných pracovných skúseností so sluchovo handicapovanými deťmi, s deťmi s narušenou komunikačnou schopnosťou ako aj s počujúcimi deťmi a s deťmi s poruchami správania. A rovnako z predpokladu, že tieto činnosti budú rozvíjať samotné premenné. Terapeutickým stretnutiam sme priradili formu metodických listov, v ktorých sme, v rámci celkového postupu, vymedzili časti A, B, C, D, E podľa časovej nadväznosti dňa. Pri každej aktivite, či terapii uvádzame ciele. Pred každým začiatkom činností sme precvičovali mozgové hemisféry súborom cvikov vybraných z kineziologickej metódy One brain v trvaní 10 - 15 min. Dôraz sme kladli aj na prestávky medzi prácou.

Ponúkaný model terapeutického pôsobenia v ŠKD je vhodný pre intaktnú populáciu ako aj pre deti s narušenou komunikačnou schopnosťou. Vychádzajúc zo štruktúry výchovno-vzdelávacích činností v ŠKD sme vytvorili základ pre týždenný plán činností. Celý program je vhodný pre intaktnú populáciu a deti s NKS: odporúčaný počet detí je 10.

1. deň – pondelok

Časť A – činnosť s deťmi, s dôrazom na správnosť ich rečového prejavu

Ciele: Formulovať a obhájiť nový návrh riešenia daného víkend. Diskutovať a ohodnotiť kvalitu predkladaného návrhu. Venovať pozornosť rečovému prejavu kamaráta a orientovať sa v čase.

Pomôcky: text, obrázky, slová, tabuľa, krieda, kľbko vlny,

malá lopta

Postup:

Organizácia prostredia: Osvedčuje sa práca pred logopedickým zrkadlom, kde sa deti navzájom oslovujú pri pohľade do zrkadla. Veľký efekt má vedenie rozhovoru vonku pod veľkým košatým stromom (je potrebné zväžiť túto alternatívu organizácie prostredia pri deťoch s rozptýlenou pozornosťou a hyperaktívnych deťoch). Najviac sa osvedčuje vedenie rozhovoru na koberci v triede v spoločne vytvorenom kruhu.

Motivácia: Spontánna motivácia. Vychovávateľom vyrozprávaný príbeh.

Metódy: taktika zadávania individuálne náročných úloh, rozvíjanie kapacít pre vlastné úlohy, hodnotenie, najmä významných úloh (nehodnotiť len výsledok, ale aj vzťah detí k činnosti, ich chuť, prístup), pozitívne hodnotenia

Priebeh stretnutia: Po uvítaní sa s deťmi nasleduje rozhovor o programe dňa. V tomto bode považujeme za potrebné pripomenúť komunikačnú zručnosť detí a individuálnu logopedickú starostlivosť, vyplývajúcu zo špecifik skupiny, ktorá sa odzrkadľuje v presnom zadávaní otázok a následnej korekcii odpovedí dieťaťa ako aj v celkovej zmysluplnosti komunikačného zámeru. Domnievame sa, že obmenou otázok sa dieťaťu nielenže rozšíri slovná zásoba, ale aj upevní štylizácia a tvorba viet.

Hodnotenie: Vyzveme deti k hodnoteniu rečového prejavu kamaráta ako aj k svojmu.

Časť B – čas obeda a samoobslužných činností

Ciele: Vybrať vhodný príbor na stolovanie a umiestniť ho správne v priestore stola. Spolupracovať v skupine, rešpektovať určeného kapitána. Manipulovať s príborom a pripraviť stôl na stolovanie.

Pomôcky: obrázky, riekanky, piesne, príbehy

Postup:

Organizácia prostredia: Najviac sa osvedčuje úprava stolov do tvaru O, neskôr pri získaní potrebných zručností, úprava stolov jednotlivo po štyroch sediach.

Motivácia: Spontánna a cielená motivácia.

Metódy: metóda rozboru situácie, metóda konfliktnej situácie, metóda postupného zoznamovania sa s príbehom, štruktúrované a neštruktúrované inscenácie

Priebeh stretnutia: Po naplánovaní dňa je čas obeda. Deti sú vedené k uspokojovaniu primárnej potreby vylučovania, nadväzne hygieny rúk a presunu do priestorov školskej jedálne. Každé dieťa si samostatne pripraví tanier a príbor. V prípade nižšieho veku naberá polievku vychovávateľ sám, po čase preberá rolu dieťa. Po dojedaní odnáša použitý tanier s príborom a prinesie si druhé jedlo. Možnosť výberu z „taniera“ je samozrejmosťou. Za vhodné považujeme spomenúť fakt, že úroveň samoobslužných činností je u detí mladšieho školského veku veľmi nízka. Tento fakt konštatujeme aj s prihliadnutím na špecifiká danej skupiny. Vystáva otázka odkiaľ

pramení tento nedostatok? Čo ho spôsobuje? Abstinuje príležitosť?

Hodnotenie: Vedenie krátkej diskusie na tému „Stolovanie“, „Čo s príborom?“

Časť C – odpočinok a relaxácia

Ciele: Diferencovať a pomenovať pocity vnemy. Relaxovať sústredene. Vyjadriť pocity počas relaxu. Vyjadriť svoje precítenie pomocou pohybu, maľby, výberom vhodného výrazu (smutná tvár, veselá tvár...)

Pomôcky: relaxačné CD (pripravené viaceré CD s rôznym štýlom hudby – vážna, moderná, detská, ezoterická.....), vankúš, prikrývka, kniha, obrázky, plyšová hračka

Postup:

Organizácia prostredia: Veľký efekt má prítomie vo vyvetranej miestnosti so zapálenou sviečkou a relaxačnou hudbou.

Motivácia: Cielená

Metódy: vizualizovanie primerané veku a diagnóze dieťaťa, techniky dýchania, kineziologická metóda One brain a výmena rolí

Priebeh stretnutia: Dôraz kladieme na sústredený odpočinok. Zaujatie polohy, ktorá najviac zodpovedá momentálnym potrebám dieťaťa (poloha s hračkou, bez hračky, na vankúši, schúlené a iné) a sústredené počúvanie relaxačnej hudby, či čítanie rozprávok. Následne zrealizujeme rozbor vnútorných pocitov a myšlienok.

Hodnotenie: Vedenie krátkej diskusie o vlastných pocitoch.

Časť D – hipoterapia

Ciele: Uviest výhody a nevýhody terapie. Obriadiť koňa (vykefovať, učesať hrivu) a vyčistiť box. Reagovať na zmeny pohybov koňa a prispôbiť sa im v sedle.

Pomôcky: staršie oblečenie

Postup:

Organizácia prostredia: Jazdecký areál. Podľa počasia sa jazdí v hale alebo na otvorenom priestranstve.

Motivácia: sledovanie príbehu, čítanie z kníh

Priebeh stretnutia: V tomto bode sme sa pokúsili skúbiť rekreačnú, záujmovú a verejno-prospešnú činnosť, nakoľko sa domnievame, že syntetizujúce chápanie jednotlivých zložiek výchovy prinesie multidimenzionálnosť a komplexnosť do optimálneho rozvoja osobnosti. Je však nutná spolupráca rodičov pri výbere detí.

- podľa potreby jazdíme s dieťaťom spolu v sedle, prípadne bez sedla
- jazdí vždy len jedno dieťa, ostatní pomáhajú pri čistení stajní a koní, prípadne čistia okolie jazdiarne od odpadkov. Pri tom nám pomáha pán, ktorý pracuje s koňmi.
- považujeme za vhodné spomenúť fakt, že pred každou činnosťou si zopakujeme pravidlá BOZP pri práci. Nedá nám nespomenúť „čarovnú“ prepojenosť s pracovnou činnosťou, ktorá je fylogeneticky spätá s vývojom ľudstva.
- v popoludňajších hodinách prichádzajú do jazdeckého areálu rodičia, aby si vyzdvihli svoje deti a tým sa práca usmerňovateľa výchovno-vzdelávacieho procesu pre tento deň končí.

Hodnotenie: Vedenie rozpravy s deťmi o vlastných pocitoch pri terapii na koni.

Časť E - príprava na vyučovanie

Príprava na vyučovanie sa v pondelky presúvala do domáceho prostredia s plnou akceptáciou a podporou rodičov.

2. deň – utorok

Časť A – činnosť s deťmi, s akcentom na správnosť ich rečového prejavu

Ciele: Pomenovať jednotlivé mesiace v roku a ich názvy vyhľadať v štvorsmerovke. Vyjadriť svoj postoj k najkrajšiemu obdobiu roka. Izolovať slovo medzi ostatnými písmenami a určiť jeho smer.

Pomôcky: pracovný list so štvorsmerovkou, ceruzky, biely papier

Postup:

Organizácia prostredia: Najviac sa osvedčuje úprava stolov do tvaru „O“.

Motivácia: Spontánna motivácia. Vychovateľom vyrozprávaný príbeh.

Metódy: taktika zadávania individuálne náročných úloh, rozvíjanie kapacít pre vlastné úlohy, hodnotenie, najmä významných úloh (nehodnotiť len výsledok, ale aj vzťah detí k činnosti, ich chuť, prístup), pozitívne hodnotenia, kolatívnosť úloh

Priebeh stretnutia: Deti vyškrtávajú slová v štyroch smeroch (vodorovne, zvislo). Slová nemajú vopred napísané, vyškrtávajú názvy mesiacov a tri ďalšie slová, ktoré rozlúštia po správnom doplnení viet. Päť minút venujeme technike voľného písania, ktorú predvádza aj vychovateľ a nadväzne deti rozprávajú o tom, čo „napísali“.

Hodnotenie: Vyzveme deti k hodnoteniu rečového prejavu kamaráta ako aj k svojmu.

Časť B – čas obeda a samoobslužných činností

Ciele: Vysvetliť kamarátovi, kam sa ukladá príbor pri stolovaní. Rešpektovať určeného kapitána. Pripraviť stôl na stolovanie a manipulovať s príborom.

Pomôcky: obrázky, riekanky, piesne, príbehy

Postup:

Organizácia prostredia: Najviac sa osvedčuje úprava stolov do tvaru O, neskôr pri získaní potrebných zručností, úprava stolov jednotlivito po štyroch sediach.

Motivácia: Spontánna a cieľová motivácia.

Metódy: metóda rozboru situácie, metóda konfliktnej situácie, metóda postupného zoznamovania sa s príbehom, štruktúrované a neštruktúrované inscenácie

Priebeh stretnutia: Po naplánovaní dňa je čas obeda. Deti sú vedené k uspokojovaniu primárnej potreby vyľučovania, nadväzne hygieny rúk a presun do priestorov školskej jedálne. Kapitán skupiny vykonáva svoje povinnosti a pripravuje stoly na stolovanie. Spočiatku naberá polievku vychovateľ sám, po čase preberá rolu dieťa. Po dojedení odnáša použitý tanier s príborom a prinesie si druhé jedlo. Možnosť výberu z „taniera“ je samozrejmosťou. Za vhodné považujeme spomenúť fakt, že úroveň samoobslužných činností je u detí mladšieho školského veku veľmi nízka. Tento fakt konštatujeme aj s prihliadnutím na špecifiká danej skupiny. Vystáva otázka odkiaľ pramení tento nedostatok? Abstinuje vari príležitosť? Nie je na to čas?

Hodnotenie: Vedenie krátkej diskusie na tému „Stolovanie“, „Čo s príborom?“

Časť C – odpočinok a relaxácia

Ciele: Pomenovať a diferencovať pocitové vnemy. Vymyslieť „môj“ príbeh. Vyjadriť svoje prežívanie pomocou kresby, modelovania, výberom smajlika.

Pomôcky: relaxačné CD (pripravené viaceré CD s rôznym štýlom hudby – vážna, moderná, detská, ezoterická.....), vankúš, prikrývka, kniha, obrázky, plyšová hračka

Postup:

Organizácia prostredia: Veľký efekt má prítomie vo vyvetranej miestnosti so zapálenou sviečkou a relaxačnou hudbou.

Motivácia: Cielená

Metódy: vizualizovanie primerané veku a diagnóze dieťaťa, techniky dýchania, kineziologická metóda One brain, výmena rolí

Dôraz kladieme na sústredený odpočinok. Zaujatie polohy, ktorá najviac zodpovedá momentálnym potrebám dieťaťa (poloha s hračkou, schúlené, vyrovnané na vankúši a iné) a sústredené počúvanie relaxačnej hudby, či čítanie rozprávok. Následne rozprávame o vnútorných pocitoch a myšlienkach.

Hodnotenie: Vedenie krátkej diskusie o vlastných pocitoch.

Časť D - biblioterapia

Ciele: Vyhľadať podľa abecedného registra konkrétneho autora knihy. Vybrať si obľúbenú knihu a obhájiť výber. Ukladať a vyberať knihy do regálov šetrne.

Pomôcky: knihy, farbičky, temperové farby, nožnice, lepidlo, farebné papiere

Postup:

Organizácia prostredia: Knižnica Slniečko.

Motivácia: sledovanie príbehu, čítanie z kníh

Metódy: kineziologické cvičenia Jednotného mozgu, tri spôsoby ako sa učiť: pokus a omyl, algoritmy, heuristiky: DITOR

Priebeh stretnutia: V tomto bode sme sa pokúsili skíbiť rekreačnú, záujmovú a verejno-prospešnú činnosť, nakoľko sa domnievame, že syntetizujúce chápanie jednotlivých zložiek výchovy prinesie multidimenzionalitu a komplexnosť do optimálneho rozvoja osobnosti. Pod zastrešením súťaže „Najlepší čitateľ“ sa striedajú čítania detí s tvorivými dielňami (zhotovenie rôznych výrobkov, alebo výtvarných prác spojených s výstavou) s besedami o spisovateľoch. Dramatizácie prečítaných príbehov, spievanie piesní a rytmizácia reči sú ďalšími aktivitami v knižnici. A napokon, sledovanie rozprávok.

Hodnotenie: Vedenie rozpravy s deťmi o vlastných pocitoch pri dramatizácii, pri čítaní aj medzi riadkami, pri zámernom zamieňaní si písmen v slovách (pre zábavu).

časť E – príprava na vyučovanie

Príprava na vyučovanie bola zrealizovaná so zameraním na vypracovanie písomných a ústnych domácich úloh. Vychádzali sme pritom z odporúčaní špeciálneho pedagóga pre jednotlivých žiakov.

3. deň – streda

Časť A – činnosť s deťmi, s akcentom na správnosť ich rečového prejavu

Ciele: Zvoliť a doplniť správne písmená do neúplného tvaru slova. Ohodnotiť výsledky a tešiť sa z možnosti tvoriť. Pracovať sústredene, dodržiavať oromotoriku re-

čových orgánov.

Pomôcky: tabuľa, krieda, knihy, časopisy

Postup:

Organizácia prostredia: Najviac sa osvedčuje úprava stolov do tvaru „O“.

Motivácia: Spontánna motivácia. Vychovateľom vyrozprávaný príbeh.

Metódy: taktika zadávania individuálne náročných úloh, rozvíjanie kapacít pre vlastné úlohy, hodnotenie, najmä významných úloh (nehodnotiť len výsledok, ale aj vzťah detí k činnosti, ich chuť, prístup), pozitívne hodnotenia

Priebeh stretnutia: Na tabuľu vychovateľ napíše prvé a posledné písmeno vybraného slova a medzi písmená naznačí toľko pomlčiek, koľko treba doplniť písmen. Podľa počtu pomlčiek sa deti snažia doplniť hľadané slovo. Kto uhádne ako prvý, získava bod. Za slová, ktoré sa počtom písmen nekryjú s hľadaným slovom sa body odpočítavajú.

Hodnotenie: Vyzveme deti k hodnoteniu rečovému prejavu kamaráta ako aj k svojmu.

Časť B – čas obeda a samoobslužných činností

Ciele: Usporiadať a umiestniť príbor na stolovanie pre ľavákov. Reagovať a spolupracovať v skupine. Manipulovať s príborom a pozmeniť spôsob stolovania.

Pomôcky: obrázky, riekanky, piesne, príbehy

Postup:

Organizácia prostredia: Najviac sa osvedčuje úprava stolov do tvaru O, neskôr pri získaní potrebných zručností, úprava stolov jednotlivito po štyroch sediach.

Motivácia: Spontánna a cielená motivácia.

Metódy: metóda rozboru situácie, metóda konfliktnej situácie, metóda postupného zoznamovania sa s príbehom, metódy exemplifikácie

Priebeh stretnutia: Po naplánovaní dňa je čas obeda. Deti sú vedené k uspokojovaniu primárnej potreby vylučovania, nadväzne hygieny rúk a presunu do priestorov školskej jedálne. Kapitán skupiny vykonáva svoje povinnosti a pripravuje stoly pre stolovanie. Spočiatku nabera polievku vychovateľ sám, po čase preberá rolu dieťa. Po dojedení odnáša použitý tanier s príborom a prinesie si druhé jedlo. Možnosť výberu z „taniera“ je samozrejmosťou. Za vhodné považujeme spomenúť fakt, že úroveň samoobslužných činností je u detí mladšieho školského veku veľmi nízka. Tento fakt konštatujeme aj s prihliadnutím na špecifiká danej skupiny. Vystáva otázka odkiaľ pramení tento nedostatok? Abstinuje vari príležitosť? Nie je na to čas?

Hodnotenie: Vedenie krátkej diskusie na tému „Stolovanie“, „Čo s príborom?“

Časť C – odpočinok a relaxácia

Ciele: Preskúmať a vyjadriť momentálnu náladu. Udržovať v rovnováhe negatívne pocity. Navrhnuť a vymodelovať smajlikov s rôznymi výrazmi.

Pomôcky: relaxačné CD (pripravené viaceré CD s rôznym štýlom hudby – vážna, moderná, detská, ezoterická.....), vankúš, prikrývka, kniha, obrázky, plyšová hračka

Postup:

Organizácia prostredia: Veľký efekt má prítomie vo vyvetranej miestnosti so zapálenou sviečkou a relaxačnou hudbou.

Motivácia: Cielená

Metódy: vizualizovanie primerané veku a diagnóze dieťaťa, techniky dýchania, kineziologická metóda One brain, výmena rolí

Priebeh stretnutia: Dôraz kladieme na sústredený odpočinok. Zaujatie polohy, ktorá najviac zodpovedá momentálnym potrebám dieťaťa (poloha s hračkou, bez hračky, na vankúši a iné) a sústredené počúvanie relaxačnej hudby, či čítanie rozprávok. Následne uskutočnime rozbor vnútorných pocitov a myšlienok.

Hodnotenie: Vedenie krátkej diskusie o vlastných pocitoch pri prežívaní hudby.

Časť D – návšteva krytého bazéna

Ciele: Vybrať a predviesť dve z vodných hier, zapojiť čo najviac kamarátov. Správať sa vo vode podľa vopred dohodnutých pravidiel. Prispôbovať pohyby tela vodnému prostrediu a manipulovať s loptou.

Pomôcky: plavky, osuška, hygienické potreby, gumená obuv, plávacia čiapka, lopta, puk

Postup:

Organizácia prostredia: krytý bazén

Motivácia: sledovanie príbehu, čítanie z kníh

Metódy: kinestetické cvičenia – rozcvička, metóda vysvetľovania, metódy kongruencie, empatie a akceptácie dieťaťa

Priebeh stretnutia: V tomto bode sme sa pokúsili skíbiť rekreačnú, záujmovú a verejno-prospešnú činnosť, nakoľko sa domnievame, že syntetizujúce chápanie jednotlivých zložiek výchovy prinesie multidimenzionalnosť a komplexnosť do optimálneho rozvoja osobnosti. Jedným z cieľov návštev krytého bazéna je získať kladný vzťah k vode. Využívame na to hravé formy, hľadanie predmetov pod vodou a rôzne súťaže, napr. Vodník, Mlynské koleso, Pumpa. Opäť sa tu ukazuje multidimenzionalnosť rozvoja zručnosti a spôsobilosti osobnosti. Počnúc samoobslužnými činnosťami (hygiena, prezúvanie, poriadok na svojom mieste, príprava vecí na bazén) cez otužovanie, pohyb a telesnú námahu, končiac sociálnymi spôsobilosťami (správanie sa v autobuse, komunikácia na ulici, na bazéne, orientácia v čase a priestore). Celé naše výchovné pôsobenie počas presunu na krytý bazén ako aj samotný pobyt v ňom je usmerňovaný rogerovským prístupom k emocionalizácii.

Hodnotenie: Vedenie rozpravy s deťmi o vlastných pocitoch pri šantení vo vode.

Časť E – príprava na vyučovanie

Príprava na vyučovanie sa v stredy presúvala do domáceho prostredia s plnou akceptáciou a podporou rodičov.

4. deň – štvrtok

Časť A – činnosť s deťmi, s akcentom na správnosť ich rečového prejavu

Ciele: Pomenovať predmety z „čarovnej krabice“ a vymyslieť na ne krátky príbeh. Diskutovať a ohodnotiť kvalitu vypočutých príbehov. Artikulovať zrozumiteľne a venovať pozornosť rečovému prejavu kamaráta.

Pomôcky: časopisy, slovníky, knihy

Postup:

Organizácia prostredia: Najviac sa osvedčuje úprava stolov do tvaru „O“.

Motivácia: Spontánna motivácia.

Metódy: taktika zadávania individuálne náročných úloh, rozvíjanie kapacít pre vlastné úlohy, hodnotenie, najmä významných úloh (nehodnotiť len výsledok, ale aj vzťah detí k činnosti, ich chuť, prístup), metóda kauzálnych atribúcií

Priebeh stretnutia: Každé dieťa si ťahá predmety z čarovnej krabice a vymýšľa na ne krátky príbeh. Môže si pri tom pomôcť knihou alebo časopisom.

Hodnotenie: Vyzveme deti k hodnoteniu rečovému prejavu svojho kamaráta ako aj k svojmu.

Časť B – čas obeda a samoobslužných činností

Ciele: Navrhnuť a aplikovať iné umiestnenie príboru na stolovanie v priestore stola. Dokázať pomocou príkladu obhájiť predkladané riešenie. Manipulovať a kombinovať uloženie príboru.

Pomôcky: obrázky, riekanky, piesne, príbehy

Postup:

Organizácia prostredia: Najviac sa osvedčuje úprava stolov do tvaru „O“, neskôr pri získaní potrebných zručností, úprava stolov jednotlivito po štyroch sediach.

Motivácia: Spontánna a cielená motivácia.

Metódy: metóda rozboru situácie, metóda konfliktnej situácie, metóda postupného zoznamovania sa s príbehom, štruktúrované a neštruktúrované inscenácie

Priebeh stretnutia: Po naplánovaní dňa je čas obeda. Deti sú vedené k uspokojovaniu primárnej potreby vylučovania, nadväzne hygieny rúk a presunu do priestorov školskej jedálne. Kapitán skupiny vykonáva svoje povinnosti a pripravuje stoly pre stolovanie. Spočiatku nabera polievku vychovávateľ sám, po čase preberá rolu dieťa. Po dojedení odnáša použitý tanier s príborom a prinesie si druhé jedlo. Možnosť výberu z „taniera“ je samozrejmosťou. Za vhodné považujeme spomenúť fakt, že úroveň samoobslužných činností je u detí mladšieho školského veku veľmi nízka. Tento fakt konštatujeme aj s prihliadnutím na špecifiká danej skupiny. Vystáva otázka odkiaľ pramení tento nedostatok? Abstinuje vari príležitosť? Nie je na to čas?

Hodnotenie: Vedenie krátkej diskusie na tému „Stolovanie“, „Čo s príborom?“

Časť C – odpočinok a relaxácia

Ciele: Rozoznať a pomenovať pocitové vnemy. Pripustiť a všimnúť si svoj vnútorný svet pocitov. Predvídať svoje precítenie pomocou pantomímy a výberom farebných šatiek a stužiek.

Pomôcky: relaxačné CD (pripravené viaceré CD s rôznym štýlom hudby – vážna, moderná, detská, ezoterická.....), vankúš, prikrývka, farebné šatky a stužky

Postup:

Organizácia prostredia: Veľký efekt má prítomie vo vyvetranej miestnosti so zapálenou sviečkou a relaxačnou hudbou.

Motivácia: Cielená

Metódy: vizualizovanie primerané veku a diagnóze dieťaťa, techniky dýchania, kineziologická metóda One brain, výmena rolí

Priebeh stretnutia: Dôraz kladieme na sústredený odpočinok. Zaujatie polohy, ktorá najviac zodpovedá momentálnym potrebám dieťaťa (poloha s hračkou, bez hračky, na vankúši a iné) a sústredené počúvanie relaxačnej hudby, či čítanie rozprávok. Výstup tvoria samot-

né predvádzania precítení detí pomocou pantomímy a farebných šatiek či stužiek.

Hodnotenie: Vedenie krátkej diskusie o vlastných pocitoch pri prežívaní hudby.

Časť D – terapia prácou

Ciele: Prezentať postup zhotovenia výrobku a navrhnúť zdokonalenie. Reagovať a mať záujem o novátorstvo. Vytvoriť a kombinovať navrhnutý výrobok.

Pomôcky: brusný papier, píłka, štetec, vedro

Postup:

Organizácia prostredia: Veľký efekt má práca vonku pod košatým stromom.

Motivácia: ukážky, čítanie časopisov s pracovnou tematikou

Metódy: kineziologické cvičenie mozgu, metóda motivujúce prácu dieťaťa, metódy vzdelanostne poučujúce o význame práce, metódy precvičujúce a upevňujúce pracovné schopnosti a návyky, metódy hodnotenia pracovnej morálky

Priebeh stretnutia: Menší strom zbavíme nečistôt, obrúsime ostré výčnelky a s pílkou upravíme dĺžku konárov podľa vlastných predstáv. Niekoľkokrát pretrieme bezfarebným lakom. Strom osadíme do veľkého črepníka a zalejeme sadrou. Vrch posypeme ozdobným keramzitom. Na výčnelky konárov zavesí každé dieťa svoje vlastné výrobky.

Hodnotenie: vedenie rozpravy s deťmi o vlastných pocitoch pri zhotovovaní výrobku

Časť E – príprava na vyučovanie

Príprava na vyučovanie prebiehala so zameraním na vypracovanie písomných a ústnych domácich úloh. Vychádzali a opierali sme sa o odporúčania špeciálneho pedagóga pre jednotlivých žiakov.

5. deň – piatok

Časť A – činnosť s deťmi, s dôrazom na správnosť ich rečového prejavu

Ciele: Formulovať a popísať slovo začínajúce na rovnakú hlásku, akou skončilo predchádzajúce. Diskutovať a ohodnotiť kvalitu predkladaného riešenia. Pracovať sústredene, dodržiavať oromotoriku rečových orgánov.

Pomôcky: žiadne

Postup:

Organizácia prostredia: Najviac sa osvedčuje úprava stolov do tvaru „O“.

Motivácia: Spontánna motivácia.

Metódy: taktika zadávania individuálne náročných úloh, rozvíjanie kapacít pre vlastné úlohy, hodnotenie, najmä významných úloh (nehodnotiť len výsledok, ale aj vzťah detí k činnosti, ich chuť, prístup), metóda kauzálnych atribúcií

Priebeh stretnutia: Deti zaraďujú slová za sebou tak, že každé nové slovo začína posledným písmenom predchádzajúceho slova. Pokiaľ je to možné, slová sa neopakujú. Kto nevie nadviazať slovo, alebo kto opakuje niektoré slová, vypadáva z hry. Ak sa vyskytne pri nadväzovaní podľa slabík na konci slova skupina hlások, na ktorú nie je možné nájsť slovo, utvorí hráči nové slovo, podľa posledného písmena.

Hodnotenie: Vyzveme deti k hodnoteniu rečovému prejavu svojho kamaráta ako aj k svojmu.

Časť B – čas obeda a samoobslužných činností

Ciele: Zdôvodniť výber a priradenie vhodného príboru na slávnostné stolovanie. Spolupracovať a reagovať v skupine. Manipulovať s príborom a pripraviť stôl na slávnostné stolovanie.

Pomôcky: obrázky, riekanky, piesne, príbehy

Postup:

Organizácia prostredia: Najviac sa osvedčuje úprava stolov do tvaru „O“, neskôr pri získaní potrebných zručností, úprava stolov jednotlivito po štyroch sediach.

Motivácia: Spontánna a cielená motivácia.

Metódy: metóda rozboru situácie, metóda konfliktnej situácie, metóda postupného zoznamovania sa s príbehom, štruktúrované a neštruktúrované inscenácie

Priebeh stretnutia: Po naplánovaní dňa je čas obeda. Deti sú vedené k uspokojovaniu primárnej potreby vylučovania, nadväzne hygieny rúk a presunu do priestorov školskej jedálne. Kapitán skupiny vykonáva svoje povinnosti a pripravuje stoly pre stolovanie. Spočiatku naberá polievku vychovávateľ sám, po čase preberá rolu dieťa. Po dojedení odnáša použitý tanier s príborom a prinesie si druhé jedlo. Možnosť výberu z „taniera“ je samozrejmosťou. Za vhodné považujeme spomenúť fakt, že úroveň samoobslužných činností je u detí mladšieho školského veku veľmi nízka. Tento fakt konštatujeme aj s prihliadnutím na špecifiká danej skupiny. Vystáva otázka odkiaľ pramení tento nedostatok? Abstinuje vari príležitosť? Nie je na to čas?

Hodnotenie: Vedenie krátkej diskusie na tému „Stolovanie“, „Čo s príborom?“

Časť C – odpočinok a relaxácia

Ciele: Dať do protikladu momentálnu náladu. Venovať pozornosť a všimnúť si vlastné vnútro. Kombinovať pohyby tela a výrazu ako prostriedkov vyjadrenia sa.

Pomôcky: relaxačné CD (pripravené viaceré CD s rôznym štýlom hudby – vážna, moderná, detská, ezoterická.....), vankúš, prikrývka, kniha, obrázky, plyšová hračka

Postup:

Organizácia prostredia: Veľký efekt má prítomie vo vyvetranej miestnosti so zapálenou sviečkou a relaxačnou hudbou.

Motivácia: Cielená

Metódy: vizualizovanie primerané veku a diagnóze dieťaťa, techniky dýchania, kineziologická metóda One brain, výmena rolí

Priebeh stretnutia: Dôraz kladieme na sústredený odpočinok. Zaujatie polohy, ktorá najviac zodpovedá momentálnym potrebám dieťaťa (poloha s hračkou, bez hračky, na vankúši a iné) a sústredené počúvanie relaxačnej hudby, či čítanie rozprávok. Následný rozbor vnútorných pocitov a myšlienok.

Hodnotenie: Vedenie krátkej diskusie o vlastných pocitoch pri prežívaní hudby.

Časť D - canisterapia

Ciele: Uviesť výhody a nevýhody terapie. Spolupracovať so skupinou a vyrovnávať sa s prekážkami. Rozoznať a reagovať na dôsledky vlastného správania aj pomocou psa.

Pomôcky: staršie oblečenie

Postup:

Organizácia prostredia: les, lúky, pod starým košatým

stromom, záhrada

Motivácia: sledovanie príbehu, čítanie z kníh

Metódy: rogerovského prístupu k osobnosti dieťaťa, metóda vysvetľovania, metódy akceptácie dieťaťa a jeho aktuálneho stavu

Priebeh stretnutia: Pri živej canisterapii sa stretávame s Emou, zlatou retrieverkou, ktorá je našou spoločníčkou pri hrách a „potulkách“ po blízkom okolí.

Hodnotenie: Vedenie rozpravy s deťmi o vlastných pocitoch v blízkosti zvieráťa.

Časť E – príprava na vyučovanie

Príprava na vyučovanie sa v piatky nerealizovala, nakoľko nasledujúce dni voľna ponúkali priestor pre spoločné trávenie času detí s rodičmi. Mali sme však s deťmi dohodu, že za nepriaznivého počasia pristupujeme k vypracovaniu písomných domácich úloh a ústne necháme na doma. S plnou akceptáciou rodičov.

Výsledky výskumu

Z porovnania údajov zo začiatočného merania v septembri, druhého merania v januári a tretieho merania v júni môžeme konštatovať pozitívny vplyv pôsobenia terapeutického modelu na:

HRUBÚ MOTORIKU:

- koordinačnú schopnosť spájania pohybov u detí, pretože došlo k zlepšeniu priemerných hodnôt v teste, priemerný čas sa znížil z 21,31 na 17,91 s (zlepšenie o 15,95 %);
- rytmickú schopnosť detí (bubnovanie rukami a nohami), pretože došlo k zlepšeniu v teste, priemerný počet správne vykonaných pohybov sa zvýšil zo 6,3 na 9,1 (čo predstavuje zlepšenie takmer o 44,44 %);
- rovnováhovú schopnosť detí, kde bolo zaznamenané zlepšenie z 11,16 na 16,54 (nárast o 48,20 %);

JEMNÚ MOTORIKU:

- vidly, priemerný čas sa znížil z 12,45 na 10,06 s (zlepšenie o 19,20 %); pri skúške Vidly dieťa drží v ruke malé vidly a druhou na ne navlieka veľkosťou prispôbených 9 krúžkov na čas
- obkresľovanie, priemerný čas sa znížil zo 101,91 na 87,52 s (zlepšenie o 14,12 %). Pri skúške
- obkresľovanie dieťa dostane dve šablóny, ktoré má obkresliť a dve predlohy, ktoré má nakresliť na čas,
- navliekanie korálok, kde došlo k zlepšeniu, keď došlo k poklesu času z 86,69 na 78,77 s (zlepšenie o 9,14 %). Pri skúške Navliekanie korálok dieťa drží v jednej ruke ihlu a druhou cez ňu navlieka 20 veľkosťne prispôbených koráliek na čas,

EMOCIONÁLNU NARUŠENOSŤ:

- v oblasti porúch učenia došlo k zlepšeniu o 48,72 % v schopnosti počúvať a zaznamenávať,
- v schopnosti dokončiť pridelenú prácu do školy zlepšenie o 60 %,

- v rovine vzťahových problémov nastalo zlepšenie o 52,50 % v abstinencii schopnosti na utváranie priateľstiev a spoločenskosti,
- v rovine nevhodného správania zaznamenávame zlepšenie o 53,33 % vo verbálnom urážaní, podpičovaní a vysmievaní sa ľuďom, zlepšenie o 52,63 % v zlyhávaní pri zvažovaní dôsledkov vlastných činov ako aj zlepšenie o 51,85 % pri podvádzaní, klamstve a krádeže,
- v oblasti úzkosti a depresie nastalo zlepšenie o 54,84% v abstinencii sebavedomia,
- v oblasti fyzických syndrémov a obáv evidujeme zlepšenie o 54,84 % v sťažovaní sa na fyzický nepokoj, napr.: bolesti hlavy, žalúdka a došlo k zlepšeniu o 52,50 % v ukazovaní nervózných návykov alebo zvykov (tiky, ohryzovanie nechťov, ubližovanie seba samému).

Záverečné meranie v júni a jeho výsledky potvrdili pozitívny účinok modelu terapeutického pôsobenia a zlepšenie hodnôt skúmaných javov u všetkých detí. Môžeme teda konštatovať, že model terapeutického pôsobenia na deti s NKS v školskom klube detí má výrazne pozitívny vplyv na úroveň hrubej a jemnej motoriky a elimináciu negatívnych symptémov správania.

Záver

Veľký vplyv na celkový rozvoj osobnosti dieťaťa má výchova. Každý človek je osobitý. Cez každodenné skúsenosti môžeme prežívať učenie ako rekonvalescenciu a vedenie (pomoc) ako zdravie. Dieťa má prirodzenú túžbu po činnosti. Jej široká paleta a rôznorodosť umožní dieťaťu spoznať svoje vlastnosti, schopnosti, zručnosti, prebudiť či orientovať záujem o tú-ktorú činnosť. S ohľadom na špecifiká detí s narušenou komunikačnou schopnosťou o to zvlášť. Vyslovujeme názor, že každý človek vyjadruje svoju základnú podstatu prostredníctvom určitej formy a spôsobom, ktorý v ňom vyvoláva pocit uspokojenia.

Aktuálna potreba v praxi nás doviedla k formulácii odborného-metodického problému a vyzývala nás na hľadanie riešenia prostredníctvom akčného výskumu. Výsledkom jeho riešenia je produkt, ktorý o svojom pôvodcovi niečo hovorí ostatným. Naša práca sa môže stať podnetom pre iné vnímanie výchovy v školských kluboch detí, ktoré by zohľadňovalo nedeliteľnosť, celistvosť, dynamickosť a iné dimenzie osobnosti a aktívne by do výchovného procesu zapájali terapie zvierat i ostatné terapie.

Dúfame, že naša práca bude aspoň skromným prínosom pre špeciálno-pedagogickú prax, hlavne však dúfame, že pomôže ovplyvniť postoj vychovávateľa k osobnosti dieťaťa a k výchove ako takej.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV:

ZÁKON č. 596/2003 Z. z. z 5. novembra 2003 o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

ZÁKON č. 188/2015 z 30. júna 2015, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

ZÁKON č. 245/2008 Z. z. z 22. mája 2008 o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

UZNESENIE č. 189 Výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre vzdelávanie, vedu, mládež a šport z 11. júna 2015

MOTIVÁCIA ŽIAKOV K ČÍTANIU V ŠKOLSKOM INTERNÁTE VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA PRVÚ ATESTÁCIU V ŠTUDIJNOM ODBORE VYCHOVÁVATEĽ

Oľga Majlingová, Spojená škola, Kremnička 10, Banská Bystrica

Tému prvej atestačnej práce „*Motivácia žiakov k čítaniu v školskom internáte*“ som si zvolila z dôvodu, že pracujem ako vychovávateľka v Školskom internáte Spojenej školy Kremnička 10, Banská Bystrica a venujem sa práci v školskej knižnici (ďalej ŠK). Cieľom atestačnej práce je popísať a aj navrhnuť motivačné aktivity na zväčšenie záujmu žiakov o čítanie v školskom internáte. Za odborný a metodický problém som stanovila nezaujím žiakov o služby školskej knižnice a čítanie v školskom internáte. Čitateľská gramotnosť sa považuje za základ osobného rozvoja a intelektuálneho rastu človeka. Je jednou z najdôležitejších nadobudnutých schopností žiakov, buduje sa počas celoživotného vzdelávania, je základom vyučovacieho procesu vo všetkých predmetoch, môže byť zdrojom relaxácie, zábavy. Rozoznávame tri parametre čitateľskej gramotnosti. Prvý parameter je *získavanie a osvojovanie informácií*, druhý parameter je *schopnosť kritického myslenia a konfrontácia informácií*, tretí parameter je *schopnosť aktívne tvoriť nové texty, obsahy, myšlienky, informácie*. Etapy vývoja čitateľskej gramotnosti rozdeľujeme na tri úrovne čitateľskej gramotnosti a to: **prvá etapa** obdobie raného školského veku (6 – 10 rokov) – etapa pregramotnosti, nadobúdanie a zdokonaľovanie techniky čítania a písania, úroveň adaptácie, **druhá etapa** staršieho veku (10 – 14 rokov) – upevňovanie a rozvoj aktívnej čitateľskej gramotnosti, **úroveň seba-rozvojovej aktivity**, **tretia etapa** adolescencia (vek 14 a viac rokov) – zdokonaľovanie aktívnej gramotnosti, čítanie s porozumením, úroveň **aktívnej tvorby** a produkcia textov - **literárnych útvarov** (Hrdináková, 2005).

Cieľ prieskumu: Zistenie využívania faktorov motivácie vo VVČ. Zistiť, ako ich žiaci vnímajú a pri ktorých faktoroch motivácie sú rezervy. Zároveň zistiť, ako ich vnímajú vychovávateľka a tieto výsledky z dotazníkov porovnať. Sledované faktory motivácie boli vybrané podľa mnemotechnickej pomôcky od G. Pettyho (2008) – FOCUS (F – fantázia, O – ocenenie, C – ciele, U – úspech, S – zmysel z češtiny smysl a pridala som faktor N – nadšenie vychovávateľky).

Vzorka: žiaci od 15 do 18 rokov výchovnej skupiny „C“ a skupina vychovávateľiek ŠI – 25 žiakov a 8 vychovávateľov.

Čas: apríl 2016

Vyhodnotenie dotazníka

Výsledky boli dobrou spätnou väzbou pre vychovávateľov a zároveň ukázali, kde sú ešte rezervy. **Výborné** hodnotenie s najväčšou hodnotou **7,4** je faktor *motivácie N – nadšenie vychovávateľky a zápal pre aktivitu*. Sebahodnotením viem zodpovedne vyhlásiť, že v mojom prípade je to pravda. Na každú pripravovanú aktivitu sa teším a moje nadšenie prechádza na žiakov a ich motivuje k spolupráci. Hodnotenie **veľmi dobré** s druhou hodnotou **6,8** je faktor *F – Fantázia*, rôznorodosť aktivity a kreativita. Snažím meniť metódy a hlavne používam AMV – (Aktivizujúce metódy výchovy). Využívam kreati-

vitú a tvorivosť žiakov a rôznorodosť aktivít. Tretie v poradí je hodnotenie **veľmi dobré** s hodnotou **6,4** faktor *O – Ocenenie*. Ceny pri aktivitách odovzdáva vedenie, ale ja viem, že žiaci si vážia pochvalu, ktorá ich motivuje k opätovnému zapájaniu sa do aktivít. Poukazujem na zlepšovanie sa pri činnosti, povzbudím pri kreatívnosti, ak príde žiak s novými nápadmi, pochválím žiaka, aký je šikovný pri rozhovore s rodičmi, s triednou, alebo iným vyučujúcim. S hodnotou **5,84** je faktor *U – Úspech*. Hodnotenie je **veľmi dobré** a je tesne pod hranicou 6,0. Aktivity prispôsobujem schopnostiam žiakov, ale im aj umožňujem podľa náročnosti, alebo veku zapojiť sa do príprav, aby mohli participovať aj slabší alebo mladší žiaci na úspechu kolektívu, čo im posilní sebavedomie. Získajú skúsenosti a zručnosti, kompetencie, ktoré si časom zdokonaľujú. To ich vedie k zodpovednosti, ale aj zažitiu úspechu a pozitívneho ocenenia vlastnej práce. Hodnota **5,68** zaraďuje faktor k vyhodnoteniu ako **veľmi dobré** a je to faktor *S – Zmysel*. V každej jednej aktivite sa dá nájsť využiteľnosť pre život, prax a budúcnosť. Poukazujem na tie možnosti a približujem im víziu úspechu, keď to raz využijú. Posledný faktor je tiež zaradený do skupiny hodnotenia **veľmi dobré** s hodnotou **5,16** faktor *C – Ciele*. Myslím, že práve tu sa odhalila **najväčšia rezerva**. Aj keď nás to všetci teoretici na vzdelávaní učia, zabúdame na ciele, ktoré zadefinujeme na začiatku aktivity, no potom ich už len letmo spomenieme žiakom a nevyhodnotíme splnenie cieľa spoločne so žiakmi. Možno je to rutinou a stereotypom pripravovania aktivít.

Dotazník som rozdala aj vychovávateľom s úmyslom zistiť ako vnímajú vychovávateľka motiváciu na zväčšenie záujmu žiakov pri rôznych aktivitách a porovnať rozdiely vo vnímaní využívania motivačných faktorov u žiakov a vychovávateľov. Použila som ten istý štandardizovaný dotazník ako pri žiakoch (Gavora, 2015, s.127). U vychovávateľov nie sú väčšie rozdiely v hodnotení a faktory sú hodnotené ako **veľmi dobré**. Najvyššiu hodnotu dosiahol faktor *U – Úspech* s hodnotou 6,63 a zároveň jediný v škále sa ocitol s hodnotou vyššou ako 6,5. Na druhom mieste je faktor *O – Ocenenie* s 6,5 hodnotou. Pri súťažiach sú prevažne ceny ale aj slovné ocenenie pred kolegami, rodičmi motivuje žiakov k zapojeniu sa do aktivít. Faktor *S – Zmysel* s hodnotou 6,25 by sa mal viac využívať, lebo žiaci niekedy nevidia význam aktivity z dlhodobého hľadiska ako prínos do života a praxe na zdokonalenie ich kompetencií. Faktor *N – Nadšenie* vychovávateľka skončil s hodnotou 6,13 pred cieľmi a z toho plynie, že ani sami vychovávateľka si neuvedomujú silu vlastného zánietenia a prenosu zápalu a radosti z aktivity na žiaka. Najnižšiu hodnotu dosiahol faktor *C – Ciele* s hodnotou 5,38 a priradil sa ako najmenej využívaný faktorom zo sledovaných faktorov.

Návrh modelových aktivít na podporu čítania v školskej knižnici

Aktivita: „Baštrng a povinné čítanie“

Aktivita je vybraná na rozvoj čitateľskej a funkčnej gramotnosti, na zvýšenie a podporu čítania v ŠJ. Zároveň je aktivita zameraná na spestrenie povinného čítania cez zábavno-poučnú internetovú reláciu *Baštrng*. „Baštrng je autorský projekt Michala Kubovčiča, ktorý v spolupráci s režisérom Karolom Vosátkom a hudobným skladateľom Jurajom Haškom ponúkajú iný spôsob vysvetlenia témy povinného čítania na predmet SJL.“ (www.youtube.com/channel/UCibm2mYiQwPhiN8Gy12TpQg). V ponuke sú vtipne spracované literárne diela v podobe filmovej snímky v trvaní niekoľko minút (3 - 5 minút). Protagonista Miško Kubovčič prerozpráva literárne diela do krátkych príbehov so zachovaním hlavných postáv a deja. Na aktivitu využijem ŠK s PC a interaktívnu tabuľou.

Veková kategória: 15 – 18 rokov

Časová dotácia: 15 – 90 min.

Edukačná oblasť: spoločenská, vzdelávacia, mravná, etická, rozumová, pracovná výchova a výchova k hodknotám, čitateľská a funkčná gramotnosť.

Téma: Baštrng a povinné čítania

Cieľ: Naučiť sa učiť sa efektívne, využívať služby ŠK, IKT a interaktívnej tabule, vedieť rozvíjať získané kompetencie a zručnosti a využiť ich na rozvoj vlastnej osobnosti, rozvoj informačnej a čitateľskej gramotnosti, rozvíjať vzťah k umeniu.

Metódy: aktivizujúca zážitková metóda, diskusná metóda, dramatizácia, projektové vyučovanie

Pomôcky: program PC alebo notebook, interaktívna tabuľa, internet

Výchovné štandardy: vybudovať a prehľbovať pozitívny vzťah ku knihám a čítaniu; uvedomovať si význam kultúrneho dedičstva; budovať pozitívny vzťah k celoživotnému vzdelávaniu

Výkonový štandard: orientovať sa v princípoch aktívneho občianstva, orientovať sa vo všeludských hodnotách, vyhľadávať nové informácie, rozvíjať pozitívny postoj k potrebe samostatného rozvoja osobnosti, ovládať princípy neformálneho vzdelávania, rozvíjať efektívne spôsoby učenia sa

Evokácia - aktivita: *Čítame povinné čítanie*, rozhovory so žiakmi.

Úvodná motivácia: sloboda výberu literárneho diela z ponuky z relácie „Baštrng“; prepojenie s učivom SJL, príprava na maturitné skúšky; dlhodobé uchovanie zážitku a vedomostí v pamäti žiaka; rozvoj vlastnej osobnosti; spolupráca a participovanie žiakov na príprave podujatia; nadšenie a zápal vychovávateľky

Uvedomenie si významu - aktivita: *Porovnaj text knihy s internetovým spracovaním povinného čítania.*

Priebežná motivácia: kladenie otázok k dielu a autorom; pochvala vychovávateľkou za správne odpovede a preukázanie vedomostí žiakov; prirodzený a bezprostredný rozhovor so žiakmi; rešpektovanie názorov žiakov na reláciu

Reflexia - aktivita: *Učíme sa učiť efektívne. Záverečná motivácia a spätná väzba.*

Záverečná motivácia: uvedomenie si užitočnosti prepojenia s predmetom SJL a maturitnými skúškami; uvedomenie si získaných vedomostí; uvedomenie si rozvoja vlastnej osobnosti; orientovanie sa vo všeludských hod-

notách; ochota prijímať kultúrne podnety; uvedomenie si využitia v celoživotnom vzdelávaní.

Spätná väzba:

Žiaci **vyhodnotili aktivitu nasledovne:** uvedomili si pozitívny rozvoj svojej osobnosti; získali nové informácie, vyhľadali nové, vhodné informácie; ocenili zábavnú metódu spracovania povinného čítania; rozvíjali si informačnú a čitateľskú gramotnosť; uvedomili si význam kultúrneho dedičstva.

Moje pozorovania: žiaci sa vzdelávali zážitkovou metódou, ktorá mala úspech, dobrovoľne participovali na príprave aktivity, slobodne sa zúčastnili na aktivite na podporu a rozvoj čítania, prejavili zvýšený záujem o služby školskej knižnice, získali požadované kompetencie, aktivita splnila požadované ciele, motivácia bola vhodne zvolená, čo dokazuje opätovný záujem o podobné aktivity.

Aktivita: Literárno-súťažný kvíz „Partička v literatúre“

Aktivita zábavno-súťažnou formou približuje literárne diela a svetových aj slovenských spisovateľov žiakom.

Veková kategória: 15 – 19 rokov

Časová dotácia: 30 – 60 min.

Edukačná oblasť: spoločenská, vzdelávacia oblasť výchovy, mravná výchova a výchova k hodnotám, esteticko-výchovná oblasť (literárna, dramatická), čitateľská a funkčná gramotnosť.

Téma: Literárne diela, slovenskí a svetoví spisovatelia

Cieľ: Aktivizujúcou zážitkovou metódou žiakov motivovať k čítaniu a rozvoju čitateľskej, funkčnej gramotnosti. Žiaci získajú informácie, vedomosti spolu s rozvojom kľúčových kompetencií.

Metódy: zážitková metóda, hry, inscenačné metódy, hranie rolí

Pomôcky: zábavno-súťažný kvíz, pravidlá, papier

Výchovné štandardy: vybudovať a prehľbovať pozitívny vzťah k rodnému jazyku; uvedomenie si významu kultúrneho dedičstva; rozvíjať pozitívny postoj k potrebe vlastného rozvoja osobnosti

Výkonový štandard: zaujať pozitívne postoje k umeniu; rozvoj tvorivých schopností; zaujať pozitívny postoj k celoživotnému vzdelávaniu

Evokácia - aktivita: *Spravme si kvíz. Rozhovory so žiakmi, úvodná motivácia.*

Žiakov motivujem na zapojenie sa do súťažno-zábavného kvízu využitím úvodnej motivácie: sloboda výberu; záujem o problematiku; získať skúsenosti; užitočnosť získaných vedomostí; prepojenie s učivom SJL, príprava na maturitné skúšky; dlhodobé uchovanie zážitku a vedomostí v pamäti žiaka; rozvoj vlastnej osobnosti; rozvoj kreativity a tvorivosti; spolupráca a participovanie žiakov. Tieto motivačné metódy sa mi osvedčili ako nástroj na zvýšenie záujmu a motivácie žiakov zúčastniť sa na akomkoľvek podujatí, alebo aktivite.

Uvedomenie si významu - aktivita: *Zábavno-náučný kvíz „Partička s literatúrou“.*

Aktivita – Pantomíma: Úlohou je uhádnuť dielo za 20 bodov, s náповeďou za 10 bodov

Dielo/náповeďa: Živí a mŕtvi/Vladimír Mináč; Veľa kriku pre nič/William Shakespeare; Prvé hodinky/Jozef Gregor Tajovský; Zbohom zbraniam/Ernest Hemingway

Aktivita – Doplňovačky: Úlohou je správne doplniť

názov románu známych autorov. Za správnu odpoveď je možné získať 10 bodov. Napr. William Shakespeare: Skrotenie zlej (a/ženy, b/devy, c/ čarodejnice/), Dante Alighieri: komédia (a/Čudná, b/Božská/, c/ Čierna), Jozef Gregor Tajovský: Statky - (a/zmätky, b/pletky, c/prieky), zákon (a/Svetský, b/Občiansky, c/Ženský).

Aktivita – Čelovky: Úlohou je uhádnuť autora románu na základe indícií, prečítaného úryvku a názvu diela. Za správnu odpoveď je možné získať 20 bodov.

Reflexia - Aktivita: Zhodnotenie aktivity a spätná väzba. Záverečná motivácia

Spätná väzba:

Žiaci vyhodnotili aktivitu nasledovne: uvedomili si pozitívny rozvoj svojej osobnosti; získali nové informácie; ocenili zábavnú metódu spracovania povinného čítania; vyhľadali nové, vhodné informácie; rozvíjali si čitateľskú gramotnosť; uvedomili si význam kultúrneho dedičstva.

Moje pozorovania: žiaci sa vzdelávali zážitkovou metódou, ktorá mala úspech, dobrovoľne participovali na príprave aktivity, slobodne sa zúčastnili na aktivite na podporu a rozvoj čítania, prejavili zvýšený záujem

o služby školskej knižnice, získali požadované kompetencie, aktivita splnila požadované ciele, motivácia bola vhodne zvolená, čo dokazuje opätovný záujem o podobné aktivity.

Vyhodnotenie zmeny stavu motivácie žiakov

Na overenie zmeny stavu motivácie žiakov na podporu čítania a využívania služieb ŠK po realizácii nových modelových aktivít som použila tú istú anketu ako pri zisťovaní aktuálneho stavu o čítanie a služby ŠK. Je zrejmé na základe všetkých odpovedí na otázky z ankety, že sa **zväčšil záujem o čítanie vo všeobecnosti, zväčšil sa záujem žiakov o aktivity organizované ŠK a o služby ŠK.**

V závere by som zverejnila prínos a odporúčania pre prax, ktoré vyplynuli z mojej atestačnej práce. Vytvorte pozitívnu mikroklimu. Vytvorte rôznorodé aktivity. Využívajte aktivizujúce metódy výchovy a vyučovania. Motivujte žiakov pomocou motivačných faktorov a motívov. Nechajte participovať žiakov na prípravách a realizácii aktivít. Uplatňujte pozitívnu motiváciu pochvalou, zažitím úspechu. Zdôrazňujte im ciele a zmysel aktivít.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV:

GAVORA, P., 2015. *Akí sú moji žiaci?*. Nitra: Enigma Publishing. ISBN 978-80-89132-91-1

HRDINÁKOVÁ, L., 2005. *Príspevok v rámci riešenia výskumnej úlohy VEGA 1/2481/05 Čitateľská gramotnosť ako kľúčová kompetencia informačnej gramotnosti*. Dostupné na internete: www.isis.spgk.sk/knižnica/Hrdinakova.rtf.

PETTY, G., 2008. *Moderní vyučování*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-427-4

VÝCHOVA K ZDRAVIU V PRIMÁRNOM VZDELÁVANÍ VÝŤAH Z ATESTAČNEJ PRÁCE NA DRUHÚ ATESTÁCIU V ŠTUDIJNOM ODBORE UČITEĽSTVO PRE 1. STUPEŇ ZŠ

Jana Vaculová, ZŠ Mateja Lechkého, Ulica Jána Pavla II. 1, Košice

V práci so žiakmi som sa zamerala na implementovanie prvkov výchovy k zdraviu do aktivít na podporu zdravia a do jednotlivých vyučovacích predmetov v 3. ročníku v rámci jedného školského roka. Počas neho sme sa snažili, aby žiaci nadobudli základné vedomosti v oblasti zdravej výživy a zdravého spôsobu života. Mojim zámerom bolo poskytnúť žiakom intenzívnejšou formou s uplatnením pre nich zaujímavých metód práce dostatok príležitostí na osvojenie si vedomostí, zručností a návykov týkajúcich sa zdravia a zdravého spôsobu života.

Téma: Čo jesť a piť na desiati

Cieľ: Rozlíšiť vhodné od nevhodných potravín a nápojov určených na desiati. Aktívne počúvať názory iných a diskutovať. Zrozumiteľne vysvetľovať svoje myšlienky. Nakresliť obrázok.

Metódy: slovné – rozhovor, diskusia, kartičková metóda, didaktické hry

Pomôcky: motivačný text, kartičky, ľubovoľné predmety, pracovné listy, farebné ceruzky

Úvodná časť: **Motivácia** – Žiaci sedia na koberci a počúvajú príbeh, ktorý som sama vytvorila. Text je o chlapcovi Mirkovi, ktorý je chorý. Má cukrovku – diabetes. Problém spočíva v spôsobe, ako ho zapojiť do činnosti v škole bez toho, aby nebol unavený a aby ho nebolela hlava. (Pri zvýšení hladiny cukru trpí bolesťami hlavy).

Text: Po letných prázdninách sa žiaci v škole rozprávali o zážitkoch. Po rozhovore Igor rozdal spolužiakom čoko-

lady, Mirkovi dal malé autíčko, lebo vedel, že je chorý. Mirko závidel ostatným žiakom čokoládu a veľmi po nej túžil. Premýšľal, kde by vzal peniaze na čokoládu, ktorú by si kúpil v blízkom obchode pri škole. „Rodičia mi asi nebudú chcieť dať peniaze na čokoládu. V pokladničke mám peniaze, ale šetrím si ich na bicykel...“ Keď sa vrátil domov, mama sa ho opýtala: „Mirko, čo bolo dnes zaujímavé v škole?“ Mirko dlho neváhal a odpovedal: „Zajtra ideme do kina. Potreboval by som tri eurá.“ Mama položila peniaze na stôl.

Hlavná časť: Expozícia – slovná metóda spojená s pohybom s vopred pripravenými vetami. 1. kartička: *Správaj/a by som sa ako Mirko*. 2. kartička: *Mirko sa správaj nesprávne*. 3. kartička: *Neviem, či sa správaj správne*. Určení žiaci sa rozostavili so svojimi kartičkami po triede. Každý z nich nahlas prečítal nápis na kartičke. Ostatní mali čas na rozmyslenie, potom každý z nich pristúpil ku kartičke, ktorú si zvolil. Týmto spôsobom vyjadril svoj postoj. Prebieha rozhovor, počas ktorého žiaci vysvetľujú svoje rozhodnutie.

Pokračovanie príbehu: Každý úspešný deň začína raňajkami, ktoré sú základom každého dňa a na ktoré by sa nemalo zabúdať. Ideálna desiata by mala obsahovať všetky telu prospešné látky. Ako základ na desiati je vhodné celozrnné pečivo. Je bohaté na sacharidy a vlákninu, ktorá je nevyhnutná pre dobre fungujúce trávenie. Biele pečivo obsahuje málo živín a vlákniny. Zdrojom vlákniny je tiež ovocie a zelenina. Nevhodné sú salámy

a paštáty. Pri nákupe potravín je potrebné čítať etikety všetkých výrobkov, pretože sa z nich dozvieme o kvalite potravín a nápojov. Mirko nemôže jesť všetky potraviny. Najmä tie, ktoré obsahujú veľa cukru. Opäť sa žiaci rozostavia po triede so svojimi kartičkami. 1. kartička: *Ak by som bol chorý, ako Mirko, bolo by mi jedno, čo jem.* 2. kartička: *Ak by som bol chorý ako Mirko, dodržiaval by som odporúčané jedlá.* 3. kartička: *Neviem, čo by som robil.*

Opäť každý žiak pristúpil ku kartičke, ktorú si zvolil. Žiaci spoločne diskutujú o jedlách, ktoré môže jesť Mirko. Potom diskutujú o jedlách, ktoré im na desiatu pripravujú rodičia. Hovoria o tom, čo majú radi a čo nie. Diskutujú o vhodných a nevhodných nápojoch.

Tvorivé úlohy pre tri skupiny žiakov: Pokúste sa ústne dokončiť príbeh s Mirkom. Prečo deti klamú? Navrhňte svoju desiatu. Riešenie úloh žiaci zaznamenávajú na papier. Svoje riešenia oznamujú spolužiakom prostredníctvom hovorcu.

Doplňujúce úlohy – pracovný list: Každý žiak má pracovný list, ktorý vypracuje. Žiaci, ktorí vypracujú pracovný list skôr, nakreslia na výkres svoju najobľúbenejšiu desiatu.

Precvičenie: didaktická hra „Kto je kto“ – slovné opisujem spolužiaka. Jeho opis obohacujem rôznymi podrobnosťami, aby pomocou nich ostatní žiaci spoznali hľadaného spolužiaka. Pri opise nezabudnem spomenúť jedlá, ktoré nosí opísaný žiak na desiatu. *Didaktická hra* „Vidieť ho/ju očami kamaráta“. Hra je zameraná hlavne na dôveru medzi žiakmi. Jeden z hráčov má zaviazané oči. Po triede sú rozmiestnené predmety. Je ich sedem. Z nich jeden je zdravá potravina a jeden je sladkosť. Hráč, ktorý má zaviazané oči nemôže hovoriť, môže ohmatávať predmety, ku ktorým ho dovedie spolužiak. Zvíťazí tá dvojica, ktorá uhádla viac predmetov.

Záver: fixácia – v záverečnej diskusii si pripomenieme ponaučenie z príbehu, že nebudeme klamať, vrátíme sa k Mirkovi a pripomenieme si, že keď bude dodržiavať správnu životosprávu, nebude ho bolieť hlava a že je potrebné, aby sme sa aj my zdravo stravovali. Pochválím žiakov za aktivitu a vyhlásim jeden deň v týždni (streda) za „Deň zdravej desiaty“. V tento deň po celý školský rok budú žiaci nosiť každú stredu na desiatu len zdravé jedlá, nesladené nápoje a v tento deň nebudú jesť sladkosti. Na dodržiavanie „Dňa zdravej desiaty“ bude dohliadať zdravotnícka hliadka. Členmi hliadky budú dvaja žiaci z triedy. Následne žiaci dostanú „Dotazník“ na hodnotenie aktivít na hodine, v ktorom vyhodnotia realizované aktivity.

Téma: Potrava

Cieľ: Vymenovať základné živiny potravy človeka, ktoré sa nachádzajú v potravinovej pyramíde. Navrhnuť jedálny lístok. Prezentovať vytvorenú potravinovú pyramídu a jedálny lístok.

Metódy: slovné – rozhovor, demonštračné, aktivizačné – didaktická hra, rounds – koliesko, kocka

Pomôcky: CD prehrávač, nahrávky ľudových piesní, prezentácia, interaktívna tabuľa, internet, baliaci papier, obrázky potravín, nožnice, lepidlo

Úvodná časť: Aktivizácia žiakov hudobnou hrou „Poznáš ma?“ Žiaci hádajú názov reprodukováných piesní o ovo-

ci a zelenine (Červené jablčko, *Bolo raz jablčko krásne, jablčko, Šalata šalata, Šošovička, hrášok, Kenderička pri draže, Kukurica strapatá, Moja mamka niečo má, Čičiček, čičiček*). Potom si spoločne zaspievame jednu z uvedených piesní.

Motivačná časť: Riadeným rozhovorom sa rozprávame o tom, že potrava, ktorú prijímame, je pre nás životne dôležitá. Je zdrojom energie. Bez jedla by sme zomreli. A nielen my. Aj pre zvieratá je potrava nevyhnutná. Spomenieme filmovú rozprávku: „Husiarka z dediny“, v ktorej hlavná hrdinka žila len zo vzduchu, ale aj ona musela občas niečo zobnúť. Čo sa deje s jedlom, ktoré prijímame? Kam všade sa v našom tele dostane?

Expozičná časť: Práca so vzdelávacím portálom pre školy Planéta vedomostí - Vyvážená strava, kde žiacividia prijímanie potravy, priebeh trávenia a orgán, ktorý tráviacu sústavu čistí od škodlivých látok. (Trávenie, 2015) „Keďže aj Husiarka z rozprávky musela niečo jesť, zistovala, čo môže jesť a čo nie. V dedine počula niečo o potravinovej pyramíde. Keď sa na ňu pozrela, zistila, že je prázdna. Skúste jej pomôcť vyplniť prázdne miesta tak, že k poschodiam pyramídy priradíte jedlá a nápoje. Pamätajte, že to, čoho máme jesť a piť najviac, patrí dole, nezdravé veci zase hore.“

Kocka

Žiaci pracujú v skupinách. Skupiny si prezrú hotové obrazy potravinovej pyramídy, ktoré zhotovili na predchádzajúcej hodine. Obmenou môžu prezentovať svoje práce, ktoré si vytvorili na počítači v rámci informatickej výchovy. V každej skupine si zvolia vodcu. Každý vodca hodí kockou. Žiaci v skupinách tvoria prácu podľa zadania kocky: 1. Zisti z potravinovej pyramídy, čoho by si mal jesť viac a čoho menej. 2. Priprav zdravý jedálny lístok na nasledujúci deň. 3. Zostav jedálny lístok na raňajky a desiatu. 4. Zostav jedálny lístok na obed. 5. Zostav jedálny lístok na olovrant a večeru. Ich snahou je urobiť čo možno najzdravší a najchutnejší jedálny lístok, farebne ho zvýrazniť tak, aby sa vynímal v kuchyni. Po ukončení práce porovnajú svoje jedálničky.

Fixačná časť: Žiakov rozdelíme na dve skupiny. V prvej skupine sú štyria žiaci, ostatní tvoria druhú skupinu. Na rôznych miestach v triede sú schované kartičky s otázkami. Úlohou žiakov druhej skupiny je nájsť všetky kartičky a odpovedať na otázky. Žiaci prvej skupiny kontrolujú správnosť odpovedí a žiakom priradujú body. Žiaci navzájom hodnotia svoje výkony.

Téma: Dýchanie

Cieľ: Vymenovať základné súčasti dýchacej sústavy. Zistiť význam hlbokého dýchania pre svoje zdravie. Zapájať sa do spoločných aktivít. Nafúknuť balónik, správne dýchať, vyhľadať potrebné informácie, vedieť pracovať s interaktívnou tabuľou a s internetom

Metódy: slovné – rozhovor, diskusia, aktivizačné – didaktická hra, heuristické, problémové, praktické, Carousel – kolotoč

Pomôcky: balóny, motúz, stopky, interaktívna tabuľa, internet, pracovné listy

Úvodná časť: Aktivizácia žiakov k činnosti. Žiaci pracujú v dvojiciach. Majú balóniky. Ich úlohou je zhlboka sa nadýchnuť, vydýchnuť do balónika nadýchnutý vzduch a porovnať svoj s balónikom svojej dvojice. „Kto má viac

vzduchu vo svojom balóniku?" Žiaci zviažu svoj balónik a položia pred seba. Zistili, že balóniky sú nafúkané rôzne.

Motivačná časť: Hra - Dýchame. Žiaci sa nadýchnu a čo s najdlhším výdychom šeptom vyslovujú za sebou spoluhlásky, ktoré pripomínajú kolesá idúceho vlaku. Vzápäť šeptom volajú „dovidenia“, tiež jedným dychom. Jedným dychom zarecitujú časť básne a pokúsia sa zapievať čo najviac, opäť na jedno nadýchnutie pieseň „Pokapala na salaši slanina“. Komu nestačí dych, automaticky, bez silenia sa prestáva spievať. „Ako ste sa cítili, keď vám pri speve dochádzal dych? Kto má najväčší balónik? Cítili ste pri dýchaní vnútorný pokoj a uvoľnenie? Zasmejte sa. Cítite niečo podobné?“ Žiaci zistili, že pri uvedených činnostiach sa dlho nadychujú a pomaly vypúšťajú vzduch. Svaly v bránici (hlavný dýchací sval) sa napínajú a dovoľujú im pomaly vdychovať vzduch. Vďaka tomuto spôsobu dýchania pociťujú pri smiechu prísun sily a energie. „Smiech a spev by nám mali robiť spoločnosť každý deň. Je to najjednoduchší spôsob dýchania.“ Zdá sa, že nie je nutné žiakov učiť dýchať, že je to prirodzená a nevedomelá činnosť. Je to však omyl. Nedostatok fyzickej námahy, málo pohybu na čerstvom vzduchu, nadváha a krivá chrbtica odnaučili človeka dýchať tak, ako nás to naučila príroda. „Jednoducho povedané, dýchame tak, ako vieme. Zabudli sme, ako sme dýchali, keď sme mali tri roky. Teraz si to zopakujeme“

Expozičná časť: Cvičenie – Dýchanie malého dieťaťa. Žiaci stoja, svaly majú uvoľnené, oči zatvorené. Pokojne dýchajú nosom. Snažia sa nadýchnuť do dolnej časti pľúc. Brucho majú vypnuté. Následne sa nadýchnu do dolnej časti pľúc, vypnú spodné rebrá, hrudník posunú dopredu a nadýchnu sa do hornej časti pľúc. Prsia súčasne dvíhajú s hornými rebrami a ľahko rozťahujú ramená. Toto cvičenie prebieha v troch etapách, ktoré následne spojíme do jedného pomalého nádychu, počas ktorého sa celý hrudník rozťahuje zhora nadol a vyplňa sa vzduchom. Vzduch pomaly vťahujú nosom a podľa výdychu postupne vťahujú brucho. „Ak nezabudnete na túto dychovú gymnastiku malého dieťaťa, skúste ju používať aspoň dvakrát denne. Je to hlboké dýchanie, ktoré je veľmi potrebné pre naše zdravie. Bez jedla vydržíme dlho, bez vody niekoľko dní, ale skúste zadržať dych. Ako dlho bez dýchania vydržíte?“ (Bez dýchania by sme dlho nežili.)

„Z akých častí sa skladá naša dýchacia sústava? Kam všade sa vdychovaný vzduch dostane?“ Žiaci spoločne diskutujú. V tejto časti využijem edukačný portál Planéta vedomostí, kde si žiaci prezrú proces dýchania. (Mechanizmus dýchania, 2015). Žiaci zistia, že na začiatku dýchacej sústavy je nos. V ňom je nosová dutina s chlpkami, kde sa zachytávajú nečistoty. „Dýchať môžeme aj cez ústa. Vzduch sa dostane do hrtana, čo je trubica v hrdle. Odtiaľ ide do priedušnice, ktorá sa delí na priedušky a tie sa delia na priedušničky. Potom sa vzduch dostane do pľúc. Tam sa kyslík zo vzduchu dostane do krvi a celého tela. Oxid uhličitý sa dostane von z tela.“

„Nájdeme v prírode vzduch zložený len z kyslíka?“ Diskutujem so žiakmi, či pri dýchaní potrebujeme zo vzduchu všetko a či môžeme dýchanie vidieť. V predchádzajúcej aktivite dýchania žiaci zistili, že dýchanie môžeme vidieť. Keď sa nadychujeme, hrudník sa dvíha, keď vy-

dychujeme, klesá. Pri vydychovaní cítime prúd vzduchu, ktorý sa dostane z tela von. Vydýchnutý vzduch vidíme v zime. Vyzerá to, ako keby sa nám dymilo z úst. Vydýchnutý vzduch obsahuje aj vodnú paru. Rýchlejšie dýchame, keď začneme cvičiť. Naše telo potrebuje viac kyslíka. Vtedy sa zrýchli aj pohyb nášho srdca.

Žiaci pracujú opäť v dvojiciach, zisťujú, koľko nádychov a výdychov urobia za jednu minútu v pokoji a po štyridsiatich drepoch. Svoje zistenia zapíšu do tabuľky a navzájom ich porovnajú.

Fixačná časť: Carousel (kolotoč) Žiaci pracujú v skupinách v kruhovom usporiadaní. Na každom stanovišti sú úlohy. Každá skupina dostane kartičky s číslami stanovišť, na ktoré vypracujú pripravené úlohy. Skupina úlohy plní v určitom časovom limite. Vzhľadom na záverečnú časť hodiny, riešia skupiny iba čiastkové úlohy. Po uplynutí času sa skupiny točia v smere hodinových ručičiek. Každá skupina prejde všetky stanovištia. Na záver zástupcovia skupín prezentujú výsledky úloh, čím sa zároveň navzájom kontrolujú. V závere vyhodnotím prácu žiakov a prácu skupín.

Edukačné aktivity

V tejto časti uvádzam aktivity, ktoré som využívala v edukačnom procese výchovy k zdraviu. Pri jednotlivých námetoch uvádzam vyučovacie jednotky s témou a cieľom.

Slovenský jazyk a literatúra

Aktivita 1: Nezrelý vitamín – Situačná metóda – žiaci v skupine čítajú text „Nezrelý vitamín D“. (Andalová, 1994).

„V noci si užiješ, Mydlo. Úplne si sa nechal spáliť“, ľutoval ho Peter. „Veď jem každý deň ovocie a zeleninu, slnečným žiarením v koži dozrieva vitamín D.“ Rozprávajú sa o začatí textu. Po rozhovore riešia modelové situácie na tému „Čo by si robil, keby si nemal slnečník pri mori“. Zadané vychádza z reálnej situácie, ale žiaci riešia praktický problém. Ich úlohou je nájsť čo najväčší počet riešení. V závere žiaci dočítajú celý text príbehu a dozvedia sa jeho koniec.

Aktivita 2: Freónové komando – Vrstovnícke vyučovanie – Žiaci čítajú príbeh z knihy Freónové komando: Paraziti – „Deti našli ohodené horiace trúbky z PVC. Nadýchali sa ich splodín, ktoré mali za následok poleptanie dýchacích orgánov. Na základe vlastnej skúsenosti si prečítali podrobnejšie informácie z letákov o škodlivosti odpadov. Zistili, že pri výrobnom procese plastov sa vytvára tisíce ton jedovatých odpadov. Pri horení PVC unikajú do vzduchu dioxíny a ukladajú sa v tukových tkanivách ľudí a zvierat. Ich výpary leptajú dýchacie cesty. Popolom zamorujú Zem a vodu. Ochránari nazývajú PVC toxickým koktailom. Najviac škodia imunitnému systému, ohrozujú plodnosť mužov a žien, dokonca aj samotný plod v tele matky. Deti si prečítali podrobnejšie informácie z letákov. Zo škodlivého odpadu sa vyrábajú chemické vône pre toalety. Prečo také niečo človek vyrába? Nedá sa bez toho žiť? Z mäkkého PVC dokonca vyrábajú aj hračky. Za všetkým treba hľadať peniaze. Už spálením polmetrovej inštaláčnej trúbky z PVC vznikne toľko škodlivého plynu, že môžete usmrtiť človeka, alebo vyvolať rakovinu u vyše 20 000 laboratórnych zvierat. Dokonca pritom uniká aj plyn fosgén, ktorý sa používal

v prvej svetovej vojne ako bojový plyn. Dá sa s tým niečo robiť? My deti iba tak osvetu, aby ľudia poznali riziká a nekupovali výrobky z PVC. Označujú sa číslom tri v trojuholníku, alebo slovom vinil. Ide najmä o obaly, igelitové tašky, rozličné plastové obaly, hadice, podlahy a podobne. Výstižný názov - vinil je iste odvodený od slova vinný. Možno je zodpovedný za dedovu astmu. Najlepší odpad je ten najmenší, alebo žiadny. Oddnes budeme kupovať výrobky len v recyklovaných obaloch, nikdy nie v obaloch z PVC. Nikdy nebudeme spaľovať plastové obaly doma, ale ich odnesieme do zberne." (Andalová, 2004). Otázky: „Zaujmal ťa príbeh?“ „Videl si niekde spaľovať plastové obaly?“ „Vedel si, že unikajúci plyn z horenia plastov je škodlivý?“ „O čom bol príbeh?“ „Dokážeš vymenovať škodiace látky, ktoré unikajú pri horení plastov?“

Tvorba skupín: Každý žiak si vyberie kartičku, na ktorej je názov kvetu: TULIPÁN, RUŽA, NARCIS.....

Aktivita 3: Kartičkové úlohy – Kocka – vedúci skupín hádžu kockou, aby si vybrali úlohy.

Na kartičkách sú napísané úlohy, ktoré jednotlivé skupiny plnia. Úlohy: upratať v triede, vytriediť papier, plast a poukladať do nádob, nájsť na internete informácie o spaľovaní plastov, prečítať z pripravených listov informácie o výrobkoch z plastov.

V závere vedúci skupín oboznámia ostatných s výsledkom svojej práce. Ostatní žiaci môžu klásť otázky. Práca každej skupiny je ohodnotená učiteľom. Ostatní hodnotia potleskom.

Prírodoveda

Aktivita 1: Didaktické hry - Pieseň o jedle

Žiakov rozdelím na dve skupiny. Úlohou každej skupiny je zaspievať aspoň časť ľudovej alebo umelej piesne, v ktorej sa vyskytuje ovocie, zelenina, alebo iná potravinu (Červené jablčko, Bolo raz jablčko krásne, Šošovička hrášok, Šalata, šalata, Spi dieťaťko, Aj tak, tak, sejú mak, Čerešničky, čerešničky, A na hore čerešnička, Zasial som žitko). Skupiny sa v speve striedajú. Vyhráva skupina, ktorá končí posledná.

Aktivita 2: Rybačka

Žiaci sa spolu s rodičmi rozdelia do dvoch skupín podľa vlastného rozhodnutia. Na zemi je modrý papier, ktorý predstavuje rybník. Na ňom sú rozložené obrázky zdravých, nezdravých potravín a škodiacich látok (cigarety, alkohol). Na každom obrázku je pripevnená kovová spinka. Každá skupina dostane jednu udicu, na konci ktorej je magnetka. Úlohou prvej skupiny je uloviť na udicu rybu (obrázok), ktorý predstavuje zdravý životný štýl (ovocie, zelenina, syry, jogurty, zubná pasta a kečka, mydlo). Úlohou druhej skupiny je vyloviť z rybníka čo najrýchlejšie všetky látky a potraviny, ktoré človeku škodia (sladené nápoje, údeniny, sladkosti, škodlivé a návykové látky). Pri hre sa striedajú všetci členovia skupiny, aj rodičia. Vylovené ryby zakreslia do svojho akvária na tabuli. Za každú správnu rybu získavajú bod. Hra sa skončí vtedy, keď obidve skupiny vylovia všetky svoje ryby. Na konci hry je diskusia o tom, prečo jednotlivé potraviny a látky človeku prospievajú a iné zasa škodia. To, čo si žiaci zapamätali, si overia v zábavnom teste. Testy riešia bez pomoci rodičov.

Aktivita 3: Výstavka ovocia a zeleniny

Žiaci spolu s rodičmi realizujú výstavku ovocia a zeleniny. Po realizácii spoločne diskutujeme o vystavených plodoch, aj o tom, ako ich vieme využiť v kuchyni.

Aktivita 4: Prešmyčky

Žiaci pracujú v skupinách, rodičia sú pozorovateľmi. ČENIE FAJ (fajčenie), DRAVA VÁŽI VYZ (zdravá výživa), GATYRECI (cigarety), ZENILENA (zelenina), KOLIK ALHO (alkohol), GADRO (droga), OŽOVANIETU (otužovanie), ČIPONOKOD (odpočinok), ZVIERAD (zdravie), VITANÝMI (vitamíny). Žiaci po vyriešení zadania dostávajú úlohu vymyslieť podobný typ prešmyčky.

Aktivita 5: Aktualizácia nových receptúr do školských jedální

Žiaci a rodičia navrhujú recepty zdravých jedál, ktoré by sa mohli variť v školskej jedálni, čo by obohatilo druhy podávaných jedál.

Aktivita 6: Kresba ovocia

Žiaci spoločne s rodičmi maľujú misu s ovocím na veľký formát tvrdého kartónu, čím spoločne vytvárajú výzdobu školy. Výtvarné diela po vyhodnotení spoločne nainštalujeme na stenu školskej chodby.

Výtvarná výchova

Aktivita 1: Kartičkové úlohy

Žiaci hľadajú kartičky s výrobkami: „Jogurt, mlieko, či syry sú jedinečné, chutné a zdravé sú tie výrobky mliečne.“ „Na ovocie, zeleninu zas mi tečú sliny, telo sa už veľmi teší na tie vitamíny.“ „Pri jedle sa často stáva, že tvoj jazyk chce rozprávať.“ „Pri jedle, čo je vec častá, je neslušné nahlas mliaskať.“ „Nikdy nie je neskoro, naučiť sa jesť príborom.“ „Aj keby ti od hladu škvrkalo v bruchu, nezabudni všetkým popriať dobrú chuť.“ Potom ich spoločne čítajú a analyzujú.

Aktivita 2: Príprava pokrmov

Žiaci v skupinách pripravujú pokrmy podľa vopred pripravených receptúr. *Ovocné paličky*. Na ovocné paličky potrebujeme banán, jahody, jablko, hrušku, hrozno a iné ovocie podľa vlastného výberu. Budeme potrebovať aj drevené špajle. Ovocie nakrájame na kúsky. Tie postupne napicháme na špajle v ľubovoľnom poradí. Z ovocia takto vytvoríme pokrm a zároveň farebné umelecké dielo. *Tvarohová nátierka*. Na tvarohovú nátierku budeme potrebovať 1 ks cibule, 250 gramov tvarohu, 2 polievkové lyžice masla, 2 vajcia uvarené natvrdo, 3 ks taveného syra. Pokrájame cibuľu. Do misky dáme tvaroh, maslo a pretlačené vajíčka. Pridáme cibuľu a syry. Všetko dobre vidličkou vymiešame. Natrieme na kolieska celozrnnnej bagety. Môžeme podávať. Po uskutočnení edukačných aktivít si môžeme vedomosti overiť zábavným kvízom.

Záver akčného výskumu: Akčným výskumom som zistila, že nie všetky stravovacie návyky žiakov sú v súlade s dodržiavaním zásad zdravého životného štýlu. Hlavne sa to týkalo prílišného solenia, požívania sladkostí, pitia sladených nápojov, nízkej konzumácie mlieka a mliečnych výrobkov a počas školského roka ubúdajúcej aktívnej pohybovej aktivity. Edukačný proces, v ktorom som aplikovala aktivizačné metódy z hľadiska výchovy k zdraviu počas jedného školského roka, priniesli zlepšenie – kladný posun vo vedomí žiakov k svojmu zdraviu a k zlepšeniu vedomostí v oblasti zdravej výživy a zdra-

vého životného štýlu. Na začiatku školského roka obidve testované triedy vstupovali do tretieho ročníka s približne rovnakými vedomosťami. Na konci školského roka trieda, kde boli aplikované aktivizačné metódy, dosiahla lepšie výsledky. Výsledky akčného výskumu potvrdili, že

ak budem intenzívne aplikovať niektoré aktivizačné metódy v edukačnom procese v oblasti výchovy k zdraviu, dôjde k posunu vo vedomí mojich žiakov k svojmu zdraviu a zlepšia sa ich vedomosti v oblasti zdravej výživy a zdravého životného štýlu.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV:

ANĎALOVÁ, R., 1994. *Prázdninové odreninky*. Martin: Osveta. 72 s. ISBN 80-217-0299-0

ANĎALOVÁ, R., 2004. *Freónové komando*. Martin: Osveta. ISBN 80-8063-134-4, s. 47 - 54.

Mechanizmus dýchania. [online]. [cit. 21. 1. 2016]. Dostupné na internete: <http://planetavedomosti.iedu.sk/index.php/search/results/Pr%C3%ADrodoveda,2,0,1490;1549,mechanizmus_d%C3%BDchania,30,7,tn,1.html?q=mechanizmus+d%C3%BDchania>

Trávenie. [online]. [cit. 21. 1. 2016]. Dostupné na internete:

<http://planetavedomosti.iedu.sk/index.php/resources/crevo_enzym_enzymy_hrube_nevyhnutnost_prijimania_potravny_pazerak_pecen_podzaludkova_zlaza_potrava_prijimanie_tenke_travenie_uloha_enzymov_usta_a_zaludok_t.html>

Vážení kolegovia!

Metodicko-pedagogické centrum Bratislava

vydáva už 26. rok odborno-metodický časopis

PEDAGOGICKÉ ROZHĽADY.

Vytvárame v ňom priestor na tvorivé riešenie otázok čo a ako učiť,
na výmenu pedagogických skúseností, ktoré v zovšeobecnenej podobe tvoria základ
pre rozvoj kvalitnej teórie a praxe výchovy a vyučovania.

Osobitnú pozornosť venujeme národným projektom, ktorým sa MPC venuje. V súčasnosti je tiež
veľmi aktuálne zverejňovanie tzv. príkladov dobrej praxe (max. rozsah 9 normalizovaných strán).

Touto cestou preto vyzývame kolegov
a kolegyně zo škôl a školských zariadení, aby v danej oblasti publikovali svoje príspevky.

Očakávame **prezentácie dobrých praxí, Vaše podnety, postrehy, názory, polemické úvahy,
recenzie odbornej literatúry, najmä učebníc.**

V časopise publikujeme príspevky zo všetkých regiónov Slovenska.

Sídlo redakcie:

Metodicko-pedagogické centrum, regionálne pracovisko, Horná 97, 975 46 Banská Bystrica.

Tel.: 048/47 22 905, fax: 47 22 933, e-mail: viera.stankovicova@mpc-edu.sk.

Pokyny na úpravu príspevkov

Rukopis príspevku musí spĺňať tieto kritériá:

- príspevok musí byť svojím zameraním v súlade s obsahovým zameraním časopisu (pozri súbor „Témy“ na stránke časopisu),
- príspevok má byť pôvodným textom, za pôvodnosť aj správnosť zodpovedá autor,
- príspevok má tvoriť ucelený, logicky usporiadaný text s konkrétnymi závermi pre pedagogickú prax,
- rozsah príspevku nesmie prekročiť:
 - A. Príspevok: max. 9 normostrán, t.j. 16 200 znakov (vrátane medzier)*
 - B. Recenzia: max. 1,5 normostrany, t.j. 2 700 znakov (vrátane medzier)
 - C. Informácia o činnosti MPC: max. 0,5 strany, t.j. 900 znakov (vrátane medzier)

A. Príspevok – osnova: *Názov, Autor/i, Anotácia, Kľúčové slová, Úvod, Hlavný text, Záver, Zoznam bibliografických odkazov, Summary*

B. Recenzia – osnova recenzie je nasledovná: *Názov, Bibliografický odkaz na recenzovanú publikáciu v štruktúre: Autor/i recenzie, Text recenzie*

C. Informácia o činnosti MPC – osnova: *Názov, Autor/i informácie/správy, Text informácie/správy*

Pri písaní príspevku:

- vzhľad stránky – všetky okraje 2 cm, záhlavie a päta 1,25 cm
- používajte typ písma **Calibri**, veľkosť 11, riadkovanie – 1
- zarovnanie textu – zarovnať doľava
- nepoužívajte žiadne štýly (len formátovanie – tučné, kurzíva, index horný, dolný, nie podčiarkovanie)
- nepoužívajte medzery ani tabulátory na začiatku odseku, vyhnite sa dvojitým medzerám medzi slovami
- nepoužívajte voľné riadky (2 x enter) medzi odsekmi, ani medzi nadpisom a textom
- špeciálne symboly používajte len ak sú nevyhnutné, nepoužívajte grafické ozdoby pri nadpisoch a pod.
- obrázky vo formáte jpg v kvalite aspoň 150 dpi
- tabuľky v texte označte formou Tab. 1 Názov tabuľky (**nad tabuľkou**)
- grafy, obrázky v texte označte formou Obr. 1 Názov obrázka (**pod obrázkom**), pri prevzatých obrázkoch je nevyhnutné uviesť zdroj
- citovanie literatúry v texte: priezvisko autora/ov, čiarka, potom rok vydania.
Ak ide o doslovný citát v úvodzovkách sa uvádza aj strana, napr. Turek (2008, s. 258), alebo „....“ (Turek, 2008, s. 258).
V prípade, že počet autorov je viac ako 3, uvedie sa meno prvého autora a „et al.“, napr. Meško et al., 2005
- v žiadnom prípade v príspevku **nepoužívajte „poznámky pod čiarou“**
- rozlišujte písmeno veľké O a číslicu 0, malé písmeno l a číslicu 1
- autori môžu skracať často uvádzané výrazy – tieto skratky sa musia vysvetliť pri prvom objavení v texte, napr. materská škola (ďalej MŠ), školský vzdelávací program (ďalej ŠkVP) a pod.
- Zoznam bibliografických odkazov – je abecedne usporiadaný a obsahuje údaje podľa normy ISO 690
Bibliografické odkazy z roku 2012

**Z obsahu:
VÝCHOVA A VZDELÁVANIE ŽIAKA**

Dagmar Hajtóová ...1

**Cielené vzdelávacie aktivity na rozvoj komunikačných kompetencií
s využitím digitálnych interaktívnych pomôcok**

Výťah z atestačnej práce k prvej atestácii predškolská pedagogika

Educational activities for development of communication competencies using digital interactive devices
Summary of attestation work for first attestation in the area of preschool pedagogy

Viera Fungáčová ...4

Stimulácia socio-emocionálneho rozvoja prostredníctvom edukačných aktivít a hier

Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v študijnom odbore učiteľstvo pre MŠ

Stimulation of socio-emotional development through educational activities and games
Summary of attestation work for first attestation in the area of preschool pedagogy

Zuzana Sedmáková ...6

**Zbierka problémových úloh, hier a pracovných listov na precvičenie pohybu
v štvorcovej sieti pre deti v materskej škole**

Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v študijnom odbore učiteľstvo pre MŠ

Collection of problem tasks, games and worksheets for preschool children to train movement in square network
Summary of attestation work for first attestation in the area of preschool pedagogy

Iveta Slobodníková ...8

Rozvíjanie matematickej gramotnosti u detí predškolského veku prostredníctvom Tangramu

Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v študijnom odbore predškolská pedagogika

Development of mathematical literacy of preschool children through Tangram
Summary of attestation work for first attestation in the area of preschool pedagogy

Miriam Kováčová ...11

Vplyv intervenčného pohybového programu na rozvoj lokomočných pohybov detí predškolského veku

Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v študijnom odbore predškolská pedagogika

Influence of intervention motion programme on development of locomotor movements of preschool children
Summary of attestation work for first attestation in the area of preschool pedagogy

Helena Šulová ...13

Stratégie a metódy rozvoja grafomotoriky detí v materskej škole

Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu v študijnom odbore učiteľstvo pre predprimárne vzdelávanie

Strategies and methods for graphomotoric development of preschool children
Summary of attestation work for second attestation in the area of preschool pedagogy

Ivana Poliaková ...16

**Využitie aktivizujúcich metód na podporu motivácie k aktívnej činnosti
vo vybraných tematických oblastiach výchovy v ŠKD**

Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v študijnom odbore vychovávateľstvo

Using activating methods to develop motivation for activity in particular thematic areas of education in after school club
Summary of attestation work for first attestation in the area of education

Ľubica Húsková ...18

Aplikácia hier v rámci oddychu v školskom klube detí

Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v študijnom odbore vychovávateľstvo

Application of games in after school club
Summary of attestation work for first attestation in the area of education

Zuzana Kollárová ...21

Model terapeutického pôsobenia v školskom klube detí so zameraním na sekundárne výchovné prejavy

Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu v študijnom odbore:

všeobecné a špeciálne vychovávateľstvo, špecializácia: pedagogika emocionálne a sociálne narušených

Model of therapeutic action in after school club
Summary of attestation work for second attestation in the area of general and special education,
specialization: pedagogy of emotional and social disorders

Oľga Majlingová ...26

Motivácia žiakov k čítaniu v školskom internáte

Výťah z atestačnej práce na prvú atestáciu v študijnom odbore vychovávateľ

Motivating students to read in dormitory
Summary of attestation work for first attestation in the area of education

Jana Vaculová ...28

Výchova k zdraviu v primárnom vzdelávaní

Výťah z atestačnej práce na druhú atestáciu v študijnom odbore učiteľstvo pre 1. stupeň ZŠ

Health education in primary education
Summary of attestation work for the second attestation in the area of primary education